

Brüssel, 18. detsember 2023
(OR. en)

16658/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0079(COD)

CODEC 2464
COMPET 1261
IND 685
MI 1119
POLCOM 311
WTO 195
RELEX 1469
RECH 557
PE 158

KIRJALIK TEAVE

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Alaliste esindajate komitee / nõukogu

Teema: Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020
– Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus
(Strasbourg, 11.–14. detsember 2023)

I. SISSEJUHATUS

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 294 ja kaasotsustamismenetluse praktilist korda käsitlevale ühisele deklaratsioonile¹ toimus nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel rida mitteametlikke kontakte eesmärgiga jõuda eespool nimetatud eelnõu suhtes kokkuleppele esimesel lugemisel.

Sellela seoses esitas tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni (ITRE) esimees Cristian-Silviu BUŞOI (PPE, RO) selle komisjoni nimel kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 26) eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks, mille kohta Nicola BEER (Renew, DE) oli koostanud raporti projekti. Kõnealuse muudatusettepaneku suhtes jõuti kokkuleppele eespool nimetatud mitteametlike kontaktide käigus. Muid muudatusettepanekuid ei esitatud.

¹ ELT C 145, 30.6.2007, lk 5.

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 12. detsembril 2023 toimunud hääletusel eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks esitatud kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 26) vastu. Selliselt muudetud ja õiguskeeleliselt viimistletav komisjoni ettepanek kujutab endast Euroopa Parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisas toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis².

Kõnealune seisukoht vastab institutsioonide vahel eelnevalt kokkulepitule. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik Euroopa Parlamendi seisukoht heaks kiita pärast teksti õiguskeelelist viimistlemist.

Õigusakt võetakse seejärel vastu parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

² Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud muudatusettepanekutega komisjoni ettepanekusse tehtud muudatused. Komisjoni teksti lisatud tekst on esile tõstetud *paksus kaldkirjas*. Sümbol „■“ tähistab välja jäetud teksti.

P9_TA(2023)0454

Kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik

Euroopa Parlamendi 12. detsembri 2023. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (COM(2023)0160 – C9-0061/2023 – 2023/0079(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2023)0160),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ja artiklit 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C9-0061/2023),
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
 - võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 12. juuli 2023. aasta arvamust¹,
 - võttes arvesse Regioonide Komitee 5. juuli 2023. aasta arvamust²,
 - võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 74 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 29. novembri 2023. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 59,
 - võttes arvesse rahvusvahelise kaubanduse komisjoni, keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjoni, väliskomisjoni, majandus- ja rahanduskomisjoni ning regionaalarengukomisjoni arvamusi,
 - võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit (A9-0260/2023),
1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha³;

¹ ELT C 349, 29.9.2023, lk 142.

² ELT C, C/2023/252, 26.10.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/252/oj>.

2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

³ Käesolev seisukoht asendab 14. septembril 2023. aastal vastu võetud muudatusettepanekud (Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0325).

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 12. detsembril 2023. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/..., millega sätestatakse kriitiliste toorainete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020*

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,
võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,
olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,
võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,
toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

* TEKST EI OLE ÕIGUSKEELELISELT TOIMETATUD.
1 ELT C 349, 29.9.2023, lk 142.

ning arvestades järgmist:

- (1) Toormete kättesaadavus on liidu majanduse ja siseturu toimimise seisukohast hädavajalik. Teatavaid energia tootmiseks mittekasutatavaid ja mittepõllumajanduslikke toormeid peetakse kriitilisteks, arvestades nende suurt majanduslikku olulisust ja asjaolu, et nende puhul esineb märkimisväärne tarnerisk, mis on sageli põhjustatud sellest, et tarnimine on suuresti koondunud mõningatesse kolmandatesse riikidesse. Võttes arvesse paljude selliste kriitiliste toormete võtmerolli rohe- ja digipöörde saavutamisel ning nende kasutamist kaitse- ja kosmoserakendustes, on eelseisvatel aastakümnetel oodata nende nõudluse hüppelist kasvu. Samal ajal on süvenevate geopoliitiliste pingete ja tiheneva ressursikonkurentsi tõttu üha suurem tarnehäirete risk. Kui kasvavat nõudlust kriitiliste toormete järele nõuetekohaselt ei juhita, võib see lisaks põhjustada kahjulikku keskkonna- ja sotsiaalset mõju. ■

I

- (2) *Võttes arvesse kriitiliste toormete väärtusahelate keerukust ja riikidevahelisust, võivad kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamiseks võetavad koordineerimata riiklikud meetmed kahjustada siseturu toimimist. Kriitilisi toormeid kaevandatakse asjakohaste varude geograafilisest jaotusest sõltuvalt sageli teatavates riikides või piirkondades, transporditakse edasiseks töötlemiseks mujale ja müüakse seejärel siseturul asjakohastes toodetes kasutamiseks. Töötlemisetapis imporditakse ja eksporditakse kriitilisi toormeid enne nende lõpprakenduses kasutamist siseturul sageli mitu korda. Samuti võib olelusringi lõpus asjakohaste toodete ringlussevõtt kriitiliste toormete taaskasutamiseks toimuda muus riigis või piirkonnas kui see, kus asjakohaseid jäätmeid kogutakse, ning saadud teisesed materjalid tõenäoliselt reeksporditakse edasiseks töötlemiseks ja kasutamiseks.*

Lisaks on kriitilised toormed vajalikud paljude tööstuslike väärtusahelate alguses ja need on sageli asendamatud sisendid mitmesugustes strateegilistes sektorites, sealhulgas taastuvenergeetikas, digitööstuses ning lennundus-, sh kosmoselennundus- ja kaitsesektoris. Seetõttu on neil oluline roll majandustegevuse toetamisel siseturul ning nende tarnehäiretel võib olla märkimisväärne piiriülene mõju liikmesriikide vahel.

- (3) *Seda arvesse võttes võivad liikmesriikide koordineerimata meetmed moonutada konkurentsi ja killustada siseturgu, näiteks seeläbi, kui turuosalistele kehtestatakse üksteisest erinevad normid, tarneriskide seiret võimaldatakse erineval määral, riiklikele projektidele pakutakse erineval määral toetust või luuakse takistusi liikmesriikidevahelisele piiriülesele kaubandusele kriitiliste toormete või seonduvate kaupade osas, luues seega ka takistusi siseturu nõuetekohasele toimimisele. Lisaks ei pruugi liikmesriikide üksikmeetmed olla piisavad, et kriitiliste toormete tarnehäireid tulemuslikult ära hoida, või need võivad olla selle eesmärgi saavutamisel vähem tõhusad.*

- (4) *Seetõttu tuleks siseturu toimimise kaitsmiseks luua ühine liidu raamistik, et tagada juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele ja kestlikele tarnetele ning kaitsta liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust ning avatud strateegilist autonoomiat.*
- (5) Esiteks *tuleks selles raamistikus määrata kindlaks toormed, mida peetakse strateegilisteks ja kriitilisteks, ning tugevdada niisuguste toormete tarneahelate vastupanuvõimet liidus, sealhulgas määrates kindlaks strateegilised projektid ja toetades neid ning tehes pingutusi tehnoloogia arengu ja ressursitõhususe soodustamiseks, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist. Teiseks tuleb ette näha meetmed, mis tugevdavad liidu võimet jälgida ja maandada praegusi ja tulevasi tarneriske. Kolmandaks peaks raamistik sisaldama meetmeid liidus tarbitavate kriitiliste toormete ringluspõhisuse ja kestlikkuse suurendamiseks.*

- (6) Tagamaks, et määruses sätestatud meetmed oleksid koondunud kõige olulisematele toormetele, tuleks koostada strateegiliste ja kriitiliste toormete loetelud. Need loetelud peaksid *põhinema selgel metoodikal, mille kohaldamise kohta peaks komisjon andma avalikku ja läbipaistvat teavet. Need loetelud peaksid* samuti aitama suunata ja koordineerida liikmesriikide pingutusi, mida tehakse käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks. Strateegiliste toormete loetelu peaks sisaldama toormeid, mis on *siseturu toimimiseks* strateegiliselt väga olulised, kuna neid kasutatakse rohe- ja digipöörde saavutamiseks vajalikus strateegilises tehnoloogias ning kaitse- ja *lennundus-, sh kosmoselennundusrakendustes*, samuti toormeid, mida iseloomustab potentsiaalselt märkimisväärne lõhe üleilmse pakkumise ja prognoositava nõudluse vahel ning mille puhul on suhteliselt keeruline tootmist suurendada, näiteks seetõttu, et uued tarneõimekust suurendavad projektid võtavad kaua aega.

Strateegiliste toormete loetelu tuleks korrapäraselt läbi vaadata, et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi, ning seda tuleks vajaduse korral ajakohastada. Selleks et pingutused, mida tehakse liidu võimsuse suurendamiseks kogu väärtusahelas, liidu tarneriskide seire- ja maandusvõimekuse tugevdamiseks ning tarnete mitmekesistamiseks, oleksid suunatud toormetele, mille puhul on neid pingutusi kõige rohkem vaja, tuleks *teatavaid* asjakohaseid meetmeid kohaldada üksnes strateegiliste toormete loetelu suhtes. *Liikmesriike ei tohiks takistada koostamast lisaloetelusid, mis põhinevad spetsiifilistel riiklikel vajadustel, ja võtmast nende suhtes riiklikul tasandil asjakohaseid meetmeid.*

- (7) Kriitiliste toormete loetelu peaks sisaldama kõiki strateegilisi toormeid ja ka muid toormeid, mis on väga tähtsad liidu majandusele tervikuna ja mille puhul on suur **niisuguste** tarnehäirete risk, **mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu. Lisaks strateegilisele tehnoloogiale võivad tulevikus suurte tarneriskidega kokku puutuda ka muud sektorid.** Selleks et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi, peaks komisjon jätkama praegu kehtivat tava ja tegema korrapäraselt hindamisi, lähtudes mitmesuguste toormete tootmise, kaubanduse, rakenduste, ringlussevõtu ja asendamisega seotud andmetest, et ajakohastada kriitiliste ja strateegiliste toormete loetelusid vastavalt sellele, kuidas nende toormete majanduslik tähtsus ja nendega seostatav tarnerisk **siseturul** aja jooksul muutuvad. Kriitiliste toormete loetelu peaks sisaldama selliseid toormeid, mis vastavad nii majandusliku tähtsuse kui ka tarneriski künnistele või ületavad seda; seejuures ei järjestata asjakohaseid toormeid kriitilisuse alusel. Kõnealusel hindamisel tuleks lähtuda viieaastase perioodi kõige hiljutisemate kättesaadavate andmete keskmistest. Käesoleva määruse kohaseid meetmeid, mis on seotud ühtse **kontaktpunkti**, planeerimise, maavarauuringute, seire, ringluspõhisuse ja **kestlikkusega**, tuleks kohaldada kõigi kriitiliste toormete suhtes.

- (8) *Strateegiliste ja kriitiliste toormete loeteludes tuleks nendesse lisatud toormete puhul kasutada kehtivaid nimetusi. Strateegiliste toormete loetelu puhul tuleks nimetustes asjakohasel juhul viidata puhtusastmele, milleni tuleb tooret rafineerida, et seda saaks kasutada strateegilise tehnoloogiaga seotud tootmiseks. Viiteid kriitilistele ja strateegilistele toormetele tuleks mõista viidetena kõnealuste toormete kogu väärtusahelale, hõlmates ka nende töötlemata kuju ja töötlemise kõiki etappe, mis kohaldataval juhul viivad teatava puhtusastmeni. Erandlik selgitus tuleks esitada alumiiniumi väärtusahela puhul, mainides lisaks alumiiniumile ka boksiiti kui selle tähtsaimat maaki ning alumiiniumoksiidi kui selle töötlemise vahepealset kuju. Kriitilisi ja strateegilisi toormeid kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse sageli muude kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu põhiprotsesside kõrvalsaadustena. Seepärast ei tohiks asjaolu, et toormed on oma olemuselt kõrvalsaadused, mõjutada nende lisamist loetellu ega hõlmatust asjakohaste sätetega kogu määruse ulatuses.*

- (9) *Tuleb kehtestada asjakohased meetmed, et määrata kindlaks ühine lähenemisviis niisuguste liidus elluviidavate strateegiliste projektide suhtes, mille puhul kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse strateegilisi toormeid või mis aitavad kaasa asjakohaste asendusmaterjalide tootmisele. Need projektid peaksid koos liikmesriikide pingutustega aitama suurendada võimsust, et tagada strateegiliste toormete kindlad tarned. Väärtusahela eri etappide tugevdamisele kaasaaitamiseks tuleks võtta ka muid meetmeid, eelkõige maavarauuringute või ringluspõhisuse valdkonnas.*

- (10) *Selleks et vähendada liidus niisuguste tarnehäirete suurenevat riski, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, peaksid komisjon ja liikmesriigid tugevdama strateegiliste toormete väärtusahelate eri etappe, et aidata saavutada liidu eri võimsuste ja tarnete mitmekesistamise sihttasemed. Niisugused sihttasemed peaksid aitama suunata pingutusi, mida tehakse selleks, et tugevdada liidu võimsust strateegiliste toormete väärtusahela kõikides etappides, sealhulgas kaevandamisel, töötlemisel ja ringlussevõtul, ning mitmekesistada strateegiliste toormete välistarneid.* Eesmärk peaks olema suurendada iga strateegilise toorme puhul võimsust kõigis väärtusahela etappides ning püüda seejuures saavutada *liidu tasandil* strateegiliste toormete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu koguvõimsuse sihttasemed. Esiteks peaks liit kasutama strateegiliste toormete hankimiseks rohkem omaenda maavarasid ja suurendama võimsust, et vähemalt 10 % liidus tarbitavatest strateegilistest toormetest kaevandataks kohapeal. Meeles tuleb pidada, et kaevandamisvõimsus ja seega ka kõnealuse sihttaseme saavutamine sõltub suuresti maavarade kättesaadavusest liidus. Teiseks, selleks et kujundada välja terviklik väärtusahel ja vältida kitsaskohti vaheetappides, peaks liit lisaks suurendama oma väärtusahela töötlemisvõimsust, et katta vähemalt 40 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest. Kolmandaks võib oodata, et eelseisvatel aastakümnetel saab üha suurema osa liidus tarbitavatest strateegilistest toormetest asendada teiseste toormetega – see aitaks omakorda muuta liidu toormetarned kindlamaks ja kestlikumaks. Seega peaks liidusisene ringlussevõtuvõimsus olema piisav, et katta vähemalt 25 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest *ning võtta jäätmetest ringlusse märkimisväärselt suuremas koguses igat strateegilist tooret. Jäätmevoogude ja strateegiliste toormete jaoks, mille kohta on olemas piisavalt teavet, et hinnata liidu ringlussevõtuvõimsust nendes jäätmevoogudes sisalduvate strateegiliste toormete osakaaluna, tuleks kehtestada ka jäätmepõhine sihttase. Nende sihttasemete saavutamist hõlbustavad ka nendega kaasnevad pingutused, mida tehakse ressursitõhususe parandamiseks teadusuuringute ja innovatsiooni, asendamise, teadlikkuse suurendamise ja muude asjakohaste meetmete abil.*

Need sihttasemed on kehtestatud ajavahemikuks 2030. aastani, samamoodi nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119² kohased liidu kliima- ja energiaeasmärgid ning Euroopa **Parlamendi ja nõukogu otsuse (EL) 2022/2481³ kohased digieasmärgid**, mida kõnealused sihttasemed toetavad. Peale selle aitab kvaliteetsete töökohtade loomine, sealhulgas oskuste arendamine ja ühelt töökohalt teisele liikumine, vähendada valdkondliku tööturu riske ja tagada ELi konkurentsivõime. **Komisjon ja liikmesriigid peaksid soodustama ka tehnoloogia arengut ja ressursitõhusust, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist nii, et see jääks allapoole asjakohaseid võrdlusprognose. Seoses Euroopa Parlamendi ja komisjoni direktiivis 2009/125/EÜ⁴ ette nähtud rakendusmeetmete koostamisega peaks komisjon võtma arvesse ökodisaininõuete võimalikku panust käesolevas määruses sätestatud liidu prioriteetide saavutamisse.**

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnenendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4).

⁴ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (uuesti sõnastatud) (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).**

- (11) Teatavate toormete tarne puhul sõltub liit peaaegu täielikult ühestainsast riigist. Selline sõltuvus **loob niisuguste** tarnehäirete **suure** riski, **mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu**. Selleks et vähendada seda võimalikku riski ning suurenda liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust, tuleks teha tööd selle nimel, et 2030. aastaks ei oleks liit olukorras, kus enam kui 65 % ükskõik millisest strateegilisest toormest – töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis – tarnitakse vaid ühest kolmandast riigist; seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata riikidele, millega liit on sõlminud strateegilise **partnerluse või vabakaubanduslepingu või loonud muus vormis koostöö**, mis **hõlmab toormeid, kuna need annavad tarneriskide suhtes suurema kindluse**.
- (12) ■ Selleks et sihttasemed saavutataks õige ajaks, peaks komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukogu abiga jälgima sihttasemete saavutamisel **ja nõudluse vähendamisel** tehtavaid edusamme ja esitama selle kohta aruandeid. Kui edusammud sihttasemete saavutamisel **ja nõudluse vähendamisel** ei ole aruannete kohaselt üldjoontes piisavad, peaks komisjon hindama lisameetmete teostatavust ja proportsionaalsust. Kui edusammude puudumine on seotud üheainsa või mõne üksiku strateegilise toormega, ei ole põhimõtteliselt vajadust liidu täiendavate pingutuste järele.

- (13) ■ Komisjon *peaks* tegema Euroopa kriitiliste toormete nõukogu abiga kindlaks liidus elluviidavad strateegilised projektid, mille puhul kavandatakse strateegiliste toormete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu ***või niisuguste materjalide tootmist ja ulatuslikumat kasutuselevõttu, millega saab strateegilisi toormeid strateegilises tehnoloogias asendada***. Strateegiliste projektide tulemuslik toetamine võib aidata parandada järgneva etapi sektorite juurdepääsu materjalidele ning luua majanduslikke võimalusi kogu väärtusahelas, sealhulgas VKEdele, samuti soodustada uute töökohtade loomist. Selleks et tagada strateegiliste projektide väljatöötamine liidus, tuleks selliste projektide puhul seega pakkuda ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi ning tuge juurdepääsul rahastusele, ***mis võivad olla inspiratsiooniks, et parandada ka muid loamenetlusi ja juurdepääsu rahastusele kriitiliste või muude toormete puhul***. ■ Toetuse suunamiseks ja projektide lisaväärtuse tagamiseks tuleks projekte enne sellise toetuse andmist hinnata teatavate kriteeriumide alusel. ***Toormeprojektid, kus strateegilised toormed on kõrvalsaadused, sealhulgas näiteks siis, kui need on pärit rauajäätmetest, peaksid samuti olema toetuskõlblikud, kui need vastavad kõigile asjakohastele kriteeriumidele. Selleks et projekte tunnustataks liidus elluviidavate strateegiliste projektidena, peaksid need suurendama liidu strateegiliste toormete tarnekindlust***.

Projektid *peaksid* olema *ka* tehniliselt piisavalt teostatavad, *hõlmates niisuguste strateegiliste toormete või asendusmaterjalide eeldatavat kogust, millega suurendatakse liidu võimsust, välja arvatud teadusuuringute tarbeks toodetud materjalid. Lisaks* tuleks *projektid* ellu viia keskkonnahoidlikul ja sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil. Samuti peaksid need tagama asjaomasest liikmesriigist kaugemale ulatuva piiriülese kasu, *sealhulgas ülekanduva mõju väärtusahela järgnevates etappides*. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks. Kuna kiire strateegiliseks tunnistamine on liidu tarnekindluse soodustamisel võtmetähtsusega, peaks hindamisprotsess olema lihtne ja mitte üleliia koormav.

- (14) *Selle hindamisel, kas kolmandas riigis elluviidav projekt vastab tarnekindluse kriteeriumile, tuleks ülemeremaade ja -territooriumide puhul võtta eelkõige arvesse nende staatust, mis neile on antud liidu õiguse alusel. Liikmesriikide ülemeremaad ja -territooriumid soodustavad liidu turvalist juurdepääsu kriitiliste ja strateegiliste toormete kestlikele tarnetele, eelkõige strateegiliste partnerluste raames.*
- (15) **█** Komisjon peaks tegema Euroopa kriitiliste toormete nõukogu abiga kindlaks kolmandates riikides *või ülemeremaades ja -territooriumidel* elluviidavad strateegilised projektid, mille puhul kavandatakse strateegiliste toormete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu *või niisuguste materjalide tootmist, millega saab strateegilisi toormeid strateegilises tehnoloogias asendada*. Nende strateegiliste projektide tulemusliku elluviimise huvides peaks neil olema parem juurdepääs rahastusele, *näiteks investeringute riskide vähendamise mehhanismidele juurdepääsu kaudu*. Lisaväärtuse tagamiseks tuleks projekte hinnata teatavate kriteeriumide alusel. Nagu liidus elluviidavad projektid, nii peaksid ka kolmandates riikides elluviidavad strateegilised projektid suurendama liidu strateegiliste toormete tarnekindlust *ja* olema tehniliselt piisavalt teostatavad **█**. *Mõlemat liiki projektide puhul, st nii liidus kui ka kolmandates riikides või ülemeremaades ja -territooriumidel elluviidavate projektide puhul, tuleb järgida samal tasemel sotsiaalset ja keskkonnakestlikkust.*

Tärgavatel turgudel ja areneva majandusega riikides kavandatavad projektid peaksid tagama liidu ja asjaomase kolmanda riigi vastastikuse kasu ning pakkuma selles riigis lisaväärtust, võttes arvesse ka sidusust liidu ühise kaubanduspoliitikaga. Kõnealune väärtus võib tuleneda sellest, et projektiga toetatakse enam kui üht väärtusahela etappi või et sellega tagatakse kasu majandusele ja ühiskonnale laiemalt, sealhulgas luuakse uusi rahvusvahelistele standarditele vastavaid töökohti. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks.

- (16) Selleks et tagada suurema *kriitiliste toormete tootmise* tingimustes kestlikkus, *tuleks uusi kriitiliste toormete projekte planeerida ja viia* ellu kestlikult, võttes arvesse kõiki kestlikkuse aspekte, mida on rõhutatud ELi toorainekestlikkuse põhimõtetes⁵, sealhulgas keskkonnakaitse tagamine, sotsiaalselt *kahjuliku mõju ennetamine ja minimeerimine sotsiaalselt kestlike tavade järgimisega, kaasa arvatud* inimõiguste, nt naiste õiguste austamine ja läbipaistvad äritavad. Samuti tuleks projektide puhul tagada heauskne koostöö ning põhjalik ja *võrdne* konsulteerimine *asjaomaste sidusrühmadega, näiteks kohalike kogukondade ja* põlisrahvastega. *Erilist tähelepanu tuleks pöörata inimõiguste austamisele, kui projekt hõlmab võimalikku ümberasustamist.* Selleks et tagada projektiarendajatele selge ja tõhus viis selle kriteeriumi täitmiseks, tuleks pidada piisavaks, kui projekt vastab asjaomastele liidu *või riigisisestele* õigusaktidele, rahvusvahelistele standarditele, suunistele ja põhimõtetele, *kui need on asjakohased*, või põhineb käesoleva määruse alusel tunnustatud sertifitseerimiskaval.

⁵ Euroopa Komisjon, siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat, „ELi toorainekestlikkuse põhimõtted“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2021, <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/23e4b6a0-41da-11ec-89db-01aa75ed71a1/language-et>.

- (17) *Ettevaatuspõhimõtte kohaselt ei saa komisjon anda süvamerekaevandamise projektile strateegilise projekti staatust enne, kui süvamerekaevandamise mõju merekeskkonnale, elurikkusele ja inimtegevusele on piisavalt uuritud, riske mõistetakse ning tehnoloogia ja käitamistavade puhul suudetakse tõendada, et need ei tekita keskkonnale tõsist kahju.*

- (18) Kõigil strateegiliste toormete projektide arendajatel peaks olema võimalus taotleda, et komisjon tunnistaks projekti strateegiliseks projektiks. Taotlus peaks sisaldama **asjakohaseid** kriteeriumidega seotud dokumente ja tõendeid. Selleks et hinnata paremini projekti sotsiaalset, keskkonnaalast ja majanduslikku otstarbekust, teostatavust ja ka hinnangute usaldatavust, peaks projektiarendaja ühtlasi liigitama projekti ÜRO ressursside raamklassifikatsiooni alusel ning esitama selle kohta asjakohased tõendid, et liigitust saaks objektiivselt kontrollida. Samuti tuleks taotlusele lisada projekti ajakava, et hinnata, millal võib projektilt oodata panust liidusisese võimsuse või mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisse. Kuna kaevandamisprojektide tulemuslikul elluviimisel on keskse tähtsusega avalikkuse heakskiit, peaks projektiarendaja esitama ka tegevuskava, mis sisaldab avalikkuse heakskiidu soodustamise meetmeid. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sotsiaalpartneritele, kodanikuühiskonnale ja muudele järelevalvet tegevatele pooltele. Samuti peaks projektiarendaja esitama äriplaani, mis sisaldab teavet projekti finantssuutlikkuse kohta, ülevaadet **rahastamisest, omandistruktuurist** ja väljaostulepingutest, **mis on enesele juba kindlustatud**, ning ka hinnanguid võimalike loodavate töökohtade ja kvalifitseeritud tööjõu vajaduse kohta, sealhulgas oskuste täiendamise ja ümberõppe vajadused.

Taotlusprotsessi ühtlustamiseks peaks komisjon esitama ühtse taotlusvormi.

- (19) *Lisaks peaks põlisrahvaid mõjutada võivate projektide puhul taotlus sisaldama ka kava, mis hõlmab mõjutatud põlisrahvastega mõtestatud konsulteerimise, põlisrahvastele avalduva kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimise ning asjakohasel juhul õiglase hüvitise pakkumise meetmeid. Kui neid kontseptsioone käsitletakse projekti suhtes kohaldatava riigisisese õiguse alusel, võib selle asemel esitada kavas kõnealuste meetmete kirjelduse.*

Kolmandates riikides elluviidavate kaevandamist hõlmavate projektide puhul, mis ei ole reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/21/EÜ⁶, peaks projektiarendaja esitama ka kava mõjutatud alade keskkonnaseisundi parandamiseks pärast kaevandamise lõppu. Kui projekt asub kaitsealal, peaks projektiarendaja hindama tehniliselt sobivaid alternatiivseid asukohti ja kirjeldama neid kavas, sealhulgas seda, miks neid ei peeta projekti asukoha puhul asjakohaseks.

⁶ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiv 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta (ELT L 102, 11.4.2006, lk 15).*

(20) *Protsessi struktureerimiseks peaks komisjon korraldama projektiarendajatele strateegiliste projektide staatuse taotlemiseks avaliku projektikonkursi koos korrapäraste tähtpäevadega, mis vastavad Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosolekute kuupäevadele. Selleks et tagada projektiarendajatele selgus nende strateegiliste projektide taotluste osas, peaks komisjon järgima ajakava, mis on kehtestatud otsuse tegemiseks selle üle, kas teatav projekt tuleks tunnistada strateegiliseks. Selleks et tulla toime eriti keeruliste juhtumitega või üldiselt suure arvu taotlustega ühel tähtpäeval, peaks komisjonil olema võimalik seda tähtaega üks kord pikendada. Ta peaks edastama oma hinnangu Euroopa kriitiliste toormete nõukogule enne selle koosolekut ja võtma Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arvamust arvesse oma otsuses selle üle, kas anda projektile strateegilise projekti staatus.*

(21) Kuna strateegilise projekti tulemuslikuks elluviimiseks on vajalik selle liikmesriigi koostöö, mille territooriumil projekt ellu viiakse, peaks sellel liikmesriigil olema õigus vaidlustada teatavale projektile strateegilise projekti staatuse andmine ja seega mitte lasta projektile anda strateegilise projekti staatust liikmesriigi tahte vastaselt. Sellisel juhul peaks asjaomane liikmesriik esitama keeldumise kohta põhjendatud selgituse, osutades kohaldatavatele kriteeriumidele. Samamoodi ei tohiks liit tunnistada strateegiliseks selliseid projekte, mis viiakse kolmandas riigis, *sealhulgas ülemeremaades ja -territooriumidel*, ellu valitsuse tahte vastaselt, ning seega tuleks tunnustamisest keelduda, kui kolmanda riigi valitsus on selle vaidlustanud.

- (22) Selleks et *hoida ära kuritarvitamist*, peaks komisjonil olema *põhjendatud juhul* võimalus *strateegilise projekti staatus pärast Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ja vastutava projektiarendajaga konsulteerimist tühistada*, kui projekt ei vasta enam tingimustele või see tunnistati strateegiliseks taotluse alusel, mis sisaldas valeteadet, *mis on valikukriteeriumide hindamise seisukohast oluline. Pikaajaliste investeeringute ligimeelitamiseks ja õigusliku prognoositavuse tagamiseks* peaks *strateegiline projekt I lisas esitatud strateegiliste toormete loetelu ajakohastamise korral säilitama oma staatuse mõistliku aja jooksul*.
- (23) Võttes arvesse strateegiliste projektide olulisust strateegiliste toormete tarnekindluse tagamisel *ja siseturu toimimise kaitsmisel*, tuleks neid käsitada avalikku huvi pakkuvate projektidena. Strateegiliste toormete tarnekindluse tagamine on keskse tähtsusega rohe- ja digipöörde õnnestumisel ning ka kaitse- ja *lennundus-, sh kosmoselennundussektori* vastupanuvõime huvides. Selleks et suurendada strateegiliste toormete tarnekindlust liidus, võivad liikmesriigid pakkuda tuge riiklikes loamenetlustes, et kiirendada strateegiliste projektide elluviimist kooskõlas liidu õigusega.

(24) Riiklike loamenetlustega tagatakse *kriitiliste toormete projektide* ohutus, turvalisus ning vastavus keskkonna-, sotsiaalsetele ja ohutusnõuetele. Liidu keskkonnaõigusaktides on riiklike loamenetluste korra ja sisu jaoks ette nähtud ühised tingimused ning sel viisil tagatakse kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja võimaldatakse kasutada kestlikult liidu potentsiaali toormete väärtusahelas. Seega ei tohiks strateegilise projekti staatuse andmine piirata kehtivate loaandmistingimuste kohaldamist asjakohaste projektide suhtes, sealhulgas järgmistes õigusaktides sätestatud tingimuste kohaldamist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/92/EL⁷, nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ⁸, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ⁹, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL¹⁰, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/35/EÜ¹¹, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ¹² ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/21/EÜ.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

⁸ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

- (25) Samal ajal võib riiklike loamenetluste ettearvamatus, keerukus ja mõnikord ülemäära pikk keetus vähendada strateegiliste toormete projektide tulemuslikuks väljatöötamiseks vajalikku investeerimiskindlust. ***Ka asjakohaste projektide loamenetluse struktuur ja keetus võivad olla eri liikmesriikides väga erinevad.*** Seega peaksid liikmesriigid strateegiliste projektide puhul kohaldama ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi, et tagada nende projektide tulemuslik elluviimine ja seda kiirendada. Selleks tuleks strateegilistele projektidele anda ***nende olemasolu korral*** riiklikul tasandil eelisstaatus, et tagada nende kiire käsitlemine kõigis nendega seotud haldus- ja kohtumenetlustes ning muudes vaidluste lahendamise menetlustes. Käesolev määrus ei tohiks takistada pädevaid asutusi ühtlustamast loamenetlusi kriitiliste toormete väärtusahela muude projektide puhul, mis ei ole strateegilised projektid.

(26) Arvestades strateegiliste projektide rolli liidus strateegiliste toormete tarnekindluse tagamisel ning nende panust liidu avatud strateegilise autonoomia ning rohe- ja digipöörde saavutamisel, peaks loa andmise eest vastutav asutus käsitama neid avalikku huvi pakkuvate projektidena. Strateegilisteks projektideks, millel on direktiivi 2000/60/EÜ, direktiivi 92/43/EMÜ ja direktiivi 2009/147/EMÜ **või määruse ... [looduse taastamise määrus, nagu on esitatud ettepanekus COM(2022) 304]** kohaldamisalasse kuuluv kahjulik keskkonnamõju, võib loa anda juhul, kui loa andmise eest vastutav asutus järeldab igal üksikjuhul eraldi tehtava hindamise alusel, et projektiga pakutav avalik huvi on suurem kui kõnealune mõju, ning kõik nendes **õigusaktides** sätestatud asjakohased tingimused on täidetud. Igal üksikjuhul eraldi tehtaval hindamisel **tuleks igakülgselt** arvesse võtta kaevandamiskohtade geoloogilisi eripärasid, mis piiravad asukohaga seotud otsuseid, **kuna niisuguste kohtade jaoks puuduvad alternatiivsed asukohad.**

- (27) Selleks et vähendada loamenetluste keerukust ning suurendada nende tõhusust ja läbipaistvust, peaks kriitiliste toormete projektide arendajatel olema võimalus suhelda **ühtse kontaktpunktiga**, kes vastutab kogu loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest. **Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid looma või määrama ühe või mitu ühtset kontaktpunkti, tagades samal ajal, et projektiarendajad peavad suhtlema ainult ühe ühtse kontaktpunktiga. Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada, kas ühtne kontaktpunkt on ka loaotsuseid tegev asutus või mitte.** Selleks et **ühtne kontaktpunkt** saaks tulemuslikult täita oma tööülesandeid, peaks liikmesriik tagama **sellele** piisava personali ja piisavad ressursid. **Lisaks peaks projektiarendajal olema võimalik võtta ühendust ühtse kontaktpunkti asjaomase haldusüksusega, et tagada talle kättesaadav kontakt.**

(28) *Liikmesriigid peaksid oma sisekorraldust silmas pidades otsustama, kas luua või määrata oma ühtne kontaktpunkt või ühtsed kontaktpunktid kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil või mõnel muul asjakohasel haldustasandil. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik valitud haldustasandil luua või määrata eri ühtsed kontaktpunktid, mis keskenduvad üksnes kriitiliste toormete projektidele, mis on seotud väärtusahela spetsiifilise etapiga, nimelt kaevandamise, töötlemise või ringlussevõtuga. Samal ajal peaks projektiarendajatel olema võimalik teha hõlpsasti kindlaks oma projekti eest vastutav ühtne kontaktpunkt. Selleks peaksid liikmesriigid tagama, et geograafilises piirkonnas, mis vastab haldustasandile, millel nad on otsustanud oma ühtse kontaktpunkti või ühtsed kontaktpunktid luua või määrata, on vaid üks asjakohase väärtusahela etapi eest vastutav ühtne kontaktpunkt. Kuna paljud kriitiliste toormete projektid hõlmavad rohkem kui ühte väärtusahela etappi, peaksid liikmesriigid segaduse vältimiseks tagama, et selliste projektide puhul määratakse ühtne kontaktpunkt aegsasti.*

- (29) Selleks et tagada selgus strateegiliste projektide loamenetluse staatuse osas ja vähendada kohtumenetluse kuritarvitamise ohtu, piiramata seejuures tõhusat kohtulikku kontrolli, peaksid liikmesriigid tagama, et kõik strateegiliste projektide loamenetlustega seotud vaidlused lahendatakse aegsasti. Sel eesmärgil peaksid **liikmesriigid** tagama, et taotlejatel ja projektiarendajatel on võimalik kasutada lihtsat vaidluste lahendamise menetlust ning et strateegilisi projekte käsitletakse kõigis projektidega seotud kohtumenetlustes ja vaidluste lahendamise menetlustes kiirkorras, **juhul kui ja selles ulatuses, milles sellised kiirmenetlused on riigisiseses õiguses ette nähtud.**

(30) Selleks et kodanikud ja ettevõtjad saaksid takistusteta ja asjatu täiendava halduskoormuseta kasutada ühtse turu eeliseid, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1724¹³, millega loodi ühtne digivärv, sätestatud siseturu toimimise seisukohast olulise teabe, menetluste ja abiteenuste internetipõhise pakkumise üldeeskirjad. Käesoleva määrusega hõlmatud teavitamisnõuded ja -menetlused peaksid vastama määruse (EL) 2018/1724 nõuetele. Eeskätt tuleks tagada, et kõik loaandmismenetlused on strateegiliste projektide arendajatele veebis täiel määral kättesaadavad ja läbitavad kooskõlas määruse (EL) 2018/1724 artikli 6 lõikega 1 ja II lisaga.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärv teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1).

- (31) Selleks et pakkuda projektiarendajatele ja muudele investoritele kindlust ja selgust, mis on vajalik, et edendada strateegiliste projektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tagama, et kõnealuste projektide loamenetlus ei kesta eelnevalt kindlaksmääratud **tähtaegadest** kauem. Üksnes töötlemist või ringlussevõttu hõlmavate strateegiliste projektide loamenetlus ei tohiks kesta kauem kui **15 kuud**. Kaevandamist hõlmavate strateegiliste projektide puhul ei tohiks loamenetlus olla pikem kui **27 kuud**, võttes arvesse kaasnevat keerukust ja võimaliku mõju ulatust. **Direktiivi 2011/92/EL kohase keskkonnamõju hindamise aruande koostamise eest vastutab aga projektiarendaja ning see ei tohiks olla osa liikmesriikidele siduvast ajakavast. Selleks peaks ühtne kontaktpunkt teatama kuupäeva, milleks projektiarendaja peab keskkonnamõju hindamise aruande esitama, ning mis tahes ajavahemikku, mis jääb teatatud kuupäeva ja aruande tegeliku esitamise vahele, ei tohiks ajakavas arvesse võtta. Sama põhimõtet tuleks kohaldada juhul, kui ühtne kontaktpunkt teavitab pärast nõutavaid konsultatsioone projektiarendajat võimalusest esitada keskkonnamõju hindamise aruande täiendamiseks lisateavet.**

Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik kavandatud projekti laadi, keerukuse, asukoha või mahuga seotud erandjuhtudel ajakava pikendada. Sellised erandjuhud võivad hõlmata ettenägematuid asjaolusid, mis tingivad projektiga seotud keskkonnanhindamiste lisamise või lõpuleviimise vajaduse.

- (32) *Nendest tähtaegadest kinnipidamiseks peaksid liikmesriigid tagama, et vastutavatel ametiasutustel on piisavad ressursid ja piisav personal. Komisjon peaks pakkuma liikmesriikidele nende taotluse korral määruse (EL) 2021/240¹⁴ alusel loodud tehnilise toe instrumendi kaudu tuge reformide kavandamisel, väljatöötamisel ja elluviimisel, sealhulgas riikliku loamenetlusega seotud haldusvõimekuse suurendamisel, mille näiteks on ka ühtne kontaktpunkt.*

¹⁴ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/240, millega luuakse tehnilise toe instrument (ELT L 57, 18.2.2021, lk 1).*

- (33) Liidu õiguse kohaselt nõutavad keskkonnanhindamised ja -load, sealhulgas seoses veepoliitika, *pinnase-*, elupaiga- ja linnukaitsega, on toormeprojekti loamenetluses keskse tähtsusega ja samuti on tegemist oluliste kaitsemeetmetega, mis aitavad vältida või vähendada kahjulikku keskkonnamõju. Selleks et strateegiliste projektide loamenetlused oleksid prognoositavad ja õigeaegsed, tuleks aga kasutada kõiki võimalusi, et nõutavat hindamist ja vajalike lubade saamist lihtsustada, vähendamata seejuures keskkonnakaitse taset *või hindamiste kvaliteeti*. *Selleks* tuleks tagada vajalike hindamiste koondamine *ühis- või koordineeritud menetluse raames*, et vältida ebavajalikke kattuvusi. *Lisaks tuleks tagada, et* projektiarendajad *lepivad* vastutavate ametiasutustega *enne koondhindamise tegemist* sõnaselgelt kokku *selle* ulatuses, et vältida tarbetuid järelmeetmeid. *Viiaks tuleks tagada, et kõnealustes menetlustes suhtlevad projektiarendajad ühe ametiasutusega.*

- (34) Kriitiliste toormete projektide teostamist võivad takistada maakasutusega seotud konfliktid. Selleks et tasakaalustada avalikke hüvesid ja huve ning vähendada seeläbi konfliktide riski ja kiirendada liidus **kriitiliste toormete** projektide kestlikku teostamist, on vajalik põhjalikult läbimõeldud planeerimine, sealhulgas ruumilised planeeringud ja üldplaneeringud, mille puhul võetakse arvesse kriitiliste toormete projektide elluviimist ja hinnatakse võimalikku keskkonnamõju. Seega peaksid vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused kaaluma asjakohaste planeeringute koostamisel võimalust lisada nendesse **kriitiliste toormete projektidega** seotud sätteid. ***See ei piira kehtivaid nõudeid hinnata selliste planeeringute võimalikku keskkonnamõju ega selliste hindamiste nõutavat kvaliteeti.***

- (35) Liidu piires esineb kriitiliste toormete projektide puhul sageli rahastuse kättesaadavuse probleeme. Kriitiliste toormete turgusid iseloomustab sageli suur hinnavolatiilsus, pikk projektide teostusaeg, suur kontsentreeritus ja läbipaistmatus. Peale selle eeldab sektori rahastamine põhjalikke eriteadmisi, mis finantsasutustel sageli puuduvad. Selleks et need probleemid lahendada ja aidata saavutada stabiilsed ja kindlad strateegiliste toormete tarned, peaksid liikmesriigid ja komisjon pakkuma abi rahastusele juurdepääsul ja haldustuge.

- (36) *Tugev Euroopa väärtusahel on vajalik selleks, et tagada tarnekindlus ja kaitsta siseturu toimimist, ning võimsuse suurendamine on saavutatav üksnes piisavate rahaliste vahenditega, millest osa võib saada olemasolevatest liidu fondidest. Kriitiliste toormete projektid, sealhulgas strateegilised projektid, võivad olla selliste fondide puhul toetuskõlblikud, kui asjakohaste programmide nõuded on täidetud, näiteks seoses geograafilise asukoha, keskkonna või nende panusega innovatsiooni. Asjakohased fondid hõlmavad ühtekuuluvuspoliitika programme, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fondi, millest piirkondliku ühtekuuluvuse edendamiseks antav toetus võib võimaldada VKEdel arendada innovatiivseid projekte, mis on seotud näiteks energiatarbimise vähendamisega toormete töötlemisel. Ka õiglase ülemineku fondi võib kasutada sellist liiki projektide toetamiseks niivõrd, kui need aitavad vähendada rohepöördega kaasnevat sotsiaalseid ja majanduslikke kulusid. Lisaks saab näiteks toormete ringlussevõtu või taaskasutusega seotud projektide toetamiseks kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut, eelkõige selle REPowerEU peatükki, milles keskendutakse energiajulgeolekule ja energiavarustuse mitmekesistamisele.*

Innovatsioonifondist, mille eesmärk on eelkõige suunata turule puhast ja innovatiivset tehnoloogiat, võib anda toetusi näiteks vähese CO₂ heitega tehnoloogiaga seotud toormete ringlussevõtu võimsuse arendamiseks. Lisaks on programm „InvestEU“ liidu juhtprogramm, millega suurendatakse investeringute tegemist, eelkõige rohe- ja digipöördesse, pakkudes rahastust ja tehnilist abi. Segarahastamismehhanismide kasutamise kaudu aitab programm „InvestEU“ kaasa ka täiendava avaliku ja erasektori kapitali kaasamisele. Komisjon teeb koostööd programmi „InvestEU“ rakenduspartneritega, et suurendada asjakohaste projektide toetamist ja nendes investeringute tegemist kooskõlas määruses (EL) 2021/523¹⁵ ja käesolevas määruses sätestatud ühiste eesmärkidega. Ühtlasi võib niisugustest asjakohastest fondidest nagu naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“ ning Euroopa Kestliku Arengu Fond+ toetada ka kolmandates riikides elluviidavaid projekte, mis aitavad mitmekesistada liidu tarneid.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 64, 26.3.2021, lk 30).

(37) Selleks et kõrvaldada piirangud, mida tekitab avaliku ja erasektori praegu sageli killustunud investeerimistegevus, hõlbustada integratsiooni ja suurendada investeeringutasuvust, peaksid komisjon, liikmesriigid ja tugipangad oma tegevust paremini koordineerima ning looma koostoime olemasolevate liidu ja riiklike rahastamisprogrammide vahel, samuti tagama parema koordineerituse ja koostöö tööstusharu ja peamiste erasektori sidusrühmadega. Sel eesmärgil tuleks luua Euroopa kriitiliste toormete nõukogu allrühm, kuhu kuuluvad eksperdid liikmesriikidest, komisjonist ja ka asjaomastest avaliku sektori finantsasutustest. Selles allrühmas tuleks arutada strateegiliste projektide individuaalseid rahastamisvajadusi ja olemasolevaid rahastamisvõimalusi, et anda projektiarendajatele soovitusi selle kohta, kuidas nendele rahastamisvõimalustele parimal viisil ligi pääseda. Kolmandates riikides elluviidavate projektide rahastamise küsimuste arutamisel ja vastavate soovitude esitamisel peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eelkõige arvesse võtma strateegiat „Global Gateway“¹⁶.

¹⁶ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispannale „Global Gateway“ (JOIN(2021) 30 final).

- I**
- (38) Keskse tähtsusega on ettevõtjate, finantsinvestorite ja väljaostjate tehtavad investeeringud. Kui erasektori investeeringutest üksi ei piisa, võib kriitiliste toormete väärtusahela projektide tulemuslikuks rakendamiseks vaja olla avaliku sektori toetust, näiteks tagatiste, laenude või omakapitali- ja kvaasiomakapitaliinvesteeringute kujul. Niisugune avaliku sektori toetus võib kujutada endast riigiabi. Sellisel abil *peaks* olema ergutav mõju ning see *peaks* olema vajalik, asjakohane ja proportsionaalne. Kehtivate riigiabi suuniste alusel, mis vaadati hiljuti põhjalikult läbi rohe- ja digipöörde eesmärke arvesse võttes, on teatavate tingimuste täitmisel arvukalt võimalusi kriitiliste toormete väärtusahela projektide toetamiseks.
- (39) Avaliku sektori toetust kasutatakse konkreetsete kindlakstehtud turutõrgete kõrvaldamiseks või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ning meetmetega ei tohiks dubleerida ega välja tõrjuda erasektoripoolset rahastamist ega moonutada konkurentsi siseturul. Meetmetel peaks olema liidu jaoks selge lisaväärtus.

- (40) Mitme strateegilise toorme hinnavolatiilsus, mida omakorda suurendavad piiratud võimalused maandada asjaomast riski forvarditurgudel, tekitab takistusi nii projektiarendajatele strateegiliste toormete projektideks rahastuse saamisel kui ka järgneva etapi tarbijatele, kes soovivad osta põhisendeid stabiilse ja prognoositava hinnaga. Selleks et vähendada strateegiliste toormete tulevikuhindadega seotud ebakindlust **ja seeläbi piirata tarneriski siseturu toimimise kaitsmise eesmärgil**, tuleb ette näha sellise süsteemi loomine, mis võimaldab nii huvitatud väljaostjatel kui ka strateegiliste projektide arendajatel avaldada ostu- ja müügipakkumusi ning viia pooled kokku, kui asjakohased pakkumused võivad olla kokkusobivad.

(41) Olemasolevad teadmised liidu toormete ilmingutest on saadud ja nende leiukohad on kaardistatud ajal, mil kriitiliste toormete tarnete tagamine strateegilise tehnoloogia arendamiseks ei olnud veel prioriteet. *Ajakohase geoloogilise teabe puudumine kriitiliste toormete kohta liidus võib kahjustada kaevandamisprojektide arengut, nõrgendades seega tarneriski vähendamiseks ja siseturu toimimise kaitsmiseks tehtavaid pingutusi.* Selleks et koguda ja ajakohastada teavet kriitiliste toormete ilmingute kohta, peaksid liikmesriigid, *kui see on geoloogiliste tingimuste seisukohast asjakohane*, koostama riiklikud kriitiliste toormete *ja niisuguste peamiste maavarade* üldgeoloogiliste uurimistööde *kaardistamisprogrammid, millega koos neid kaevandatakse. See peaks hõlmama* selliseid meetmeid nagu *geoloogiline* kaardistamine, maavarade otsingu tarbeks tehtavad geokeemilised uuringud, geoteaduslikud uuringud ning ka olemasolevate geoteaduslike andmekogude taastötlemine. *See suurendab uute maardlate asukohtade avastamise tõenäosust, mis omakorda peaks soodustama maavarauuringutesse investeerimist.*

Maavarauuringute programmides tuleks kaaluda ka niisuguste uudsete maavarauuringute tegemise meetodite kasutamist, mis võimaldavad tuvastada ilminguid sügavamal kui tavapärasel meetodil. Selleks et hõlbustada kaevandamisprojektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tegema avalikkusele kättesaadavaks teatava põhiteabe, mis on kogutud asjakohase riikliku maavarauuringute programmi alusel; kui see on asjakohane, tuleks tugineda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/2/EÜ¹⁷ rajatud ruumiandmete infrastruktuuri raamistikule, andes taotluse alusel ka üksikasjalikumad teavet. Komisjon võib anda välja suunised maavarauuringute programmide ühtlustatud vormi edendamiseks.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

- (42) Kriitiliste toormete väärtusahelate kestlikkust on võimalik suurendada Maa seirest saadavate satelliidiandmete ja sellel põhinevate teenuste abil – need pakuvad pidevat teabevoogu, mis võib olla kasulik sellises tegevuses nagu kaevandamispiirkondade seire ja majandamine, keskkonna- ja sotsiaal-majandusliku mõju hindamine või maavarauuringud. Kuna Maa seire võimaldab koguda andmeid ka kaugete ja ligipääsmatute piirkondade kohta, peaksid liikmesriigid seda võimalikult suurel määral arvesse võtma riiklike maavarauuringute programmide koostamisel ja elluviimisel.
- (43) Ehkki tarnekindluse suurendamise tagamiseks on vaja tugevdada liidu kriitiliste toormete väärtusahelat, on kriitiliste toormete tarneahelad ka edaspidi ülemaailmse mõõtmega ja välisteguritele avatud. Hiljutised ja praegused sündmused – nende hulgas COVID-19 kriis ning provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu – on ilmsiks toonud teatavate liidu tarneahelate haavatavuse häirete suhtes. Tagamaks, et liikmesriigid ja Euroopa tööstusharud oleksid võimelised tarnehäireid ette nägema ja valmis tulema toime nende tagajärgedega, tuleks välja töötada meetmed, et **tugevdada** seirevõimekust, koordineerida strateegilisi varusid ja tugevdada ettevõtjate valmisolekut.

(44) Riskiteadlikkuse ja -ennetusega seotud võimekus on liikmesriigiti erinev ja kõigis liikmesriikides ei ole loodud sihtotstarbelisi struktuure selleks, et jälgida kriitiliste toormete tarneahelaid ja teavitada ettevõtjaid võimalikest tarnehäirete riskidest. Samamoodi on osa ettevõtjaid investeerinud oma tarneahelate seiresse, teised aga ei ole suutelised seda tegema. Võttes arvesse kriitiliste toormete tarneahelate üleilmset mõõdet ja ka nende keerukust, peaks komisjon seepärast töötama välja seireotstarbelise tulemustabeli, milles hinnatakse kriitiliste toormete tarneriske, ning tagama kogutud teabe kättesaadavuse avaliku sektori asutustele ja erasektori osalejatele; see aitab omakorda suurendada liikmesriikidevahelist koostööd. Selleks et liidu väärtusahelad oleksid piisaval määral valmis võimalikeks tarnehäireteks, ***mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, näiteks tarnehäireteks, mida põhjustavad geopoliitilised konfliktid***, peaks komisjon korraldama stressiteste, et hinnata strateegiliste toormete tarneahelate haavatavust ja nende avatust tarneriskidele.

Liikmesriigid peaksid seda tegevust toetama ning kasutama selliste stressitestide tegemiseks võimaluse korral oma riiklikke tarne- ja teabeasutusi, kes tegelevad kriitiliste toormetega seotud küsimustega. Samuti peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tagama komisjoni ja liikmesriikide tehtavate stressitestide koordineerimise. Kui ühelgi liikmesriigil ei ole võimekust teha teatava strateegilise toorme puhul nõutavat stressitesti, peaks komisjon tegema selle ise. ■ Komisjon *peaks* soovitama ka võimalikke strateegiaid, mille abil avaliku sektori asutused ja erasektoris osalejad saaksid maandada tarneriske, näiteks strateegiliste varude loomine või tarnete täiendav mitmekesistamine. Selleks et koguda seiremeetmete võtmiseks ja stressitestide tegemiseks vajalikku teavet, peaks komisjon koordineerima tegevust Euroopa kriitiliste toormete nõukogu asjaomase alalise allrühmaga ning liikmesriigid peaksid kindlaks tegema peamised ■ turuosalised ja neid jälgima. ■

(45) Tarnehäirete riski maandamisel on oluline roll strateegilistel varudel, iseäranis toormete puhul. Kuigi ühtse turu hädaolukorra mehhanismi ettepanekuga on ette nähtud võimalus suurendada strateegilisi varusid ühtse turu valvsusrežiimi käivitamisel, ei ole liikmesriikidel ega ettevõtjatel kohustust luua oma strateegilisi varusid, et olla valmis tarnehäireteks. Lisaks puudub Euroopa Liidu tasandil koordineerimismehhanism, mis võimaldaks koostada ühise hinnangu ja analüüsi võimalike kattuvuste ja koostoimete kohta. Kuna praegu selline teave puudub, peaksid liikmesriigid seega esimese sammuna esitama komisjonile teabe oma **võimalike** strateegiliste varude kohta **ja nende olemasolu korral teabe selle kohta**, kas neid haldavad avaliku sektori asutused või ettevõtjad liikmesriigi nimel. Selline teave peaks sisaldama ülevaadet iga strateegilise toorme puhul olemasolevate varude tasemest **agregeeritud kujul**, varude taseme edasistest väljavaadetest ning nende varude suhtes kohaldatavatest normidest ja menetlustest. Kõigi taotluste puhul tuleb tagada proportsionaalsus, arvesse võtta andmete kättesaadavaks tegemiseks vajalikke kulusid ja pingutusi ning mõju riigi julgeolekule, samuti ette näha sobivad tähtajad nõutava teabe esitamiseks.

Analüüsi võib lisada teabe ettevõtjate varude kohta, kuid see ei kujuta endast teabetaotlust. Komisjon peaks käitlema andmeid turvaliselt ja avalikustama teabe üksnes agregeeritud kujul. Saadud teabe alusel peaks komisjon teise sammuna ette nägema esialgse võrdlustaseme, mida tuleks käsitada liidu varude ohutu tasemena, arvestades asjakohaste strateegiliste toormete aastast kogutarbimist liidus. Liidu strateegiliste toormete olemasolevate varude ja strateegiliste varude üldtaseme võrdlusest lähtudes saaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu, kes tegutseb kokkuleppel komisjoniga, seejärel avaldada liikmesriikidele mittesiduvaid arvamusi selle kohta, kuidas soodustada lähenemist, ning innustada neid looma oma strateegilisi varusid. Seejuures peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtma arvesse vajadust säilitada strateegilisi toormeid kasutatavatele *era- või avalik-õiguslikele ettevõtjatele* stiimulid strateegiliste varude suurendamiseks.

- (46) Selleks et *edendada täiendavat koordineerimist*, peaks komisjon tagama vajaliku konsulteerimise enne liikmesriikide osalemist rahvusvahelistel foorumitel, kus kõnealuseid strateegilisi varusid võidakse arutada, eeskätt Euroopa kriitiliste toormete nõukogu asjaomase alalise allrühma kaudu. Samamoodi peaks komisjon käesoleva ettepaneku ja muude horisontaalsete või temaatiliste õigusaktide vastastikuse täiendavuse suurendamiseks tagama, et kogutud ja agregeeritud andmed edastatakse valvsus- või kriisijuhtimismehhanismidele, näiteks kavandatava ühtse turu hädaolukorra mehhanismi nõuanderühmale, kiibimääruse ettepanekuga ette nähtud Euroopa pooljuhtide nõukojale, HERA juhatusele või tervisekriisinõukogule.

- (47) Selleks et olla piisavalt valmis toimetulekuks tarnehäiretega, peaksid liidus strateegiliste toormete abil strateegilise tehnoloogia tootmisega tegelevad suurettevõtjad **tegema** oma **tarneahelate riskihindamise**. Nii tagatakse, et strateegiliste toormete tarneriske võetakse arvesse ja et **vajaduse korral** töötatakse **välja** asjakohased strateegiad riskide maandamiseks, et olla tarnehäireteks paremini ette valmistatud. **Niisugused** suurettevõtjad **peaksid riskihindamisel kaardistama** oma strateegiliste toormete **päritolu, analüüsima tegureid**, mis võivad mõjutada **nende tarnimist, ning hindama nende haavatavust tarnehäirete suhtes**. **Haavatavuste avastamise korral peaksid kindlakstehtud suurettevõtjad tegema pingutusi nende leevendamiseks**. **Hindamine peaks põhinema andmetel, mille ettevõtjad on saanud oma tarnijatelt, ja kui sellised andmed ei ole kättesaadavad, siis võimalikult suurel määral andmetel, mis on avalikkusele kättesaadavad või mille on avaldanud komisjon**. **Liikmesriikidel peaks olema võimalik nõuda, et tehtud riskihindamise aruanne edastataks ettevõtja juhatusele**. **Selleks et võtta arvesse vajadust kaitsta ärisaladusi ning piirata ettevõtjate haavatavust, ei tohiks kõnealune aruanne olla avalik**.

Nende meetmete tulemusena **tuleks** suuremal määral **võtta** arvesse võimalike tarnehäirete kulusid, **nägemata ette kindlaksmääratud maandamisstrateegiaid**.

- (48) Paljud strateegiliste toormete turud ei ole täielikult läbipaistvad ja on pakkumise poolel kontsentreeritud; see omakorda tugevdab müüjate läbirääkimispositsiooni ja toob ostjatele kaasa kõrgemad hinnad. Selleks et aidata liidus asuvate ettevõtjate jaoks hindu alandada, peaks komisjon looma süsteemi, mis võimaldab huvitatud ostjate nõudluse koondada. **Selleks et vältida siseturul konkurentsile ebaproportsionaalse mõju avaldamist, peaks komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga konsulteerides hindama süsteemi mõju turule iga süsteemi lisatava strateegilise toorme puhul.** Sellise süsteemi väljatöötamisel peaks komisjon arvesse võtma kogemusi, mis on saadud sarnaste ettevõtmiste käigus, eeskätt gaasi ühisostmisel nõukogu määruse (EL) 2022/2576¹⁸ alusel. **Kõik selle mehhanismi alusel võetavad meetmed peaksid olema kooskõlas liidu konkurentsioigusega.**

¹⁸ Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil (ELT L 335, 29.12.2022, lk 1).

(49) Käesolevas määruses sisalduvad sätted seire ja strateegiliste varude kohta ei too kaasa riigisiseste õigusnormide ühtlustamist ega asenda kehtivaid mehhanisme. Seire ja riskivalmidusega seotud stiimulid peaksid olema kooskõlas Euroopa õigusaktidega. Seega võidakse kriitiliste ja strateegiliste toormete suhtes kriisi või ohu korral siiski kohaldada selliseid õigusakte nagu kavandatav ühtse turu hädaolukorra mehhanismi määrus, mille eesmärk on ennetada ühtse turu toimimist mõjutavaid kriise, nendele kriisidele reageerida ja leevendada nende mõju, või nõukogu määrus (EL) 2022/2372¹⁹ selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras, niivõrd kui need toormed kuuluvad kõnealuste õigusaktide kohaldamisalasse. **Komisjon peaks tagama** käesoleva määruse ja kriisivahendite vastastikuse täiendavuse ja sidususe **kõnealuste kriisivahendite raames loodud nõuande- ja juhtorganite vahelise teabevahetuse abil.**

¹⁹ Nõukogu 24. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2372 selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras (ELT L 314, 6.12.2022, lk 64).

(50) Enamik kriitilisi toormeid on metallid, mida on põhimõtteliselt võimalik lõputult ringlusse võtta, ehkki mõnikord võivad kvaliteediomadused halveneda. See pakub võimalust kujundada rohepöörde taustal välja tõeline ringmajandus, **suurendades samal ajal kriitiliste toormete kättesaadavust ja aidates seeläbi kaasa tarnekindluse tagamisele**. Pärast algset etappi, mille käigus nõudlus uue tehnoloogia arendamiseks vajalike kriitiliste toormete järele kiiresti kasvab ning see nõudlus rahuldatakse endiselt peamiselt esmase kaevandamise ja töötlemise abil, **peaks ringlussevõtt üha rohkem vähendama** esmase kaevandamise vajadust ja sellega kaasnevat mõju. **Seejuures tuleks liidus säilitada kõrgetasemeline ringlussevõtuvõimsus tänu teiste kriitiliste toormete tugevale turule**. Praegu aga on enamiku kriitiliste toormete puhul ringlussevõtu määrad madalad ning **jäätmeevooge, näiteks patareisid ja akusid, elektri- ja elektroonikaseadmeid ning sõidukeid, veetakse ringlussevõtu eesmärgil liidust välja**. Ringlussevõtu süsteemid ja tehnoloogia ei ole sageli kohandatud nende toormete erisustele. **Innovatsioonil on oluline roll kriitiliste toormete vajaduse ja tarnenappuse riskide vähendamisel ning niisuguse ringlussevõtu tehnoloogia arendamisel, mille eesmärk on eraldada materjale jäätmetest nõuetekohaselt ja ohutult**. Seega tuleb **kiiresti** võtta meetmeid, et tegeleda eri teguritega, mis takistavad kasutamast ringmajanduse potentsiaali.

I

(51) Liikmesriikidel on ringluspõhisuse, näiteks jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemide valdkonnas märkimisväärne pädevus. Seda pädevust tuleks ära kasutada, et tõsta selliste jäätmevoogude kogumise ja ringlussevõtu määra, millel on suur kriitiliste toormete, *sealhulgas elektroonikaromude* eraldamise potentsiaal; selleks saaks kasutada näiteks finantsstiimuleid, nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid, *süilitades samal ajal siseturu terviklikkuse. Selleks et suurendada teiseste kriitiliste toormete kasutamist, võiks see hõlmata ka diferentseeritud tootjavastutuse tasusid, tingimusel et sellised tasud on sätestatud riigisiseses õiguses, et tuua kasu toodetele, mis sisaldavad suuremal määral ringlussevõetud jäätmetest eraldatud teiseseid kriitilisi toormeid kooskõlas liidu õiguses kehtestatud keskkonnastandarditega. Sellised jäätmetest eraldatud teiseseid kriitilised toormed peaksid hõlmama niisugustele kolmandate riikide standarditele vastavat eraldamist, mis pakuvad liidu standarditega samaväärset kaitset.*

Samuti peaksid liikmesriikide ametiasutused tegema olukorra parandamiseks pingutusi kriitiliste toormete ja neid sisaldavate toodete ostjatena, kusjuures riiklike teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames eraldatakse märkimisväärseid ressursse, et parandada kriitiliste toormete ringluspõhisuse ja ka materjalitõhususega seotud teadmiste ja tehnoloogia taset. Kokkuvõtteks peaksid liikmesriigid selleks, et edendada kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmetest, parandama teabe kättesaadavust ning kõrvaldama õiguslikud, majanduslikud ja tehnilised takistused. Ühe võimaliku lahendusena peaksid liikmesriigid kaaluma ettevõtjate ja liikmesriigi vahelisi riskijagamismehhanisme, et edendada suletud jäätmehooldlatest pärit jäätmete taaskasutamist. ***Euroopa kriitiliste toormete nõukogu peaks hõlbustama ka parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel nende riiklike programmide kavandamise ja rakendamise valdkonnas.***

I

- (52) Toormeid on kaevandatud paljudes liidu piirkondades ja seega leidub märkimisväärses koguses kaevandamisjätmeid suletud jäätmehoiulates, mille puhul ei ole kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali üldjuhul hinnatud, arvestades, et nende majanduslik tähtsus on hakanud suurenema alles hiljuti. Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjätmete hoiulatest võimaldab *suurendada liidu võimsust, luues samal ajal* majanduslikku väärtust ja töökohti ajaloolistes kaevanduspiirkondades, mida tihtipeale mõjutab deindustrialiseerimine ja taandareng. Asjaolu, et kriitiliste toormete sisaldusele ei pöörata piisavalt tähelepanu ja selle kohta on vähe teavet, eeskätt suletud jäätmehoiulate puhul, on peamine tegur, mis takistab kaevandamisjätmetest kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali ulatuslikumat ärakasutamist.
- (53) Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjätmete hoiulatest peaks moodustama osa nende jäätmehoiulate jätmete taaskasutamisest. Direktiivis 2006/21/EÜ on sätestatud ranged nõuded keskkonna ja inimeste tervise kaitseks kaevandustööstuse jäätmekäitluses. Ehkki need ranged nõuded tuleks säilitada, on asjakohane kehtestada lisameetmed, et suurendada võimalikult palju kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjätmetest.

(54) Nii juba tegutsevate kui ka uute kaevandamisjäätmete hoidlate käitajad peaksid tegema esialgse majandusliku hindamise uuringu, milles keskendutakse kriitiliste toormete eraldamisele jäätmehoidlas olevatest ja tekkivatest kaevandamisjäätmetest. Koosõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/98/EÜ²⁰ sätestatud jäätmehierarhiaga peaks olema esmatähtis kriitilisi toormeid sisaldavate jäätmete teket vältida, eraldades kriitilised toormed kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jäätmeks. Selle uuringu koostamisel peaksid ettevõtjad koguma vajaliku teabe, sealhulgas kaevandamisjäätmes sisalduvate kriitiliste toormete sisaldused ja kogused, ning hindama mitut protsesside, tegevuse või ärikokkulepetega seotud valikuvarianti, mis võivad võimaldada kriitilisi toormeid majanduslikult elujõulisel viisil taaskasutada. See kohustus lisandub kohustustele, mis on sätestatud direktiivis 2006/21/EÜ ja selle ülevõtmiseks vastu võetud riigisisestes õigusaktides, ning on vahetult kohaldatav. Selle kohustuse täitmisel peaksid ettevõtjad ja pädevad asutused püüdma viia halduskoormuse miinimumini ja menetlused võimaluste piires koondada.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmehoidmist ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

(55) Kuna praegu ei ole suletud kaevandamisjäätmete hoidlatest kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali kohta piisavalt teavet, peaksid liikmesriigid kooskõlas liidu konkurentsieeskirjadega looma andmebaasi, mis sisaldab kogu asjakohast teavet, et edendada taaskasutamist, eeskätt kriitiliste toormete koguse ja sisalduse kohta selliste jäätmehoidlate jäätmetes. See teave tuleks teha avalikkusele kättesaadavaks kasutajasõbralikus vormis ja digitaalsel kujul, et pakkuda juurdepääsu üksikasjalikumale tehnilisele teabele. Selleks et hõlbustada kasutajasõbralikku juurdepääsu teabele, võiksid liikmesriigid näiteks luua kontaktpunkti, et tagada võimalus vahetada täpsemat teavet kriitiliste toormete taaskasutamise projektide arendajatega. Andmebaas tuleks välja töötada nii, et võimalikud projektiarendajad saaksid hõlpsasti kindlaks teha jäätmehoidlad, mille puhul on suur potentsiaal majanduslikult elujõuliseks taaskasutamiseks. Piiratud ressursside paremaks suunamiseks peaksid liikmesriigid koguma teavet etapiviisiliselt ja korraldama keerukamad teabekogumisetapid üksnes nende jäätmehoidlate puhul, mis on kõige perspektiivikamad. Teabe kogumise eesmärk peaks olema pakkuda kaevandamisjäätmete hoidlate kohta täpset ja representatiivset teavet ning saada võimalikult hea ülevaade kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaalst.

- (56) Paljud eri tooted sisaldavad püsimateid, sealhulgas tuuleturbiinid ja elektrisõidukid, mis on olulisimad ja kõige kiiremini kasvavad rakendused, ent ka muud tooted, nagu magnetresonantstomograafia seadmed, tööstusrobotid, kergtranspordivahendid, külmageneraatorid, soojuspumbad, elektrimootorid, tööstuslikud elektripumbad, automaatpesumasinad, trummelkuivatid, mikrolaineahjud, tolmuimejad ja nõudepesumasinad, mis sisaldavad suurtes kogustes materjale, mida saaks taaskasutada.
- Elektrimootorid peaksid olema hõlmatud ka siis, kui need sisalduvad muudes toodetes.***
- Enamik püsimateid, eeskätt kõige võimsamat tüüpi magnetid, sisaldavad kriitilisi toormeid, näiteks neodüüm, praseodüüm, düsproosium ja terbium, boor, samaarium, nikkel või koobalt. Neid on küll võimalik ringlusse võtta, kuid liidus tehakse seda praegu vaid väikeses mahus või üksnes teadusprojektide raames. Seega tuleks ringluspõhisuse suurendamisel käsitada püsimateid prioriteetse tootena, ***edendades seeläbi püsimateite järelturgu ja tagades kriitiliste toormete tarnekindluse.***

- (57) Magnetite tulemusliku ringlussevõtu tagamiseks peaks ringlussevõtjatele olema eelkõige kättesaadav vajalik teave tootes sisalduvate magnetite koguse, tüübi, keemilise koostise, asukoha ning kasutatud pinde, liimide ja lisaainete kohta, samuti teave selle kohta, kuidas püsिमagnetiteid tootest *ohutult* eemaldada. Selleks et magnetite ringlussevõtt oleks majanduslikult tasuv, tuleks liidu turule lastavates toodetes sisalduvate püsिमagnetite puhul lisaks järk-järgult suurendada ringlussevõetud materjali sisaldust. Esimeses etapis tuleks tagada ringlussevõetud materjali sisaldust käsitleva teabe läbipaistvus ning seejärel tuleks kehtestada ringlussevõetud materjali miinimumsisaldus, lähtudes asjakohase sisalduse ja tõenäolise mõju eriotstarbelisest hindamisest.

- (58) Paljude liidu turul müüdavate kriitiliste toormete puhul tõendab tootmise ja tarneahela kestlikkust sertifikaat. Sertifikaate on võimalik saada mitmesuguste avaliku ja erasektori sertifitseerimiskavade alusel; kuna need kavad on oma ulatuselt ja ranguselt erinevad, võib esineda segadust selle suhtes, mida sellise sertifitseerimise alusel liidu turule lastud kriitiliste toormete suhtelise kestlikkuse kohta esitatud väited endast kujutavad ja kas need peavad paika. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte, millega tunnustatakse ▯ usaldusväärseks peetavaid sertifitseerimiskavasid ning tagatakse ametiasutustele ja turuosalistele ühtne alus kriitiliste toormete kestlikkuse hindamiseks. Tunnustada tuleks üksnes selliseid sertifitseerimiskavasid, ▯ mis sisaldavad sätteid sõltumatu kolmanda isiku tehtava vastavuskontrolli ja vastavuse seire kohta.
- Keskkonnakaitse osas peaksid sertifitseerimiskavad hõlmama riske, mis on seotud näiteks õhu, vee, pinnase, elurikkuse ja jäätmekäitlusega.***

*Kestlikkuse kõiki mõõtmeid käsitlevad nõuded peaksid tagama kõrgetasemelise sotsiaal- ja keskkonnakaitse ning olema kooskõlas liidu õigusaktide või rahvusvaheliste õigusaktidega, mis on loetletud III lisas. Selleks et tagada tõhusad menetlused, peaks strateegilise projekti tunnustamist taotlevatel projektiarendajatel olema võimalus tugineda tunnustatud kavas osalemisele *kui asjakohasele tõendile*, et tõendada projekti kestlikku rakendamist, *millega aidatakse kaasa kriitiliste toormete ohututele ja kestlikele tarnetele. Selle võimaluse kasutamisel peaksid osutatud kavad hõlmama kõiki kestlikkuse mõõtmeid. Selliste sertifitseerimiskavade tunnustamisel peaks komisjon võtma arvesse kogemusi, mis on saadud sertifitseerimiskavade hindamisel muude liidu õigusaktide alusel, eelkõige seoses sarnaste kavade hindamisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/821²¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1542²² alusel.**

²¹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/821, millega kehtestatakse konflikt- ja riskipiirkondadest pärit tina, tantaali, volframi ja nende maakide ning kulla liidu importijatele tarneahelaga seotud hooldsuskohustus (ELT L 130, 19.5.2017, lk 1).*

²² *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1542, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ ja määrust (EL) 2019/1020 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2006/66/EÜ (ELT L 191, 28.7.2023, lk 1).*

(59) Kriitiliste toormete tootmine väärtusahela eri etappides põhjustab keskkonnamõju nii kliimale, veele, *pinnasele*, loomastikule kui ka taimestikule. Selleks et kõnealust kahju vähendada ja pakkuda stiimuleid kestlikumate kriitiliste toormete tootmiseks, tuleks komisjonile anda volitus töötada välja kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise süsteem, sh kontrollimenetlus, et liidu turule lastavate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje teave tehtaks avalikkusele kättesaadavaks *ning et seega hõlbustataks kriitiliste toormete ringlust*. Süsteemi väljatöötamisel tuleks arvesse võtta teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja olelusringi hindamise valdkonna rahvusvahelisi standardeid. Toorme keskkonnajalajälje deklaratsiooni esitamise nõue peaks kehtima üksnes juhul, kui eriotstarbelise hindamise tulemusena on järeldatud, et see aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele, hõlbustades väiksema keskkonnajalajäljega kriitiliste toormete hankimist, ning et see ei avaldaks ebaproportsionaalset mõju kaubandusvoogudele *ega majanduslikele kuludele*.

Pärast asjaomaste arvutusmeetodite vastuvõtmist peaks komisjon välja töötama kriitiliste toormete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mis võimaldavad potentsiaalsetel ostjatel hõlpsasti võrrelda kättesaadavate toormete suhtelist keskkonnajalajälge ning suunata turu kestlikumate toormete poole. Kriitiliste toormete müüjad peaksid tagama, et nende klientidele on kättesaadav keskkonnajalajälje deklaratsioon. Läbipaistev teave liidu turule lastavate kriitiliste toormete suhtelise jalajälje kohta võib toetada ka muid liidu ja riigi tasandi poliitikavaldkondi, näiteks stiimuleid või keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriume, ja soodustada seega väiksema keskkonnamõjuga kriitiliste toormete tootmist.

- (60) Keskkonnajalajälje leidmise meetodite alusel saab välja töötada arvutamiseeskirjad. Need põhinevad teaduslikult põhjendatud hindamismeetoditel, milles võetakse arvesse rahvusvahelise tasandi arengusuundumusi ja keskkonnamõju, sealhulgas kliimamuutused ning vee, õhu, pinnase, loodusvarade, maakasutuse ja toksilisusega seotud mõju.

- (61) Tuleks tagada, et *vastutavad valmistajad hindavad* toodete või toormete **█** vastavust püsomagnetite ringluspõhisuse parandamise nõuetele ning kriitiliste toormete keskkonnajalajälje deklaratsiooniga seotud nõuetele *enne nende turulelaskmist* ning et riigi pädevad asutused tagavad nende nõuete täitmise. Sellega seoses on asjakohased määruse (EL) 2019/1020²³ ja **█** *direktiivi 2009/125/EÜ* kohased vastavust ja turujärelevalvet käsitlevad sätted, mida tuleks seega kohaldada ka kõnealuste nõuete suhtes. *Seepärast peaks komisjonil olema õigus võtta käesoleva määruse täiendamiseks vastu delegeeritud õigusakte, et tagada nende sätete kohaldamine, kui see on käesoleva määruse kontekstis asjakohane.* Selleks et võimalikult suures ulatuses tuginetaks kehtivatele raamistikele, tuleks tagada, et *Euroopa Parlamendi ja nõukogu* määruse (EL) 2018/858²⁴ või *Euroopa Parlamendi ja nõukogu* määruse (EL) nr 168/2013²⁵ kohaselt tüübikinnitust vajavate toodete puhul kontrollitakse vastavust kehtiva tüübikinnitussüsteemi alusel.
- (62) Määruse (EL) nr 1025/2012 artikli 10 lõike 1 kohaselt peaks komisjon esitama ühele või mitmele Euroopa standardiorganisatsioonile taotluse koostada Euroopa standardid, mis toetaksid käesoleva määruse eesmärkide saavutamist.

²³ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1).*

²⁴ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/858 mootorsõidukite ja mootorsõidukite haagiste ning nende jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike tüübikinnituse ja turujärelevalve kohta, ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 715/2007 ja (EÜ) nr 595/2009 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2007/46/EÜ (ELT L 151, 14.6.2018, lk 1).*

²⁵ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta määrus (EL) nr 168/2013 kahe-, kolme- ja neljarattaliste sõidukite kinnituse ja turujärelevalve kohta (ELT L 60, 2.3.2013, lk 52).*

(63) Selleks et viia ellu 2020. aasta kriitiliste toormete tegevuskava, on liit sõlminud kolmandate riikidega strateegilised toormepartnerlused. Tarnete mitmekesistamiseks tuleks neid pingutusi jätkata. Selleks et töötada välja ja tagada ühtne raamistik edasiste partnerluste sõlmimiseks, peaksid liikmesriigid ja komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukogus tehtava koostöö raames **■** arutama muu hulgas seda, kas olemasolevad partnerlused aitavad saavutada seatud eesmärke ja millised kolmandad riigid peaksid olema uute partnerluste sõlmimisel esmatähtsad, samuti kõnealuste partnerluste sisu ning nende sidusust ja võimalikku koostoimet koostööga, mida liikmesriigid teevad asjaomaste kolmandate riikidega kahepoolset. ***Seda tuleks teha aluslepingutest tulenevaid nõukogu õigusi piiramata.*** Liit peaks püüdma luua vastastikku kasulikke partnerlusi tärkavate turgude ja areneva majandusega riikidega, lähtudes strateegiast „Global Gateway“, et mitmekesistada toormete tarneahelat ja tagada nendes riikides tootmise lisaväärtus.

(64) *Strateegilised projektid, mida viiakse ellu kolmandates riikides, eriti seal, kus puudub strateegiline partnerlus, võivad olla investorite jaoks eriti riskantsed ja sõltuvad sageli suurel määral sihtriigi poliitilisest toetusest. Seda probleemi saab leevendada suurema riskijagamisega huvitatud ettevõtjate vahel, kes tegutsevad liidu strateegilistes huvides. Seetõttu tuleks anda toetust ka selleks, et võimaldada ettevõtjatel, sealhulgas siis, kui nad tegutsevad konsortsiumina, pääseda kolmandate riikide turgudele, mis ei ole hõlmatud strateegilise partnerluse ega vabakaubanduslepinguga, ilma et see piiraks aluslepingu artikli 101 kohaldamist. Selline toetus võib hõlmata tugivõrgustiku pakkumist, et aidata neil luua kontakte asjakohases kolmandas riigis ning koguda teavet kohalike ja piirkondlike asjaolude kohta.*

I

- (65) Selleks et toetada strateegiliste projektide väljatöötamise ja nende rahastamise, maavarauuringute programmide, seirevõimekuse või strateegiliste varudega seotud ülesannete täitmist ja anda komisjonile asjakohast nõu, tuleks luua Euroopa kriitiliste toormete nõukogu. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu peaks koosnema liikmesriikide ja komisjoni esindajatest ning võimaldama tagada teiste poolte, **eelkõige Euroopa Parlamendi** osalemise vaatlajatena. Teatavate ülesannete täitmiseks vajalike eksperditeadmiste arendamiseks peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu moodustama rahastamise, **avalikkuse heakskiidu**, maavarauuringute, seire ja strateegiliste varude küsimustega tegelevad alalised allrühmad, **samuti ühe ringluspõhisuse, ressursitõhususe ja asendamise küsimustega tegeleva alalise allrühma**, mis peaksid tegutsema mitmesuguseid asjaomaseid riikide ametiasutusi koondava võrgustikuna ning vajaduse korral konsulteerima tööstusharu, teadusringkonna, kodanikuühiskonna ja muude asjaomaste sidusrühmadega. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu nõuanded ja arvamused peaksid olema mittesiduvad ning selliste nõuannete või arvamuste puudumine ei tohiks takistada komisjoni täitmast oma ülesandeid käesoleva määruse alusel.
- (66) Kui eesmärkide, sealhulgas võimsuse ja mitmekesisistamisega seotud sihttasemete saavutamisel ei tehta edusamme, võib see osutada vajadusele võtta lisameetmeid. Seetõttu peaks komisjon nende eesmärkide saavutamiseks tehtavaid edusamme jälgima.

- (67) Selleks et liikmesriikide halduskoormus oleks võimalikult väike, tuleks eri aruandekohustusi ühtlustada, ja komisjon peaks välja töötama vormi, mis võimaldaks liikmesriikidel täita projektide, maavarauuringute, seire või strateegiliste varudega seotud aruandekohustusi korrapäraselt avaldatava ühtse dokumendiga, mis võib olla konfidentsiaalne või piiratud kasutusega.
- (68) Pädevate asutuste usaldusliku ja konstruktiivse koostöö tagamiseks liidu ja riikide tasandil peaksid kõik käeoleva määruse kohaldamises osalejad austama oma ülesannete täitmise käigus saadud teabe ja andmete konfidentsiaalsust. Komisjon ja riikide pädevad asutused, nende ametnikud, avalikud teenistujad ja teised kõnealuste asutuste järelevalve all töötavad isikud ning ka liikmesriikide muude asutuste ametnikud ja avalikud teenistujad ei tohiks avaldada käesoleva määruse alusel saadud või vahetatud teavet ega teavet, mille kohta kehtib ametisaladuse hoidmise kohustus. Seda nõuet tuleks kohaldada ka Euroopa kriitiliste toormete nõukogu suhtes. Andmeid tuleks käidelda ja säilitada turvalises keskkonnas.

(69) Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisel vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 290 on eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes²⁶ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

²⁶ *13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe lisas esitatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisseisukoht delegeeritud õigusaktide kohta (ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj).*

(70) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused järgmistes küsimustes: a) nende vormide kindlaksmääramine, mida kasutatakse selleks, et esitada strateegiliste projektide tunnustamise taotlusi, strateegiliste projektide eduaruandeid, riiklikke maavarauuringute programme ning liikmesriikide aruandeid maavarauuringute, seire, strateegiliste varude ja ringluspõhisuse kohta; b) selle kindlaksmääramine, milliseid tooteid, komponente ja jäätmevoogusid käsitatakse suurt kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaali omavana, ja c) kriitiliste toormete kestlikkusega seotud kavade tunnustamise kriteeriumide ja nende kohaldamise korra kindlaksmääramine. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁷.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, **ELI**: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

(71) Selleks et tagada käesoleva määruse alusel kehtestatud kohustuste täitmine, tuleks nende ettevõtjate suhtes, kes ei täida oma kohustusi, sealhulgas riskivalmiduse ning projektaruannete ja ringlussevõetavusega seotud teabe esitamise puhul, kohaldada karistusi. Seepärast on vaja, et liikmesriigid kehtestaksid riigisiseses õiguses mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused käesoleva määruse täitmata jätmise eest. ***Samuti peavad liikmesriigid tagama, et projektiarendajatel on kooskõlas riigisisese õigusega asjakohasel juhul juurdepääs halduslikule või kohtulikule kontrollile.***

(72) Komisjon peaks käesolevat määrust hindama. Institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punkti 22 kohaselt peaks selline hindamine põhinema viiel kriteeriumil, milleks on tõhusus, mõjus, asjakohasus, ühtsus ja ELi lisaväärtus, ning see peaks olema aluseks võimalike edasiste meetmete mõju hindamisele. Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse rakendamise ning selle eesmärkide, sealhulgas võimsuse ja mitmekesisustamisega seotud sihttasemete saavutamisel tehtud edusammude kohta. Samuti peaks kõnealune aruanne sisaldama hinnangut selle kohta, kas keskkonnajalajälje puhul on asjakohane kehtestada maksimaalsed künnised, tuginedes kriitiliste toormete keskkonnajalajälje teabe läbipaistvusega seotud meetmete rakendamisele. ***Komisjon peaks hindama ka seda, kas oleks vaja kehtestada sihttasemed 2040. ja 2050. aastaks ning konkreetsete strateegiliste toormete jaoks, liidu keskkonnaõigusaktide koostöös käesoleva määrusega, eelkõige strateegiliste projektide eelisstaatuse seisukohast, artikli 25 kohaselt loodava ühisostmise süsteemi mõju konkurentsile siseturul ning seda, kas on asjakohane kehtestada lisameetmeid jäätmete kogumise, sortimise ja töötlemise suurendamiseks, pöörates erilist tähelepanu vanametallile.***

- (73) Kui mõni käesoleva määrusega ette nähtud meede kujutab endast riigiabi, ei piira selliseid meetmeid käsitlevad sätted aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist.
- (74) Kuna käesoleva määruse eesmärke – parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele ja kestlikele tarnetele – ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab need meetme ulatuse ja toime tõttu saavutada üksnes liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

1. peatükk

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimise ja eesmärgid

1. Käesoleva määruse üldeesmärk on parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele, *vastupidavatele* ja kestlikele tarnetele, *sealhulgas edendades kogu väärtusahelas tõhusust ja ringlust*.
2. Lõikes 1 osutatud üldeesmärgi saavutamiseks *kehtestatakse käesolevas määruses meetmed, mille eesmärk on:*
 - a) *vähendada kriitiliste toormetega seotud tarnehäirete ohtu, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, eelkõige tehes kindlaks strateegilised projektid, mis aitavad vähendada sõltuvust ja mitmekesistada importi, ja toetades neid projekte, ning tehes pingutusi tehnoloogia arengu ja ressursitõhususe stimuleerimiseks, et vähendada kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist liidus;*

- █
- b) parandada liidu võimekust jälgida ja maandada kriitiliste toormetega seotud tärneriski;
 - c) tagada liidu turule lastud kriitiliste toormete ja kriitilisi toormeid sisaldavate toodete vaba liikumine, tagades samal ajal muu hulgas nende ringluspõhisuse █ parandamise teel keskkonnakaitse *ja kestlikkuse* kõrge taseme;
- █

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „toore“ – töödeldud või töötlemata aine, mida kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks, välja arvatud ained, mida kasutatakse valdavalt toidu, sööda või kütusena;
- 2) „kriitilised toormed“ – artiklis 4 määratletud toormed;
- 3) „strateegilised toormed“ – artiklis 3 määratletud toormed;
- 4) „toormete väärtusahel“ – kõik tegevused ja protsessid, mis on seotud toormete uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõetuga;
- 5) „maavarauuringud“ – kõik tegevused, mille eesmärk on teha kindlaks maavarade ilmingud ja selgitada välja nende omadused;

- 6) „kaevandamine“ – maakide, mineraalide ja taimsete saaduste **■** ammutamine nende algsest looduslikust asukohast ***peamise toote või kõrvaltootena***, sealhulgas maapõues asuvatest ja veealustest leiukohtadest, ***veest***, mereveest ja puudest;
- 7) „liidu kaevandamisvõimsus“ – liidusisese strateegilisi toormeid sisaldavate maakide, mineraalide, taimsete saaduste ja kontsentratsioonide kaevandamise (sealhulgas töötlemistegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahude koondnäitaja;
- 8) ***„maavarailming“ – mis tahes üksik maavara või maavarade kombinatsioon, mis esineb majanduslikku huvi pakkuva massi või maardlana;***
- 9) „varud“ – kõik maavarailmingud, mida on ***asjaomases turukontekstis*** majanduslikult tasuv kaevandada;

- 10)** „töötlemine“ – kõik füüsikalised, keemilised ja bioloogilised protsessid, mille käigus maakidest, mineraalidest, taimsetest saadustest või jäätmetest saadud toore töödeldakse ümber puhtaks metalliks või sulamiks või muule majanduslikult kasutuskõlblikule kujule, ***sealhulgas rikastamine, eraldamine, sulatamine ja rafineerimine, välja arvatud metalli töötlemine ja edasine töötlemine vahe- ja lõpptoodeks;***
- 11)** „liidu töötlemisvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toormete töötlemise (v.a tegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahdade koondnäitaja;
- 12)** „ringlussevõtt“ – ***ringlussevõtt direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses;***
- 13)** „liidu ringlussevõtuvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toormete ***taastöötlisjärgse*** ringlussevõtu (sh jäätmete sortimine ja eeltöötlemine ning jäätmete töötlemine teiseseks toormeks) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahdade koondnäitaja;

14) „aastane strateegiliste toormete tarbimine“ – liidus asutatud ettevõtjate poolt töödeldud kujul tarbitavate strateegiliste toormete (v.a liidu turule lastud vahe- või lõpptoodes sisalduvad strateegilised toormed) koguse koondnäitaja;

15) „tarneriisk“ – II lisa kohaselt arvatud tarneriisk;

■

16) *„kriitilise toorme projekt“ – planeeritav rajatis, olemasoleva rajatise oluline laiendus või uue kasutusotstarbe saanud rajatis, kus kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse artiklis 4 määratletud kriitilisi toormeid;*

17) „väljaostja“ – ettevõtja, kes on sõlminud projektiarendajaga väljaostulepingu;

- 18) „väljaostuleping“ – ettevõtja ja projektiarendaja vaheline lepinguline kokkulepe, millega ettevõtja võtab kohustuse osta teatav osa konkreetse toormeprojektiga kindlal ajavahemikul toodetavatest toormetest või projektiarendaja võtab kohustuse pakkuda ettevõtjale võimalust seda teha;
- 19) „projektiarendaja“ – uut toormeprojekti välja töötav ettevõtja või ettevõtjate konsortsium;
- 20) „loamenetlus“ – menetlus, mis hõlmab kõiki asjaomaseid *kriitilise toorme projektide* ehitustööde ja käitamise lubasid, sealhulgas ehitusload, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise load, ning vajaduse korral keskkonnahindamisi ja -lubasid; selle alla kuuluvad kõik taotlused ja menetlused alates *kinnitusest, et taotlus on täielik*, kuni selleni, mil artikli 9 lõikes 1 osutatud *ühtne kontaktpunkt* teeb teatavaks tervikotsuse menetluse tulemuste kohta;

- 21) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuste tehtud otsus või otsuste kogum, millega antakse projektiarendajale luba ellu viia toormeprojekt või keeldutakse loa andmisest, ilma et see piiraks otsuste tegemist *kaebuste* menetlemisel;
- 22) **„riiklik programm“ – kogu riigi territooriumi hõlmav riiklik programm või programmide kogum, mille on koostanud ja vastu võtnud riiklikud ja piirkondlikud ametiasutused;**
- 23) „üldgeoloogiline uurimistöö“ – riigi või piirkondlikul tasandil elluviidav maavarade uurimine, v.a maavara detailuuringud;
- 24) „maavara detailuuring“ – konkreetse maavarailmingu üksikasjalik uurimine;

- 25) „prognooskaart“ – kaart, millele on märgitud piirkonnad, kus tõenäoliselt leidub konkreetse toorme ilminguid;
- 26) „tarnehäire“ – toorme kättesaadavuse ootamatu märkimisväärne vähenemine või toorme hinna märkimisväärne tõus, **mis ületab tavapärast turuhinna volatiilsust**;
- 27) „toormete tarneahel“ – kõik toormete väärtusahela tegevused ja protsessid kuni etapini, mil tooret kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks;
- 28) „maandamisstrateegiad“ – ettevõtja välja töötatud poliitikapõhimõtted, mille eesmärk on vähendada tarnehäire tõenäosust tarneahelas või leevendada sellise häire tõttu tekkivat kahju oma majandustegevusele;
- 29) „peamised turuosalised“ – **liidu** kriitiliste toormete **tarneahela ettevõtjad** ning **█** kriitilisi toormeid tarvivad järgneva etapi äriühingud, **kelle usaldusväärne toimimine on kriitiliste toormete tarnimiseks hädavajalik**;

- 30) „strateegilised varud“ – avalik-õigusliku või eraõigusliku ettevõtja ükskõik mis kujul ladustatava toorme kogus, mis võetakse kasutusele tarnehäire korral;
- 31) „suurettevõtja“ – äriühing, millel oli viimasel majandusaastal, mille kohta on koostatud raamatupidamise aastaaruanne, keskmiselt üle 500 töötaja ja mille ülemaailmne netokäive oli üle 150 miljoni euro;
- 32) „strateegiline tehnoloogia“ – rohe- ja digipöördeks ning kaitse- ja *lennundus-, sh kosmoselennundusrakendusteks* vajalik peamine tehnoloogia;
- 33) „juhatuse“ – haldus- või järelevalveorgan, kes vastutab äriühingu tegevjuhtkonna järelevalve eest, või kui selline organ puudub, isik või isikud, kes täidavad samaväärseid ülesandeid;
- 34) „jätmed“ – *jätmed direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses*;

- 35) „kogumine“ – *kogumine direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses*;
- 36) „töötlemine“ – *töötlemine direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses*;
- 37) „taaskasutamine“ – *taaskasutamine direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses*;
- 38) „*korduskasutamine*“ – *korduskasutamine direktiivi 2008/98/EÜ tähenduses*;
- 39) „kaevandamisjätmed“ – kaevandamisjätmed direktiivi 2006/21/EÜ tähenduses;
- 40) „kaevandamisjätmete hoidla“ – jäätmeoidla direktiivi 2006/21/EÜ tähenduses;
- 41) „esialgne majanduslik hindamine“ – varajases etapis tehtav kontseptuaalne hindamine, milles käsitletakse kaevandamisjätmetest kriitiliste toormete eraldamist hõlmava toormeprojekti majanduslikku elujõulisust;

- 42) „magnetresonantstomograafia seade“ – mitteinvasiivne meditsiiniseade anatoomiliste piltide tegemiseks magnetväljade abil või mis tahes muu magnetväljadel põhinev seade, mida kasutatakse esemete sisemusest piltide tegemiseks;
- 43) „tuuleturbiin“ – maismaa- või avameretuuliku osa, mis muundab tiiviku mehaanilise energia elektrienergiaks;
- 44) „tööstusrobot“ – tööstusautomaatikas kasutatav paikne või teisaldatav automaatjuhitav, ümberprogrammeeritav ja mitmeotstarbeline manipulaator, millel on vähemalt kolm programmeeritavat telge;
- 45) „mootorsõiduk“ – määruse (EL) 2018/858 kohane M- või N-kategooria sõiduk, mis on saanud tüübikinnituse;
- 46) „kergrahandvahend“ – *kerge* ratassõiduk, mis töötab kas üksnes elektrimootori jõul või mootori jõul ja inimjõul, sealhulgas elektritõukerattad, elektrijalgrattad ja määruse (EL) nr 168/2013 kohased L-kategooria sõidukid, mis on saanud tüübikinnituse;

- 47) „külmageneraator“ – jahutussüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega soojusenergia jahutatavast ruumist või protsessist ära juhtida;
- 48) „soojuspump“ – küttesüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega varustada köetavat ruumi või protsessi soojusenergiaga;
- 49) „elektrimootor“ või „mootor“ – seade, mis muundab elektrilise sisendvõimsuse mehaaniliseks väljundvõimsuseks **teatava pöörlemiskiiruse ja pöördemomendiga pöörlemisena, kusjuures pöörlemiskiirus ja pöördemoment sõltuvad muu hulgas mootori sisendpinge sagedusest ja mootori pooluste arvust** ja mille nimiväljundvõimsus on vähemalt 0,12 kW;
- 50) „automaatpesumasin“ – pesumasin, milles masinatäis pesu pestakse täielikult ära, ilma et kasutajal oleks üheski programmi etapis tarvis sekkuda;

- 51) „trummelkuivati“ – seade, milles kuivatatakse riidesemeid pööritamise teel pöörlevas trumlis, mida läbib kuumutatud õhk;
- 52) „mikrolaineahi“ – seade, mida kasutatakse toidu kuumutamiseks elektromagnetilise energia abil;
- 53) „tolmuimeja“ seade, mis kogub puhastatavalt pinnalt osakesi, kasutades õhujuga, mille tekitab seadmes tekitatud alarõhk;
- 54) „nõudepesumasin“ – seade, mis peseb ja loputab lauanõusid;
- 55) „püsिमagnet“ – püsivalt, st ka välise magnetvälja puududes magnetiseerunud olekus magnet;
- 56) „andmekandja“ – vöötкод, kahemõõtmeline sümbol või muu automaatse tuvastamise ja andmete kogumise vorming, mida saab lugeda seadme abil;

- 57) „toote kordumatu tunnuscode“ – tähemärkidest koosnev kordumatu jada toodete identifitseerimiseks;
- 58) „magneti pinne“ – materjalikiht, mida üldiselt kasutatakse selleks, et kaitsta magnetit korrosiooni eest;
- 59) „eemaldamine“ – käsitsi tehtav, mehaaniline, keemiline, termiline või metallurgiline käitlemine, mille tulemusel moodustavad asjaomased komponendid või materjalid ülejäänust selgesti eristuva väljundvoo või eristuva osa väljundvoost;
- 60) „ringlussevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes teostab loa saanud käitluskohas ringlussevõttu;
- 61) „turul kättesaadavaks tegemine“ – äritegevuse käigus toote tasuline või tasuta tarnimine liidu turul turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks;

- 62) „kriitilise toorme liik“ – turule lastud kriitiline toore, mida eristatakse töötlemisetapi, keemilise koostise, geograafilise päritolu või kasutatud tootmismeetodite alusel;
- 63) „turule laskmine“ – toote esmakordne liidu turul kättesaadavaks tegemine;
- 64) „vastavushindamine“ – menetlus, millega tõendatakse, kas artikli 27, 28 või 34 nõuded on täidetud;

- 65) „strateegiline partnerlus“ – kohustus, mille liit ja kolmas riik **või ülemeremaa või -territoorium (ÜMT)** omavahel võtavad, et suurendada toormete väärtusahelaga seotud koostööd, ja mis kehtestatakse mittesiduva dokumendiga, milles määratakse kindlaks konkreetsed vastastikku huvi pakkuvad meetmed, **mis võimaldavad mõlemale partnerile kasulikke tulemusi.**
- 66) „mitut sidusrühma hõlmav juhtimine“ – mitut liiki sidusrühmade, sealhulgas vähemalt kodanikuühiskonna ametlik, tähenduslik ja sisuline roll kava üle otsustamisel, mis on dokumenteeritud volituste või muude tõenditega, mis kinnitavad või toetavad mitme sidusrühma esindajate kaasamist kavasse.

2. peatükk

Kriitilised ja strateegilised toormed

Artikkel 3

Strateegiliste toormete loetelu

1. *Strateegiliste toormetena käsitatakse I lisa 1. jaos loetletud toormeid, sealhulgas töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis toormeid ning toormeid, mis on muude kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtuprotsesside kõrvalsaadused.*
2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte I lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada strateegiliste toormete loetelu.

Strateegiliste toormete ajakohastatud loetellu lisatakse hinnatavate toormete hulgast need toormed, mis on strateegilist tähtsust, prognoositavat nõudluse kasvu ja tootmismahu suurendamise raskust arvestades kõige kõrgema hinnanguga. Strateegiline tähtsus, prognoositav nõudluse kasv ja tootmismahu suurendamise raskus määratakse kindlaks I lisa 2. jao kohaselt.

3. Komisjon vaatab strateegiliste toormete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda hiljemalt [väljaannete talitus: palun lisada kuupäev *kolm* aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ning seejärel iga *kolme* aasta tagant. *Euroopa kriitiliste toormete nõukogu taotlusel vaatab komisjon käesoleva määruse kohase seire ja stressitestimise põhjal loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda ka mis tahes muul ajal lisaks kavandatud läbivaatamistele.*

4. *Lõike 3 kohase loetelu esimese ajakohastamise raames hindab komisjon oma I lisa 2. jao ja lõike 2 kohasele hindamisele tuginedes eelkõige seda, kas sünteetiline grafiit peaks jääma strateegiliste toormete loetellu.*

Artikkel 4

Kriitiliste toormete loetelu

1. ***Kriitiliste toormetena käsitatakse II lisa 1. jaos loetletud toormeid, sealhulgas töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis toormeid ning toormeid, mis on muude kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtuprotsesside kõrvalsaadused.***
2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte II lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada kriitiliste toormete loetelu.

Kriitiliste toormete ajakohastatud loetelu sisaldab I lisa 1. jaos loetletud strateegilisi toormeid ja muid toormeid, mis vastavad lõikes 3 osutatud majandusliku tähtsuse ja tarneriski künnistele või ületavad neid. Majanduslik tähtsus ja tarnerisk arvutatakse II lisa 2. jao kohaselt.

3. Tarneriski puhul on künnis 1 ja majandusliku tähtsuse puhul 2,8.
4. Komisjon vaatab kriitiliste toormete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda **lõike 2 kohaselt** hiljemalt [väljaannete talitus: palun lisada kuupäev: **kolm** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ning seejärel **vähemalt** iga **kolme** aasta tagant.

3. peatükk

Liidu toormete väärtusahela tugevdamine

1. JAGU

STRATEEGILISED PROJEKTID

Artikkel 5

Sihttasemed

1. *Komisjon ja liikmesriigid tugevdavad strateegiliste toormete väärtusahela eri etappe käesolevas peatükis sätestatud meetmete abil, et:*
 - a) *tagada, et 2030. aastaks oleks liidu võimsus iga strateegilise toorme puhul oluliselt suurem ning et lõppkokkuvõttes oleks see ligilähedane või vastaks järgmistele sihttasemetele:*
 - i) *liidu kaevandamisvõimsus on piisav, et kaevandada maake, mineraale või kontsentrante sellises koguses, et see katab vähemalt 10 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest, niivõrd kui liidu varud seda võimaldavad;*

- ii) liidu töötlemisvõimsus, sealhulgas kõigis töötlemise vaheetappides, on piisav, et katta vähemalt 40 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest;*
 - iii) liidu ringlussevõtuvõimsus, sealhulgas kõigis ringlussevõtu vaheetappides, on piisav, et katta vähemalt 25 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest ning võtta iga strateegilist tooret jäätmetest ringlusse märkimisväärselt suurenevas koguses.*
- b) mitmekesistada liidu strateegiliste toormete importi sihiga tagada, et 2030. aastaks saaks liidu iga strateegilise toorme aastase tarbimise (ükskõik millises töötlemisetapis) katta mitmest kolmandast riigist pärit impordi abil ning et ühestki kolmandast riigist ei tarnitaks rohkem kui 65 % liidus aastas tarbitavast toormest.*

2. *Komisjon ja liikmesriigid teevad pingutusi, et stimuleerida tehnoloogilist arengut ja ressursitõhusust, et vähendada kriitilise tähtsusega toormete tarbimise eeldatavat suurenemist liidus allapoole artikli 44 lõikes 1 osutatud võrdlusprognoosi, kasutades selleks käesolevas jaos ja V peatüki 1. jaos sätestatud asjakohaseid meetmeid.*

3. *Komisjon võtab 1. jaanuariks 2027 kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakti, et täiendada käesolevat määrust, sätestades liidu ringlussevõtu võimsuse sihttasemed, mis on väljendatud osakaaluna asjaomastes jäätmevoogudes kättesaadavatest strateegilistest toormetest.*

Selleks täpsustatakse delegeeritud õigusaktis jäätmevood ja neis sisalduvad strateegilised toormed, mille kohta on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2000. aasta direktiivis 2000/53/EÜ (kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta)²⁸, direktiivis 2008/98/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2012/19/EL²⁹ ning määruses (EL) 2023/1542 sätestatud aruandlusnõuete alusel kättesaadav piisav teave asjakohaste jäätmemahdade ja nende strateegilise toorme sisalduse kohta, et oleks võimalik hinnata liidu ringlussevõtu suutlikkust osakaaluna asjaomastes jäätmevoogudes sisalduvatest strateegilistest toormetest.

²⁸ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2000. aasta direktiiv 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34).*

²⁹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38).*

Lisaks kehtestatakse delegeeritud õigusaktiga liidu ringlussevõtuvõimsuse sihttase, mis põhineb iga strateegilise toorme ringlussevõtuvõimsusel teise lõigu kohaselt kindlaks määratud asjaomastes jäätmevoogudes.

Komisjon määrab kindlaks kolmandas lõigus osutatud ringlussevõtuvõimsuse taseme, tuginedes järgmistele elementidele:

- a) liidu praegune ringlussevõtuvõimsus, väljendatuna asjaomastest jäätmevoogudest kättesaadavate strateegiliste toormete osakaaluna;*

- b) *mil määral saab nendest jäätmevoogudest strateegilisi toormeid taaskasutada, võttes arvesse tehnoloogilist ja majanduslikku teostatavust;*
- c) *muud eesmärgid, mis on sätestatud muudes liidu õigusaktides, mis on seotud jäätmetest saadud strateegiliste toormete taaskasutamisega.*

Komisjonil on õigus delegeeritud õigusakti ajakohastada, kui artikli 46 lõikes 1a osutatud hindamise tulemusena saadakse teavet uute jäätmevoogude asjakohaste jäätmekoguste ja strateegilise toorme sisalduse kohta.

Artikkel 6

Strateegiliste projektide tunnustamise kriteeriumid

1. Projektiarendaja taotluse alusel ja artiklis 7 sätestatud korra kohaselt tunnustab komisjon strateegilisteks projektideks toormeprojektid, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:
- a) projekt aitaks liidus oluliselt suurendada strateegiliste toormete tarnekindlust;
 - b) projekt on tehniliselt teostatav või saab tehniliselt teostatavaks mõistliku aja jooksul ning projektiga seotud eeldatavat tootmismahu saab piisava kindlusega hinnata;

- c) projekti rakendataks kestlikult, eelkõige seoses keskkonnamõju seire, ennetamise ja minimeerimisega, **sotsiaalselt kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimisega** sotsiaalselt vastutustundlike tavade **kasutamise teel**, sealhulgas inimõiguste, **põlisrahvaste** ja töötajate õiguste austamisega, **eelkõige sunniviisilise ümberasustamise korral**, kvaliteetsete töökohtade loomise potentsiaaliga ning sisuka koostööga kohalike kogukondade ja asjaomaste sotsiaalpartneritega, ning läbipaistvate äritavade kasutamise, mis hõlmab piisavaid vastavuskontrolli põhimõtteid, et ennetada avaliku halduse nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju, sealhulgas korruptsiooni ja altkäemaksu ohtu ning see minimeerida;
- d) liidus elluviidavate projektide puhul annaks projekti koostamine, rakendamine või selle raames tootmine piiriülest kasu, mis ulatuks väljapoole asjaomast liikmesriiki, sealhulgas järgneva etapi sektorites;

- e) projektide puhul, mida viiakse ellu kolmandates riikides, mis on tekkivad turud või areneva majandusega riigid, oleks projekt kasulik nii liidule kui ka asjaomasele kolmandale riigile ja annaks selles riigis lisaväärtust.

2. Komisjon hindab lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmist III lisa sätestatud elementide ja tõendite põhjal.

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte III lisa muutmiseks, et viia elemendid ja tõendid, mida tuleb arvesse võtta lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmise hindamisel, teaduse ja tehnika arenguga vastavusse või võtta arvesse muudatusi III lisa punktis 4 loetletud liidu või rahvusvahelistes õigusaktides või selliste uute liidu või rahvusvaheliste õigusaktide vastuvõtmist, mis on lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumi täitmise seisukohast asjakohased.

3. Projekti tunnistamine strateegiliseks projektiks ei mõjuta asjaomase projekti või projektiarendaja suhtes rahvusvahelise, liidu või liikmesriigi õiguse alusel kohaldatavaid nõudeid.

Artikkel 7

Taotlemine ja tunnistamine

1. Projektiarendaja esitab komisjonile toormeprojekti strateegiliseks projektiks tunnistamise taotluse. Taotlus sisaldab järgmist:
 - a) asjakohased tõendid artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide täitmise kohta;
 - b) projekti liik vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile ja asjakohased tõendid;
 - c) projekti rakendamise ajakava, sealhulgas ülevaade projektiks vajalikest lubadest ja vastava loamenetluse seisust;

- d) kava, mis sisaldab meetmeid avalikkuse heakskiidu soodustamiseks, sealhulgas vajaduse korral **meetmeid mõjutatud kogukondade sisuka kaasamise ja aktiivse osalemise hõlbustamiseks**, kanalite loomist korduvaks suhtluseks kohalike kogukondade, organisatsioonide, sealhulgas sotsiaalpartnerite, **ja ametiasutustega**, teadlikkuse suurendamise ja teavituskampaaniate korraldamist ning **potentsiaalsete** leevendus- ja hüvitusmehhanismide loomist;
- e) **põlisrahvaid mõjutada võivate projektide puhul kava, mis hõlmab mõtestatud konsulteerimist mõjutatud põlisrahvastega nende õigustele avalduva kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimise üle ning asjakohasel juhul õiglast hüvitist neile rahvastele, samuti meetmeid konsulteerimise tulemuste põhjal tegutsemiseks. Kui selle riigi õigus, mille territooriumi projekt puudutab, sisaldab sätteid eespool nimetatud konsulteerimise kohta ja tingimusel, et konsulteerimine hõlmab kõiki neid eesmärke, võib kava vastavalt kohandada;**

- f) teave kontrolli kohta projektis osalevate ettevõtjate üle vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 artikli 3 lõigete 2 ja 3 kohasele määratlusele, **ja kui osalejate seas on mitu ettevõtjat, teave iga ettevõtja suhtelise osaluse üle projektis;**
- g) äriplaan, milles hinnatakse projekti majanduslikku elujõulisust;
- h) hinnang projekti potentsiaali kohta luua kvaliteetseid töökohti ja projekti kvalifitseeritud tööjõu vajaduste **ja oskuste täiendamist ja ümberõpet soodustava ning soolist võrdõiguslikkust edendava töökava kohta;**
- i) **kolmandates riikides või ÜMTdes kaevandamist hõlmavate projektide puhul kava mõjutatud alade keskkonnaseisundi parandamiseks pärast ekspluateerimise lõppu, et taastada varasem keskkonnaseisund, võttes samas arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust;**

- j) projektide puhul, mis on seotud üksnes töötlemise või ringlussevõtuga direktiivi 92/43/EMÜ või direktiivi 2009/147/EÜ alusel kaitstud aladel, kirjeldus tehniliselt sobivate alternatiivsete asukohtade kohta, mida projektiarendaja on hinnanud, ning selgitus, miks neid ei peeta projekti asukohana sobivaks.*

2. Komisjon **võtab vastu rakendusakti**, millega kehtestatakse **ühtne** vorm, mida projektiarendajad peavad lõikes 1 osutatud taotluste esitamiseks kasutama **hiljemalt [väljaannete talitus: palun lisada kuupäev kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist]**. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõikes 1 osutatud teavet väljendada. **See rakendusakt** võetakse vastu artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt.

Esimeses lõigus osutatud ühtsel vormil nõutud dokumentide arv peab olema mõistlik.

3. *Komisjon hindab lõikes 1 osutatud taotlusi korrapärase tähtpäevadega avatud projektikonkursi teel.*

Komisjon kehtestab tähtpäevad vähemalt neli korda aastas. Esimene tähtpäev määratakse ajaks hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada: kolm kuud pärast käesoleva määruse jõustumist].

4. **■** *Komisjon teavitab taotlejaid 30 päeva jooksul pärast kohaldatavat tähtpäeva, kui ta leiab, et taotluses esitatud teave on täielik. Kui taotlus ei ole täielik, võib komisjon nõuda, et taotleja esitaks põhjendamatu viivitusega taotluse täiendamiseks vajaliku lisateabe. Sellisel juhul täpsustab komisjon, millist lisateavet nõutakse.*

5. *Komisjon teavitab artiklis 35 osutatud Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kõigist taotlustest, mida peetakse esimese lõigu kohaselt täielikuks.*
6. *Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kohtub korrapäraste ajavahemike järel kooskõlas artikli [35 lõikega xx]), et õiglase ja läbipaistva menetluse käigus arutada, kas kavandatav projekt vastab artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ning esitada selle kohta arvamus.*

Komisjon esitab Euroopa kriitiliste toormete nõukogule enne esimeses lõigus osutatud koosolekuid hinnangu selle kohta, kas kavandatavad projektid vastavad artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele.

7. *Komisjon edastab täieliku taotluse liikmesriigile, kolmandale riigile või ÜMT-le, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab.*

8. Kui liikmesriik, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab, on kavandatavale projektile strateegilise staatuse andmise vastu, ***ei kaaluta projektile strateegilise staatuse andmist. Asjaomane liikmesriik*** esitab **lõikes 6** osutatud arutelu käigus selle kohta põhjendused.

Kolmandates riikides ***või ÜMTdes*** elluviidavate strateegiliste projektide puhul jagab komisjon saadud taotlust kolmanda riigiga, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab. Komisjon ei kiida taotlust heaks enne, kui ta on saanud asjaomaselt kolmandalt riigilt sõnaselge heakskiidu.

9. Võttes arvesse lõikes **6** osutatud Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arvamust, võtab komisjon **90** päeva jooksul ***pärast taotluse täielikkuse kinnitamist vastavalt lõikele 4*** vastu otsuse projekti strateegiliseks projektiks tunnistamise kohta ja teavitab sellest taotlejat.

Komisjoni otsus peab olema **igati** põhjendatud. Komisjon jagab oma **otsust** Euroopa kriitiliste toormete nõukogu **ja liikmesriigi või kolmanda riigiga, kelle territooriumi projekt puudutab.**

10. ***Erandjuhtudel, kui taotluse laad, keerukus või maht seda nõuab või kui enne konkreetset tähtpäeva saadud taotluste arv on liiga suur, et taotlust lõikes 9 osutatud tähtaja jooksul menetleda, võib komisjon igal üksikjuhul eraldi ja hiljemalt 20 päeva enne taotluse tähtaja möödumist seda tähtaega pikendada maksimaalselt 90 päeva võrra. Sel juhul teavitab komisjon projektiarendajat kirjalikult pikendamise põhjusest ja kuupäevast, mil tervikotsus eeldatavasti tehakse.***

■

11. Kui komisjon leiab, et strateegiline projekt ei vasta enam artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele või kui selle tunnustamine põhines **taotlusel, mis sisaldas sellisel määral ebaõiget teavet, et see mõjutab vastavust artikli 6 lõike 1 kriteeriumidele**, võib ta Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ■ arvamust arvesse võttes kehtetuks tunnistada otsuse, millega projektile strateegilise projekti staatus anti.

Enne staatuse kehtetuks tunnistamise otsuse vastuvõtmist esitab komisjon projektiarendajale kehtetuks tunnistamise otsuse põhjused, projektiarendajale antakse võimalus vastata ja komisjon võtab projektiarendaja vastust arvesse.

12. Projektide puhul, mida enam strateegilisteks ei peeta, kaovad kõik käesoleva määruse kohased selle staatusega seotud õigused.
13. *Strateegilistel projektidel, mis ei vasta enam artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele üksnes I lisa ajakohastamise tõttu, lubatakse säilitada oma strateegilise projekti staatus kolme aasta jooksul.*

Artikkel 8

Strateegiliste projektide *aruandlus- ja teavitamiskohustused*

I

1. Projektiarendaja esitab pärast strateegiliseks projektiks tunnistamise kuupäeva iga kahe aasta tagant *komisjonile* aruande, mis sisaldab teavet vähemalt järgmise kohta:
 - a) projekti rakendamisel tehtud edusammud, eelkõige seoses loamenetlusega;
 - b) vajaduse korral artikli 7 lõike 1 punktis c osutatud ajakava järgimisel tekkinud viivituste põhjused ning selliste viivituste kõrvaldamise kava;

- c) projekti rahastamisel tehtud edusammud, sealhulgas teave avaliku sektori rahalise toetuse kohta.

Komisjon esitab aruande koopia Euroopa kriitiliste toormete nõukogule, et hõlbustada artikli 7 lõikes 6 osutatud arutelu.

2. ***Komisjon võib nõuda projektiarendajatelt strateegilise projekti rakendamisega seotud lisateavet, kui see on vajalik, et teha kindlaks artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide jätkuv täitmine.***
3. Projektiarendaja teatab komisjonile:
- a) projekti muudatustest, mis mõjutavad artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide täitmist;
 - b) muudatustest selles, kellel on kontroll projektis püsivalt osalevate ettevõtjate üle, võrreldes artikli 7 lõike 1 punktis e osutatud teabega.

4. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse vorm, mida projektiarendajad peavad kasutama **käesoleva artikli** lõikes **1** osutatud aruannete koostamisel. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb **käesoleva artikli** lõikes **1** osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli **39** lõikes **2** osutatud nõuandemenetlusega.

Rakendusaktides nähakse ette ühtne vorm, mis hõlmab kogu aruande jaoks vajalikku teavet. Ühtse vormi täitmiseks võib nõuda dokumente mõistlikul määral.

5. Projektiarendaja loob **äriühingu veebisaidi või spetsiaalse projektiveebisaidi**, mis sisaldab **teavet, mis on asjakohane kohaliku elanikkonna jaoks ja edendab üldsuse heakskiitu strateegilisele projektile**, sealhulgas **vähemalt** teavet strateegilise projektiga seotud keskkonnavalase, sotsiaalse ja majandusliku mõju ja kasu kohta, ning ajakohastab seda korrapäraselt. Veebisait on üldsusele vabalt juurdepääsetav ja kättesaadav keeles või keeltes, millest kohalik elanikkond kergesti aru saab.

2. JAGU

LOAMENETLUS

Artikkel 9

Ühtne kontaktpunkt

1. Hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **üheksa** kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] **loovad või** määravad liikmesriigid **ühe või mitu asutust, millest saavad ühtsed kontaktpunktid. Kui liikmesriik loob või määrab mitu ühtset kontaktpunkti, tagab ta, et kriitilise tähtsusega toormete väärtusahela iga asjakohase haldustasandi ja etapi kohta on ainult üks ühtne kontaktpunkt.**

2. *Mitme ühtse kontaktpunkti korral loob liikmesriik lihtsa ja juurdepääsetava veebisaidi, kus kõik ühtsed kontaktpunktid, sealhulgas nende aadress ja elektroonilised sidevahendid, on selgelt loetletud ja liigitatud kriitilise tähtsusega toormete väärtusahela asjakohase haldustasandi ja etapi kaupa. Veebisait võib sisaldada ka artikli 18 kohaselt esitatud sisu.*
3. Lõikes 1 osutatud *ühtsed kontaktpunktid vastutavad kriitilise tähtsusega toormeprojektide loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest ning teabe andmise eest artiklis 18 osutatud elementide kohta, sealhulgas selle kohta, millal loetakse taotlus artikli 11 lõike 5 kohaselt täielikuks. Nad koordineerivad ja hõlbustavad kõigi asjakohaste dokumentide ja teabe esitamist.*

4. *Ühtsed kontaktpunktid on projektiarendaja ainus kontaktpunkt ja aitavad projektiarendajal mõista kõiki loamenetlusega seotud haldusküsimusi.*
5. *Kriitiliste toormete projektiarendajatel on võimalus võtta ühendust ühtse kontaktpunkti asjaomase haldusüksusega, kes vastutab käesolevas artiklis sätestatud ülesannete täitmise eest. Kui asjaomane üksus muutub, jätkab ta käesolevas lõikes sätestatud kohustuste täitmist seni, kuni projektiarendajat on sellisest muudatusest teavitatud.*

6. Projektiarendajatel on lubatud esitada kõik loamenetluse seisukohast olulised dokumendid elektrooniliselt.

7. **Liikmesriigid tagavad, et** kõiki asjaomase kriitiliste toormete **projekti puhul läbi viidud** kehtivaid uuringuid ja **väljastatud** lube **võetakse arvesse ning et ei nõuta** kattuvaid uuringuid ega lube, välja arvatud juhul, kui **liikmesriigi või** liidu õiguses on sätestatud teisiti.
8. **Liikmesriigid tagavad** taotlejatele lihtsa juurdepääsu teabele vaidluste lahendamise kohta ning **menetlustele**, mille kohaselt lahendada vaidlusi, mis käsitlevad **█** kriitiliste toormete projektide jaoks lubade väljaandmist, sealhulgas vajaduse korral vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid.
9. Liikmesriigid tagavad, et lõikes 1 osutatud **ühtsel kontaktpunktil** on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning piisavad rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised vahendid, mis on vajalikud tema käesolevast määrusest tulenevate ülesannete tulemuslikuks täitmiseks.

█

Artikkel 10

Strateegiliste projektide eelisstaatus

- 1. Eeldatakse, et strateegilised projektid aitavad kaasa strateegiliste toormete tarnekindlusele liidus.*
- 2. Seoses keskkonnamõju ja kohustustega, mida käsitletakse direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja artikli 16 lõike 1 punktis c, direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7, direktiivi 2009/147/EÜ artikli 9 lõike 1 punktis a ja määruse ... [komisjoni ettepanekus COM(2022)304 esitatud looduse taastamise määrus] artikli [4 lõigetes 8 ja 8a], käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte avalikku huvi pakkuvatena või rahva tervist ja ohutust kaitsvatena ning neid võib pidada ülekaalukat avalikku huvi pakkuvaks, kui kõik kõnealustes õigusaktides sätestatud tingimused on täidetud.*

3. Et tagada liidus elluviidavate strateegiliste projektidega seotud loamenetluste tõhusus, tagavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused nende menetluste võimalikult kiire elluviimise kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.
4. Ilma et see piiraks liidu õiguses sätestatud kohustusi, käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte suurima riikliku tähtsusega projektidena, kui selline staatus on liikmesriigi õiguses sätestatud, ning neid käsitletakse loamenetlustes vastavalt.

5. Kõiki loamenetlusega ja liidus elluviidavate strateegiliste projektide jaoks lubade andmisega seotud vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, apellatsioonkaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mida kasutatakse mis tahes siseriiklikes kohtutes või vaekogudes, sealhulgas vahendus- või vahekohtumenetlusi, kui need on siseriiklikus õiguses sätestatud, käsitatakse kiireloomulisena, juhul kui ja selles ulatuses, milles sellised kiirmenetlused on siseriiklikus õiguses ette nähtud, ning tingimusel, et austatakse üksikisikute või kohalike kogukondade tavapäraseid kaitseõigusi. Strateegiliste projektide arendajad osalevad sellises kiirmenetluses, kui see on asjakohane.

Artikkel 11

Loamenetluse kestus

1. Liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul ei tohi loamenetlus ületada:
- a) 27 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist;
 - b) 15 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.

2. Liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne neile strateegilise projekti staatuse andmist, **ja juba loa saanud strateegiliste projektide laiendamise korral** ei tohi loamenetluse ülejäänud etappide kestus pärast projektile strateegilise staatuse andmist erandina lõikest 1 ületada:
- a) **24** kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist;
 - b) **12** kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.
 - c) **Kui direktiivi 2011/92/EL kohaselt on nõutav keskkonnamõju hindamine, ei lisata lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka kõnealuse direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktis i osutatud hindamise etappi.**

3. Erandjuhtudel, kui kavandatud projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda eeldab, võib **liikmesriik** enne vastavate tähtaegade lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi pikendada lõike 1 punktis a ja lõike 2 punktis a osutatud tähtaegu kuni **kuue** kuu võrra ning lõike 1 punktis b ja lõike 2 punktis b osutatud tähtaegu kuni **kolme** kuu võrra. Sellisel juhul teatab artikli 9 lõikes 1 osutatud **määratud ühtne kontaktpunkt** projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja kuupäevast, mil tervikotsus eeldatavasti tehakse.
4. ***Erandina direktiivi 2011/92/EL artikli 4 lõikest 6 tehakse otsus selle kohta, kas projekti hinnatakse eespool nimetatud direktiivi artiklite 5–10 kohaselt, 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil arendaja on esitanud kogu eespool nimetatud direktiivi artikli 4 lõikes 4 nõutud teabe.***

5. Hiljemalt **45 päeva** pärast strateegilise projektiga seotud loataotluse kättesaamist **kinnitab** artikli **9** lõikes 1 osutatud **määratud ühtne kontaktpunkt, et taotlus on täielik**, või kui projektiarendaja ei ole saatnud kogu taotluse menetlemiseks vajalikku teavet, palub ta projektiarendajal esitada täieliku taotluse **põhjendamatu viivitusega, kirjeldades puuduolevat teavet. Kui esitatud taotlust peetakse teist korda mittetäielikuks, ei nõua määratud ühtne kontaktpunkt teavet valdkondades, mida esimene lisateabe taotlus ei hõlmanud, ja võib nõuda üksnes lisatõendeid tuvastatud puuduva teabe täiendamiseks.**

Loamenetluse alguseks loetakse **esimeses lõigus** osutatud **kinnitamise kuupäev**.

6. Hiljemalt üks kuu pärast ***lõikes 5 osutatud*** loataotluse kehtivuse kinnitamise kuupäeva koostab artikli ***9*** lõikes 1 osutatud ***määratud ühtne kontaktpunkt*** tihedas koostöös projektiarendaja ja teiste asjaomaste asutustega loamenetluse üksikasjaliku ajakava. **■** Projektiarendaja ***avaldab ajakava artikli 8*** lõikes 5 osutatud **■** vaba juurdepääsuga veebisaidil. ***Artikli 9 lõikes 1 osutatud määratud ühtne kontaktpunkt ajakohastab ajakava, kui tehakse olulisi muudatusi, mis võivad mõjutada tervikotsuse ajastust.***
7. ***Artikli 9 lõikes 1 osutatud määratud ühtne kontaktpunkt teavitab projektiarendajat direktiivi 2011/92/EL artikli 5 lõikes 1 osutatud keskkonnamõju hindamise aruande esitamise tähtajast, võttes arvesse loamenetluse korraldust asjaomases liikmesriigis ja vajadust anda piisavalt aega aruande hindamiseks. Ajavahemikku keskkonnamõju hindamise aruande esitamise kuupäevast kuni aruande esitamiseni ei arvestata lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka.***

8. *Kui direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti g alapunkti ii kohase konsulteerimise tulemusel on vaja täiendada keskkonnamõju hindamise aruannet lisateabega, võib artikli 9 lõikes 1 osutatud määratud ühtne kontaktpunkt anda projektiarendajale võimaluse esitada lisateavet. Sellisel juhul teavitab määratud ühtne kontaktpunkt projektiarendajat lisateabe esitamise tähtajast, mis peab olema hiljemalt 30 päeva pärast teavitamist. Ajavahemikku keskkonnamõju hindamise aruande esitamise kuupäevast kuni aruande esitamiseni ei arvestata lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka.*

9. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta liidu ega rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, vaiete menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

Mitte ühegi loamenetluse jaoks käesolevas artiklis sätestatud tähtaeg ei takista liikmesriike kehtestamast lühemaid tähtaegu.

Artikkel 12

Keskkonnamõju hindamine ja load

1. Kui strateegilise projekti **jaoks on nõutav** direktiivi 2011/92/EL **artiklite 5–9 kohane keskkonnamõju hindamine**, taotleb asjaomane projektiarendaja **hiljemalt 30 päeva jooksul pärast strateegilise projektina tunnustamisest teatamist ja enne taotluse esitamist määratud ühtselt kontaktpunktilt** arvamust kõnealuse direktiivi artikli 5 lõike 1 kohases keskkonnamõju hindamise aruandes esitatava teabe ulatuse ja üksikasjalikkuse astme kohta.

Määratud ühtne kontaktpunkt tagab, et esimeses lõigus osutatud arvamus esitatakse võimalikult kiiresti ajavahemiku jooksul, mis ei ületa **45 päeva** alates kuupäevast, mil projektiarendaja oma taotluse esitas.

2. Strateegiliste projektide puhul, mille keskkonnamõju hindamise kohustus tuleneb samal ajal nõukogu direktiivist 92/43/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2000/60/EÜ, 2008/98/EÜ, 2009/147/EÜ, 2010/75/EL, 2011/92/EL või 2012/18/EL³⁰, tagab **liikmesriik**, et kohaldatakse **kõigile** kõnealuste liidu õigusaktide nõuetele vastavat koordineeritud või ühist menetlust.

Esimeses lõigus osutatud koordineeritud menetluse kohaselt koordineerib ■ pädev asutus konkreetse projekti keskkonnamõju eri hindamisi, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õigusaktidega.

Esimeses lõigus osutatud ühise menetluse korral tagab ■ riigi pädev asutus konkreetse projekti keskkonnamõju ühtse hindamise, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õigusaktidega.

³⁰ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainete seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1).*

3. **█** Pädev asutus tagab, et **█** direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktis iv osutatud põhjendatud **järeldus** strateegilise projekti keskkonnamõju hindamise kohta **esitatakse 90 päeva** jooksul alates kogu vajaliku teabe saamisest, mis on kogutud kõnealuse direktiivi artiklite 5, 6 ja 7 kohaselt, ning kõnealuse direktiivi artiklites 6 ja 7 osutatud konsultatsioonide lõpuleviimisest.
4. ***Erandjuhtudel, kui kavandatava projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda nõuab, võib pädev asutus käesoleva artikli lõikes 3 osutatud tähtaega enne selle lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi kuni 20 päeva võrra pikendada. Sellisel juhul teatab artikli 9 lõikes 1 osutatud ühtne kontaktpunkt projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja kuupäevast, mil põhjendatud otsus eeldatavasti tehakse.***

5. *Strateegiliste projektide puhul ei tohi direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti e kohaselt asjaomase üldsusega ja kõnealuse direktiivi artikli 6 lõikes 1 osutatud asutustega direktiivi artikli 5 lõikes 1 osutatud keskkonnamõju hindamise aruande asjus konsulteerimise tähtaeg olla pikem kui 85 päeva ega lühem kui 30 päeva kooskõlas eespool nimetatud direktiivi artikli 6 lõikega 7. Erandjuhul, kui kavandatava projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda nõuab, võib liikmesriik kõnealust tähtaega kõige rohkem 40 päeva võrra pikendada. Ühtne kontaktpunkt teatab projektiarendajale pikendamise põhjustest.*

6. Käesoleva artikli lõiget 1 ei kohaldata selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegilise projekti staatuse andmist.

Käesoleva artikli lõikeid 2–4 kohaldatakse selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegilise projekti staatuse andmist, ainult sel määral, mil kõnealustes lõigetes käsitletud etapid ei ole veel lõpule viidud.

Artikkel 13

Kavandamine

1. **█** Kavade, sealhulgas üldplaneeringute, ruumiliste planeeringute ja maakasutuskavade koostamise eest vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused **kaaluvad** vajaduse korral sellistesse kavadesse **kriitiliste toormete projektide arendamist käsitlevate sätete lisamist. Seejuures** eelistatakse tehismaad, tööstusalasid, mahajäetud tööstusalasid, **tegutsevaid või mahajäetud kaevandusi, sealhulgas asjakohasel juhul ka tuvastatud maavarailminguid.**

2. Kui kavasid, mis sisaldavad sätteid kriitiliste toormete projektide arendamise kohta, hinnatakse **Euroopa Parlamendi ja nõukogu** direktiivi 2001/42/EÜ³¹ ja direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 kohaselt, ühendatakse need hindamised. **Kui see on kohaldatav**, käsitletakse selle ühendatud hindamise käigus ka mõju **direktiivis 2000/60/EÜ osutatud** potentsiaalselt mõjutatud veekogudele **■**. Kui asjaomased liikmesriigid peavad hindama käimasoleva ja tulevase tegevuse mõju merekeskkonnale, sealhulgas maismaa ja mere koostoimele, nagu on osutatud **Euroopa Parlamendi ja nõukogu** direktiivi 2014/89/EL artiklis 4³², hõlmab ühendatud hindamine ka seda mõju.

³¹ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).**

³² **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).**

Artikkel 14

UNECE konventsioonide kohaldatavus

1. Käesoleva määruse sätted ei piira kohustusi, mis tulenevad 25. juunil 1998. aastal Århusis allkirjastatud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise **konventsioonist** ning 25. veebruaril 1991. aastal Espoos allkirjastatud UNECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioonist **ja selle 21. mail 2003. aastal Kieveis allkirjastatud keskkonnamõju strateegilise hindamise protokollist**.
2. Kõik käesoleva jao kohaselt vastu võetud otsused tehakse avalikkusele **kergesti arusaadaval viisil** kättesaadavaks **ning kõik ühe projektiga seotud otsused on kättesaadavad samal veebisaidil**.

3. JAGU

SOODUSTAVAD TINGIMUSED

Artikkel 15

Strateegiliste projektide kiirem rakendamine

1. Komisjon *võtab meetmeid, asjakohasel juhul koostöös liikmesriikidega*, et kiirendada strateegilisi projekte ja kaasata neisse erainvesteeringuid. Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist, võib nende meetmete hulka kuuluda toetuse andmine ja koordineerimine selliste strateegiliste projektide jaoks, mille puhul esineb raskusi juurdepääsul rahastusele.

2. *Liikmesriik, kelle territooriumi strateegiline projekt puudutab, võtab meetmeid, et aidata kaasa selle õigeaegsele ja tulemuslikule rakendamisele. Nende meetmete hulgas võib olla:*

- a) abi kohaldatavate haldus- ja aruandekohustuste täitmise tagamiseks;
- b) abi projektiarendajatele, et veelgi suurendada *mõjutatud kogukondade sisulist kaasamist ja aktiivset osalemist.*

■

Artikkel 16

Rahastuse koordineerimine

1. Artikli 36 lõike 8 punktis a osutatud alaline allrühm arutab strateegilise projekti arendaja taotluse alusel, kuidas projekti rahastamist korraldada, ning annab selle kohta nõu, võttes arvesse juba saadud rahalisi vahendeid ja kaaludes vähemalt järgmist:
 - a) täiendavad erasektori rahastusallikad;
 - b) toetus Euroopa Investeeringuspanga grupi või muude rahvusvaheliste finantsasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga vahenditest, **pöörates erilist tähelepanu Global Gateway algatusele strateegiliste projektide jaoks väljaspool liitu**;
 - c) olemasolevad liikmesriikide rahastamisvahendid ja programmid, sealhulgas **ekspordikrediidi agentuuride**, liikmesriikide tugipankade ja finantseerimisasutuste omad;
 - d) asjakohased liidu rahastamisprogrammid.

2. *Komisjon esitab artikli 36 lõikes 8 osutatud alalise alarühma nõuannete põhjal kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumist Euroopa kriitiliste toormete nõukogule aruande, milles kirjeldatakse rahastamisele juurdepääsu takistusi ja soovitusi strateegiliste projektide rahastamisele juurdepääsu hõlbustamiseks.*

Artikkel 17

Väljaostulepingute sõlmimise hõlbustamine

1. Komisjon loob süsteemi, mis hõlbustab strateegiliste projektidega seotud väljaostulepingute sõlmimist kooskõlas konkurentsieeskirjadega.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama võimalikel väljaostjatel teha ostupakkumusi, milles on märgitud:
- a) nende strateegiliste toormete kogus ja kvaliteet, mida nad kavatsevad osta;
 - b) kavandatav hind või hinnavaheemik;
 - c) väljaostulepingu kavandatav kestus.
3. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama strateegiliste projektide arendajatel teha müügipakkumusi, milles on märgitud:
- a) nende strateegiliste toormete kogus ja kvaliteet, mille kohta nad soovivad väljaostulepingud sõlmida;
 - b) kavandatav hind või hinnavaheemik, millega nad on valmis müüma;
 - c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumuste põhjal viib komisjon strateegiliste projektide arendajad kokku nende projekti puhul asjakohaste võimalike väljaostjatega.

Artikkel 18

Veebipõhine juurdepääs haldusteabele

1. Liikmesriigid esitavad kriitiliste toormete projektidega seotud haldusmenetluste kohta internetis ning tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil järgmise teabe:
 - a) *artikli 9 lõikes 2 osutatud teave;*
 - b) loamenetlus *ja sellega seotud haldusmenetlused, mis on vajalikud loa saamiseks;*

- c) rahastamis- ja investeerimisteenused;
- d) rahastamisvõimalused liidu või liikmesriigi tasandil;
- e) ettevõtluse tugiteenused, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklareerimise, kohalike maksuseaduste ja tööõigusega.

2. Komisjon annab tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil veebi teel teavet haldusmenetluste kohta, mis on olulised strateegiliste projektide staatuse saamiseks, ja selle staatuse eeliste kohta.

4. JAGU

MAAVARAUURINGUD

Artikkel 19

Riiklikud maavarauuringute programmid

1. Iga liikmesriik koostab riikliku programmi kriitilistele toormetele *ja kriitilisi toormeid sisaldavatele mineraalidele* suunatud üldgeoloogiliste uurimistööde elluviimiseks. Iga liikmesriik koostab esimese sellise programmi hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Riiklikud programmid vaadatakse läbi ja vajaduse korral ajakohastatakse neid vähemalt iga 5 aasta tagant.

2. Lõikes 1 osutatud riiklikud maavarauuringute programmid sisaldavad meetmeid, mille eesmärk on teha kättesaadavaks rohkem teavet liidu kriitiliste toormete ilmingute kohta. Need hõlmavad asjakohasel juhul järgmisi meetmeid:
- a) maavarade kaardistamine sobivas ulatuses;
 - b) geokeemilised uuringud maavarade otsingu tarbeks, sealhulgas mulla, setete ja kivimite keemilise koostise kindlaksmääramiseks;
 - c) geoteaduslikud uuringud, näiteks geofüüsikalised uuringud;
 - d) üldgeoloogiliste uurimistööde käigus kogutud andmete töötlemine, sealhulgas prognooskaartide koostamise kaudu;
 - e) geoteaduslike uuringute kaudu juba saadud andmete taastöötlemine kriitilisi toormeid sisaldavate tuvastamata maavarailmingute **ja kriitilisi toormeid sisaldavate mineraalide** olemasolu kontrollimiseks.

f) Kui liikmesriigi geoloogilised tingimused on sellised, et suure kindlusega ei tehta lõikes 2 loetletud meetmete abil kindlaks kriitiliste toormete või neid sisaldavate mineraalide maardlaid, võib lõikes 1 osutatud riiklik programm koosneda teaduslikest tõenditest selle kohta. Neid tõendeid ajakohastatakse riikliku programmi korrapärase läbivaatamise raames, et kajastada mis tahes muudatusi kriitiliste toormete loetelus.

3. Liikmesriigid edastavad lõikes 1 osutatud riiklikud programmid komisjonile.
4. Liikmesriigid annavad artiklis 45 osutatud aruandes teavet oma riiklikes programmides sisalduvate meetmete rakendamisel tehtud edusammude kohta.

5. Liikmesriigid teevad **kaardid, mis näitavad** lõikes 1 osutatud riiklikes programmides sätestatud meetmete abil kogutud **põhiteavet** kriitilisi toormeid sisaldavate maavarailmingute kohta, avalikkusele kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil. Vajaduse korral sisaldab see teave kindlakstehtud maavarade liigitust vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile. **Taotluse korral tehakse kättesaadavaks üksikasjalikum teave, sealhulgas asjakohase resolutsiooniga töödeldud geofüüsikalised ja geokeemilised andmed ja ulatuslik geoloogiline kaardistamine.**

Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse vorm esimeses lõigus osutatud teabe kättesaadavaks tegemiseks. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb esimeses lõigus osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

6. Võttes arvesse üldgeoloogiliste uurimistööde valdkonnas juba tehtavat koostööd, arutab artikli 36 lõike 8 punktis c osutatud alaline allrühm lõikes 1 osutatud riiklike programme ja nende rakendamist, sealhulgas vähemalt järgmist:
- a) koostöövõimalused, sealhulgas piiriüleste maavarailmingute ja ühiste geoloogiliste formatsioonide uurimisel;
 - b) lõikes 2 loetletud meetmetega seotud parimad tavad;
 - c) võimalus luua integreeritud andmebaas lõikes 1 osutatud riiklike programmide tulemuste salvestamiseks.

█

4. peatükk

Riskiseire ja -maandamine

Artikkel 20

Seire ja stressitestimine

1. Komisjon jälgib kriitilise toormega seotud *turneriske, eelkõige neid, mis võivad moonutada konkurentsi või killustada siseturgu.*

Seejuures jälgitakse vähemalt järgmiste parameetrite muutumist:

- a) kaubavood *liidu ja kolmandate riikide vahel ning ühtsel turul;*
- b) nõudlus ja pakkumine;

- c) tarnete kontsentreeritus;
- d) liidu ja ülemaailmne toodang ning tootmisvõimsus väärtusahela eri etappides;
- e) *hinnavolatiilsus;*
- f) *kitsaskohad liidu tootmise kõikides etappides ja kitsaskohad, mis on seotud liidu strateegilistele projektidele lubade andmisega;*

█

- g) *võimalikud takistused siseturul kauplemisel toormega või kaupadega, mille sisendina kasutatakse kriitilisi toormeid.*

█

2. Artikli **36** lõike **8** punktis **e** osutatud alalises allrühmas osalevad riikide ametiasutused toetavad komisjoni lõikes 1 osutatud seires järgmiselt:
- a) jagades enda käsutuses olevat *asjakohast* teavet lõikes 1 loetletud parameetrite muutmise kohta, *välja arvatud artikli 20 lõike 1 punkt e*, sealhulgas artiklis **21** osutatud teavet;
 - b) kogudes koostöös komisjoni ja teiste osalevate asutustega teavet lõikes 1 loetletud parameetrite muutmise kohta, sealhulgas artiklis **21** osutatud teavet;
 - c) tehes kriitiliste toormete tarneriskide analüüsi, võttes arvesse lõikes 1 loetletud parameetrite muutumist;
 - d) *teavitades viivitamata komisjoni, kui liikmesriik saab teadlikuks kriitiliste toormete tõsisest tarnehäire ohust.*

3. Komisjon tagab koostöös artikli **36** lõike **8** punktis *e* osutatud alalises allrühmas osalevate riikide ametiasutustega, et iga strateegilise toorme tarneahela suhtes tehakse stressitest vähemalt iga kolme aasta tagant ***või kui lõikes 1 osutatud seire tulemusel selgub, et tarneriskid on oluliselt suurenenud.*** Selleks koordineerib artikli **36** lõike **8** punktis *e* osutatud alaline allrühm eri strateegiliste toormete puhul stressitestide tegemist ja jagab tegevuse erinevate osalevate asutuste vahel.

Esimeses lõigus osutatud stressitestides hinnatakse, kui haavatav on asjaomase strateegilise toorme liidu tarneahel tarnehäirete suhtes; selleks hinnatakse eri stsenaariumide mõju, mis võivad selliseid häireid põhjustada, ja nende stsenaariumide võimalikke tagajärgi, võttes arvesse vähemalt järgmisi tegureid:

- a) kus asjaomast tooret kaevandatakse, töödeldakse või ringlusse võetakse;

- b) ettevõtjate võimsus väärtusahelas ja turustruktuur;
- c) tarnet mõjutada võivad tegurid, sealhulgas geopoliitiline olukord, logistika, energiavarustus, tööjõud või loodusõnnetused;
- d) kättesaadavus **ja suutlikkus kiiresti mitmekesistada tarneallikaid, asendada materjale või leevendada nõudlust;**
- e) asjaomase toorme kasutajad väärtusahelas ja nende osakaal nõudluses, kusjuures eritähelpanu pööratakse rohe- ja digipöörde seisukohast olulise tehnoloogia tootmisele ning kaitse-, **lennundus-** ja kosmoserakendustele;
- f) võimalikud takistused piiriülesel kauplemisel asjaomase toormega või kaupadega, mille sisendina kasutatakse siseturul kriitilisi toormeid.**

4. Komisjon teeb vaba juurdepääsuga veebisaidil avalikkusele kättesaadavaks seiret käsitleva tulemustabeli ja ajakohastab seda korrapäraselt; tabel sisaldab järgmist:

- a) **agregeeritud** teave lõikes 1 osutatud parameetrite muutumise kohta;
- b) **agregeeritud kirjeldus** kriitiliste toormete tarneriski arvutustest, võttes arvesse punktis a osutatud teavet;

■

- c) vajaduse korral **üldised soovitused** sobivate maandamisstrateegiate kohta, et vähendada tarneriski, **välja arvatud juhul, kui see ohustab ärisaladuste ning muu tundliku, konfidentsiaalse ja salastatud teabe kaitset.**

5. **Komisjon analüüsib** lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt kogutud **teavet. Kui komisjon leiab analüüsi** põhjal, et on selgeid märke tarnehäirete riski kohta, **mis võib moonutada konkurentsi või killustada siseturgu**, hoiatab komisjon liikmesriike, Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ning liidu juhtorganeid, kes juhivad kriisivalvsus- või kriisiohjemehhanisme, mida kohaldatakse asjaomaste kriitiliste või strateegiliste toormete suhtes. **Vajaduse korral hindab komisjon ka seda, kas selle riski tõttu on vaja ajakohastada strateegiliste toormete loetelu vastavalt artikli 3 lõikele 3.**

█

Artikkel 21

Seirega seotud teavitamiskohustused

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile artiklis 45 osutatud aruandes teabe ■ uue või olemasoleva *kriitilise* toorme projekti kohta, mis nende territooriumil ellu viiakse ja mis on artikli 20 lõike 1 punkti d seisukohast oluline, sealhulgas uute projektide liigituse vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

2. Liikmesriigid määravad kindlaks oma territooriumil asutatud peamised turuosalised kriitiliste toormete väärtusahelas ja teevad järgmist:
- a) jälgivad nende tegevust, *uurides avalikult kättesaadavaid andmeid ja vajaduse korral* korrapärase ja proportsionaalsete uuringute abil, et koguda artiklis 20 osutatud seireülesannete täitmiseks vajalikku teavet. *Peamised turuosalised võivad keelduda nendes uuringutes nõutud andmeid esitamast, kui andmete jagamine tooks kaasa ärisaladuste avalikustamise, ning vastavad uuringus ainult sel määral, mil taotletud teave on neile juba kättesaadav. Kui peamine turuosaline keeldub küsitud andmeid esitamast, esitab ta taotluse esitanud liikmesriigile põhjendatud teate;*
 - b) esitavad artiklis 45 osutatud aruandes teabe *lõike 2 punkti a kohase teabekogumise* tulemuste kohta;
 - c) teatavad komisjonile viivitamata olulistest sündmustest, mis võivad takistada peamiste turuosaliste tavapärasest tegevust.

3. Liikmesriigid edastavad käesoleva artikli lõike 2 punktide a ja b kohaselt kogutud andmed riigi statistikaasutustele ja Eurostatile statistika koostamiseks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 223/2009. Liikmesriigid määravad riigi ametiasutuse, kes vastutab andmete edastamise eest riigi statistikaasutustele ja Eurostatile.

Artikkel 22

Strateegilistest varudest teatamine

1. Liikmesriigid esitavad artiklis 45 osutatud aruandes komisjonile teabe oma strateegiliste toormete strateegiliste varude seisuga kohta. ***Liikmesriikidelt ei nõuta teatavate strateegiliste varude kohta teabe esitamist, kui selline teave võib ohustada nende kaitset ja riiklikku julgeolekut. Sellisel juhul esitab liikmesriik põhjendatud teate.***

2. Lõikes 1 osutatud teave käsitleb kõigi selliste avaliku sektori asutuste, riigi osalusega ettevõtete või muude ettevõtjate valduses olevaid varusid, kellele liikmesriik on teinud ülesandeks riigi nimel strateegiliste varude loomise, ning see teave sisaldab vähemalt järgmiste elementide kirjeldust:
- a) iga strateegilise toorme kättesaadavate varude tase **agregeeritud kujul**, mõõdetuna nii tonnides kui ka protsendina asjaomaste materjalide aastasest riigisisest tarbimisest, samuti ladustatud materjalide keemiline vorm ja puhtus;
 - b) iga strateegilise toorme kättesaadavate varude taseme muutus, **agregeeritud kujul**, eelneva viie aasta jooksul;
 - c) strateegiliste varude vabastamise, eraldamise ja jaotamise suhtes kohaldatavad eeskirjad või menetlused, **välja arvatud juhul, kui see ohustab ärisaladuste ning muu tundliku, konfidentsiaalse ja salastatud teabe kaitset.**
3. Aruanne võib sisaldada ka teavet kriitiliste ja muude toormete strateegiliste varude kohta.

Artikkel 23

Strateegiliste varude koordineerimine

1. Hiljemalt ... [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ja pärast seda iga kahe aasta järel jagab komisjon artikli **21** lõike 1 kohaselt saadud teabe põhjal Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga järgmist:
 - a) kavandatud sihttase, mis kajastab liidu varude turvalist taset iga strateegilise toorme puhul ja on kindlaks määratud vastavalt lõikele 2;
 - b) iga strateegilise toorme liidu varude üldise taseme võrdlus punktis a osutatud kavandatud sihttasemega;
 - c) teave strateegiliste varude võimaliku piiriülese kättesaadavuse kohta, võttes arvesse nende vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid eeskirju või menetlusi.

2. Komisjon määrab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu seisukohti arvesse võttes sihttaseme, mis kajastab liidu strateegiliste toormete varude turvalist taset:
- a) mida väljendatakse kogusena, mis on tarnehäire korral vajalik teataval arvul päevadel keskmise päevase puhasimpordi katmiseks ja mis arvutatakse eelneva kalendriaasta impordikoguste alusel;
 - b) milles võetakse arvesse *avalikult kättesaadavat teavet* eraettevõtjate valduses olevate varude kohta ■ ;
 - c) mis on proportsionaalne asjaomase strateegilise toorme tarneriski ja majandusliku tähtsusega.

3. Komisjon võib Euroopa kriitiliste toormete nõukogu seisukohti arvesse võttes esitada liikmesriikidele arvamusi, et:
- a) suurendada strateegiliste varude taset **ja kui see on asjakohane, ka tootmisvõimekust**, võttes arvesse lõike 1 punktis b osutatud võrdlust, olemasolevate varude suhtelist jaotust liikmesriikide vahel ja strateegiliste toormete tarbimist ettevõtjate poolt liikmesriikide territooriumil;
 - b) muuta või koordineerida strateegiliste varude vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid eeskirju või menetlusi, et parandada võimalikku piiriülest kättesaadavust, eelkõige juhul, kui see on vajalik strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks.
4. Lõikes 3 osutatud arvamuste koostamisel **pööravad komisjon ja** Euroopa kriitiliste toormete nõukogu erilist tähelepanu vajadusele säilitada **ja edendada** stiimuleid strateegilistest toormetest kui sisenditest sõltuvate eraettevõtjate jaoks, et nad looksid oma varusid või võtaksid tarneriskide juhtimiseks muid meetmeid.

5. Liikmesriigid esitavad artiklis **45** osutatud aruandes teabe selle kohta, kas ja kuidas nad on lõikes 3 osutatud arvamusid rakendanud või kavatsevad neid rakendada.
6. Kui vähemalt kaks liikmesriiki osalevad strateegiliste toormete strateegiliste varude valdkonnas rahvusvahelistel või mitmepoolsetel foorumitel, tagab komisjon, et enne foorumit toimub koordineerimine kas asjaomaste liikmesriikide ja komisjoni vahel või Euroopa kriitiliste toormete nõukogu erikoosolekul.
7. Komisjon esitab liidu kättesaadavate varude kohta kogutud andmed liidu juhtorganitele, kes vastutavad asjaomaseid strateegilisi toormeid hõlmavate kriisivalvsus- või kriisihjemehhanismide eest.
8. ***Ükski käesoleva artikli ega artikli 22 säte ei kohusta liikmesriiki strateegilisi varusid hoidma või neid kasutusele võtma.***

Artikkel 24

Ettevõtjate riskivalmidus

1. ***12 kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest ja 12 kuu jooksul pärast artikli 3 kohase strateegiliste toormete loetelu iga ajakohastamist teevad liikmesriigid kindlaks oma territooriumil tegutsevad suurettevõtjad, kes kasutavad strateegilisi toormeid, et toota*** energia salvestamiseks ja elektromobiilsuseks kasutatavaid patareisisid ja akusid, vesiniku tootmise ja kasutamise seotud seadmeid, taastuvenergia tootmisega seotud seadmeid, õhusõidukeid, veomootoreid, soojuspumpasid, andmeedastuse ja -salvestuse seadmeid, mobiilseid elektroonikaseadmeid, kihtlisandustootmisega seotud seadmeid, robotikat, mehitamata õhusõidukeid, raketilaskesüsteeme, satelliite või kõrgtehnoloogilisi kiipe.

■

2. ***Lõikes 1 osutatud ettevõtjad*** teevad vähemalt iga ***kolme*** aasta järel ***ja niivõrd, kuivõrd nõutav teave on neile kättesaadav***, oma ***strateegiliste toormete*** tarneahela ***riskihindamise***, mis hõlmab järgmist:
- a) nende kasutatavate strateegiliste toormete kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtukohtade kaardistamine;
 - b) ***strateegiliste toormete tarnimist mõjutada võivate tegurite analüüs***;
 - c) ***hinnang nende haavatavuse kohta tarnehäirete suhtes***.
3. ***Kui tarnijad ei tee lõikes 2 osutatud teavet lõikes 1 osutatud ettevõtjale taotluse korral kättesaadavaks, võib ettevõtja teha riskihindamise teabe põhjal, mille komisjon on avaldanud artikli 20 lõike 4 kohaselt, või võimaluse korral muul viisil avalikult kättesaadava teabe põhjal***.

4. *Kui lõikes 2 osutatud riskihindamisel tuvastatakse märkimisväärne haavatavus tarnehäirete suhtes, püüavad lõikes 1 osutatud ettevõtjad neid riske maandada, sealhulgas hinnates võimalust oma tarneahelaid mitmekesistada või strateegilisi toormeid asendada.*
5. *Lõikes 1 osutatud ettevõtjad võivad esitada oma juhatusele aruande, mis sisaldab lõikes 2 osutatud riskianalüüsi tulemusi, sealhulgas teabeallikat, millel hinnang põhineb, kõiki tuvastatud olulisi riske, samuti riskide maandamiseks kavandatud või võetud meetmeid.*
6. *Liikmesriigid võivad nõuda, et lõikes 1 osutatud ettevõtjad esitaksid oma juhatusele lõikes 2 osutatud aruande ja lõikes 3 osutatud teabenõuded.*

Artikkel 25

Ühisostmine

1. Komisjon loob süsteemi, mis võimaldab koondada liidus asuvate strateegilisi toormeid tarbivate huvitatud ettevõtjate **■** kogunõudluse, käitab seda süsteemi ja küsib tarnijatelt pakkumusi selle kogunõudluse rahuldamiseks. Süsteem hõlmab nii töötlemata kui ka töödeldud strateegilisi toormeid.
2. *Enne lõikes 1 nimetatud süsteemi loomist hindab komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga konsulteerides selle süsteemi eeldatavat mõju turule iga strateegilise toorme puhul, et hoida ära ebaproportsionaalset mõju konkurentsile siseturul.*

3. *Tuginedes lõikes 1a osutatud hindamisele, teeb komisjon lõikes 1 osutatud süsteemi loomisel ja käitamisel järgmist:*

- a) valib, milliste strateegiliste toormete puhul ja millises töötlemisetapis saab süsteemi kasutada, võttes **■** arvesse erinevate strateegiliste toormete suhtelist tarneriski **■** ;
- b) määrab kindlaks süsteemis osalemiseks nõutavad toormete miinimumkogused, võttes arvesse huvitatud osalejate eeldatavat arvu ja vajadust tagada jõukohane osalejate arv, *arvestades samal ajal väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete vajadusi.*

4. Lõike 3 punktis b osutatud süsteemis võivad osaleda kõik liidus asutatud huvitatud ettevõtjad **■** ning osalemine on läbipaistev.

5. Lõikes 1 osutatud süsteemis osalevad liidu ettevõtjad võivad läbipaistval viisil pidada ühiseid läbirääkimisi ostu üle, sealhulgas hindade või muude ostulepingu tingimuste üle, või kasutada ühisostmist, et saavutada oma tarnijatega paremad tingimused või vältida nappust. Osalevad liidu ettevõtjad järgivad liidu õigust, sealhulgas liidu konkurentsioigust.
6. Üksused ei saa osaleda tarnijatena, võtta osa nõudluse koondamisest ja ühisostmisest ega osaleda teenuseosutajatena, kui:
- a) nende suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravaid meetmeid;
 - b) nad kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse neid liidu piiravaid meetmeid.

7. Erandina **Euroopa Parlamendi ja nõukogu** määruse (EL, Euratom) 2018/1046³³ artiklist 176 **sõlmib** komisjon lõike 1 kohase süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalike teenuste hankimiseks määruse (EL, Euratom) 2018/1046 kohaselt hankemenetluse teel lepingu liidus asutatud üksusega, kes tegutseb teenuseosutajana. Valitud teenuseosutajal ei tohi olla huvide konflikti.
8. Komisjon määrab teenuste hankelepingus kindlaks ülesanded, mida teenuseosutaja peab täitma, sealhulgas nõudluse jaotamise, tarnete saamise õiguste jaotamise, kõigi osalejate registreerimise ja kontrolli, tegevuste avaldamise ja neid käsitleva aruandluse ning muud süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalikud ülesanded. Teenuste hankelepingus käsitletakse ka teenuseosutaja tegevusega seotud üksikasju, sealhulgas IT-vahendi kasutamist, turvameetmeid, vääringut või vääringuid, maksekorda ja kohustusi.

³³ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).**

- 9.** Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankeleping jätab komisjonile õiguse teenuseosutaja tegevust jälgida ja auditeerida. Selleks on komisjonil täielik juurdepääs teenuseosutaja valduses olevale teabele, mis on seotud lepinguga. Kõik serverid asuvad füüsiliselt liidu territooriumil ja kogu teavet säilitatakse liidu territooriumil.
- 10.** Valitud teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankelepingus määratakse kindlaks teenuseosutaja saadud teabe omandiõigus ning nähakse ette võimalus, et see teave edastatakse teenuste hankelepingu lõpetamisel või lõppemisel komisjonile.

5. peatükk

Kestlikkus

1. JAGU

RINGLUSPÕHISUS

Artikkel 26

Ringluspõhisusega seotud riiklikud meetmed

1. Iga liikmesriik võtab hiljemalt **kaks** aastat pärast **lõikes 7 osutatud rakendusakti** jõustumise kuupäeva vastu riiklikud programmid, mis sisaldavad meetmeid – **või lisab programmidesse meetmeid** –, mille eesmärk on:

■

- a) **soodustada tehnoloogia arengut ja ressursitõhusust, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat kasvu;**

- b) *edendada jäätmetekke vältimist ja* suurendada kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga toodete ja komponentide korduskasutust *ning parandamist*;
- c) suurendada *suure* kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga jäätmete, *sealhulgas vanametalli kogumist, sortimist ja töötlemist ning tagada, et need jõuaksid sobivasse ringlussevõtusüsteemi, nii et ringlussevõetav materjal oleks maksimaalselt kättesaadav ja kvaliteetne, kuna see on kriitiliste toormete ringlussevõtu rajatiste jaoks sisend*;
- d) suurendada teiseste kriitiliste toormete kasutamist **■**, sealhulgas *selliste meetmetega nagu ringlussevõetud materjali arvestamine* riigihangetega seotud pakkumuste hindamise kriteeriumina *või rahalised stiimulid teiseste kriitiliste toormete kasutamiseks*;

■

- e) suurendada kriitiliste toormete ringlussevõtu tehnoloogiate tehnoloogilist küpsust ning edendada *ringmajandust toetavat disaini*, materjalitõhusust ja kriitiliste toormete asendamist *toodetes ja* rakendustes, lisades selleks vähemalt riiklikesse teadus- ja innovatsiooniprogrammidesse sellekohased toetusmeetmed;
- f) tagada, *et oleks kehtestatud meetmed, et anda* liikmesriigi *tööjõule* oskused, mida on vaja kriitiliste toormete väärtusahela ringluspõhisuse toetamiseks, *sealhulgas meetmed oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks*;
- g) *edendada, et tootja makstavad rahalised maksed vastavalt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 8 lõikes 1 sätestatud laiendatud tootjavastutuse kohustustele, kui need on siseriiklikes õigusaktides ette nähtud, stimuleeriks seda, et tooted sisaldaksid suuremal määral teiseseid kriitilisi toormeid, mis on eraldatud ringlusse võetud jäätmetest kooskõlas liidu õiguses kehtestatud keskkonnastandarditega*;

- h) võtta vajalikud meetmed tagamaks, et kriitilised toormed, mida eksporditakse jäätmete lakkamise staatuse tõttu, vastaksid nõutavatele tingimustele vastavalt direktiivile 2008/98/EÜ ja teistele asjaomastele liidu õigusaktidele;*
- i) vajaduse korral toetada liidu kvaliteedistandardite kasutamist kriitilisi toormeid sisaldavate jäätmevoogude ringlussevõtu protsessides.*

2. Lõikes 1 osutatud programmid võib integreerida direktiivi 2008/98/EÜ artiklite 28 ja 29 kohaselt vastu võetud uutesse või olemasolevatesse jäätmekavadesse ja jäätmetekke vältimise programmidesse.

Esimeses lõigus osutatud riiklikud programmid vaadatakse läbi hiljemalt viis aastat pärast nende vastuvõtmist ja vajaduse korral ajakohastatakse.

3. Lõikes 1 osutatud programmid hõlmavad eelkõige tooteid ja jäätmeid, mille suhtes ei kohaldata liidu õigusaktide kohaseid kogumise, töötlemise, ringlussevõtu või korduskasutamise erinõudeid. Muude toodete ja jäätmete puhul rakendatakse meetmeid kooskõlas kehtivate liidu õigusaktidega.

Lõike 1 punktide a, b **ja d** puhul võivad kõnealuses lõikes osutatud programmid hõlmata (ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist) selliste finantsstiimulite kehtestamist nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid, et soodustada suure kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga toodete **korduskasutamiseks valmistumist ja** korduskasutamist ning sellistest toodetest tekkinud jäätmete kogumist **ja töötlemist**.

█

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud riiklikud meetmed kavandatakse nii, et need väldiksid ELi toimimise lepingu kohaselt kaubandustõkkeid ja konkurentsimoonusi.
5. **Liikmesriigid** määravad nad eraldi kindlaks selliste *elektri- ja elektroonikaseadmete romudest* eemaldatud komponentide kogused, mis sisaldavad asjakohasel määral kriitilisi toormeid, ning *sellistest seadmetest* eraldatud kriitiliste toormete kogused, ning annavad nendest teada. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks sellise aruandluse vorm ja üksikasjad. Rakendusaktid võetakse vastu koosõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega. Esimene aruandeperiood hõlmab esimest täiskalendriaastat pärast rakendusaktide vastuvõtmist. *Liikmesriigid esitavad need andmed siis, kui nad annavad komisjonile aru ringlussevõetud elektri- ja elektroonikaseadmete romude koguste kohta vastavalt direktiivi 2012/19/EL artikli 16 lõikele 6.*

█

6. Liikmesriigid annavad artiklis **45** osutatud aruandes teavet lõikes 1 osutatud riiklike programmide vastuvõtmise ning lõigete 1 ja 2 kohaselt võetud meetmete *tegelikul* rakendamisel tehtud edusammude kohta.
7. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks selliste toodete, komponentide ja jäätmevoogude loetelu, mida peetakse kriitiliste toormete taaskasutamise puhul vähemalt *asjakohase* potentsiaaliga toodeteks lõike 1 punktide a ja b tähenduses.

Loetelu koostamisel võtab komisjon arvesse:

- a) kriitiliste toormete üldkogust, mis on võimalik nendest toodetest, komponentidest ja jäätmevoogudest eraldada;
- b) mil määral need tooted, komponendid ja jäätmevood on reguleeritud liidu õigusaktidega;

- c) regulatiivseid lünki;
- d) konkreetseid probleeme, mis mõjutavad nende toormete kogumist ja jäätmetöötlust;
- e) olemasolevaid kogumis- ja jäätmetöötlussüsteeme, mis nende suhtes kehtivad.

Esimeses lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu ***hiljemalt [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]*** artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 27

Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjätmetest

1. Käitajad, kes on kohustatud **koostama** direktiivi 2006/21/EÜ artikli 5 kohaselt jäätmekavad, esitavad direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 **punktis 27** määratletud pädevale asutusele esialgse majandusliku hindamise uuringu kriitiliste toormete võimaliku eraldamise kohta:
 - a) hoidlas ladustatud kaevandamisjätmetest ning
 - b) tekkivatest kaevandamisjätmetest, või kui seda peetakse tulemuslikumaks, siis kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jätmeteks.

Käitajad vabastatakse lõike 1 kohasest kohustusest, kui nad tõendavad pädevale asutusele suure kindlusega, et kaevandamisjätmed ei sisalda kriitilisi toormeid, mida saaks tehniliselt eraldada.

2. Lõikes 1 osutatud uuring sisaldab vähemalt hinnangut kaevandamisjäätmes ja kaevandatud materjalides sisalduvate kriitiliste toormete koguste ja kontsentratsioonide ning nende toormete tehnilise ja majandusliku taaskasutatavuse kohta. ***Käitajad täpsustavad koguste ja kontsentratsioonide hindamiseks kasutatavad meetodid.***

3. ***Kaevandamisjätmete hoidlate*** käitajad esitavad lõikes 1 osutatud uuringu direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 ***punktis 27*** määratletud pädevale asutusele hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: ***30 kuud*** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Uute jäätmeheidlate käitajad esitavad selle uuringu pädevale asutusele jäätmekavade esitamisel vastavalt direktiivi 2006/21/EÜ artiklile 7.

4. Liikmesriigid loovad andmebaasi **■** oma territooriumil asuvate suletud *kaevandamisjätmete hoidlate*, sealhulgas peremehetute *kaevandamisjätmete hoidlate* kohta, *kui jäätmealade omaduste või geoloogiliste tingimuste tõttu ei ole ebatõenäoline, et seal on kriitilisi toormeid kogustes, mida saaks tehniliselt eraldada*. Andmebaas sisaldab järgmist teavet:
- a) jäätmehoidla asukoht, pindala ja jäätmemaht *või asjakohasel juhul jäätmehoidla hinnanguline maht;*
 - b) jäätmehoidla käitaja või endine käitaja ja vajaduse korral tema õigusjärglane;
 - c) kõigi kaevandamisjätmetes ja võimaluse korral algses maardlas sisalduvate toormete ligikaudsed kogused ja kontsentratsioonid vastavalt käesoleva artikli lõikele 6;
 - d) igasugune lisateave, mida liikmesriik peab oluliseks, et võimaldada kriitiliste toormete eraldamist jäätmehoidlast.

5. *Liikmesriigid võtavad hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: 42 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] vastu ja rakendavad meetmed, millega edendatakse kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmetest, eelkõige lõikes 4 osutatud andmebaasi kantud suletud kaevandamisjätmete hoidlatest, kus leidub kriitilisi toormeid, mida saaks majanduses taaskasutada.*
6. Lõikes 4 osutatud andmebaas luuakse hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **18 kuud** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ja kogu teave esitatakse hiljemalt [väljaannete talitus: palun lisada kuupäev: kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Andmebaas tehakse avalikult kättesaadavaks digitaalsel kujul ning seda ajakohastatakse vähemalt iga **kolme** aasta järel, et lisada täiendavat kättesaadavat teavet ning uusi suletud või tuvastatud hoidlaid.

7. Lõike 4 punktis c osutatud teabe esitamiseks teevad liikmesriigid vähemalt järgmist:
- a) ■ suletud *kaevandusjäätmete hoidlate* puhul vaatavad liikmesriigid olemasolevad loatoimikud *või muud kättesaadavad dokumendid, kui loatoimikuid ei ole*, põhjalikult läbi hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **18 kuud** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva];
 - b) kui *kaevandusjäätmete hoidla* kohta kättesaadav teave *võib viidata* võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toormete olemasolule, korraldavad liikmesriigid lisaks hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] representatiivse geokeemilise proovivõtu;

- c) kui *kaevandusjäätmete hoidla* puhul on käesoleva lõike punktides a ja b kirjeldatud meetmed näidanud võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toormete olemasolu, teevad liikmesriigid lisaks hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **34 kuud** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] üksikasjalikuma *proovivõtu koos sellele järgneva keemilise ja mineraloogilise kirjeldusega*, mis hõlmab puursüdamiku võtmist või samaväärseid meetodeid, kui need on liidu tasandil kohaldatavate keskkonnanõuete ja vajaduse korral direktiivi 2006/21/EÜ nõuete kohaselt keskkonnahoidlikud.

8. Lõikes 6 kirjeldatud meetmeid võetakse omandiõiguse, maaomandi, maavarade ja jäätmete, *keskkonna- ja terviseõjudega* seotud siseriiklike õigussüsteemide ning muude asjakohaste sätete piires. Kui sellised tegurid takistavad meetmete võtmist, püüavad liikmesriigi ametiasutused teha koostööd jäätmeohidla käitaja või omanikuga. Lõikes 6 kirjeldatud meetmete tulemused tehakse *lõikes 4 osutatud* andmebaasis kättesaadavaks. Võimaluse korral lisavad liikmesriigid andmebaasi suletud kaevandamisjäätmete hoidlate liigid vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

Artikkel 28

Püsimagnetite ringlussevõetavus

1. Alates *kaks* aastat pärast *lõikes 2 osutatud rakendusakti* jõustumise kuupäeva peab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule magnetresonantstomograafia seadmeid, tuuleturbiine, tööstusroboteid, mootorsõidukeid, kergtranspordivahendeid, külmageneraatoreid, soojuspumpasid, elektrimootoreid, sealhulgas juhul, kui need on integreeritud muudesse toodetesse, automaatpesumasinaid, trummelkuivateid, mikrolaineahjusid, tolmuimejaid või nõudepesumasinaid, tagama, et neil toodetel on nähtav, loetav ja kustumatu märkis, mis näitab:
 - a) kas need tooted sisaldavad üht või mitut püsimagnetit;

b) kui toode sisaldab üht või mitut püsिमagnetit, siis kas need magnetid on üht järgmist liiki:

- i) neodüümi, raua ja boori sulamist;
- ii) samaariumi ja koobalti sulamist;
- iii) alumiiniumi, nikli ja koobalti sulamist;
- iv) ferriidist.

■

2. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse lõikes 1 osutatud märgistamise vorm. Rakendusakt võetakse vastu *hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: 18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]* artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

3. **Kaks** aastat pärast **lõikes 2 osutatud rakendusakti** jõustumise kuupäeva tagab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut lõike 1 punktis b osutatud püsिमagnetit, et tootel või tootes on andmekandja.
4. Lõikes 3 osutatud andmekandja seotakse toote kordumatu tunnuskooriga, mis võimaldab juurdepääsu järgmisele:
 - a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud **kaubamärk** ja postiaadress ning võimaluse korral elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;
 - b) teave kõikide tootes sisalduvate püsिमagnetite kaalu, asukoha ja keemilise koostise kohta ning kasutatud magneti pinde, liimide ja lisaainete olemasolu ja liigi kohta;

- c) teave selle kohta, kuidas kõigile tootes sisalduvatele püsिमagnetitele ligi pääseda ja neid *ohutult* eemaldada, sealhulgas vähemalt teave kõikide püsिमagnetile juurdepääsuks ja selle eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta, ilma et see piiraks direktiivi 2012/19/EL artikli 15 lõike 1 kohaldamist.
5. Toodete puhul, milles sisalduvad püsिमagnetid paiknevad üksnes ühes või mitmes tootes kasutatud elektrimootoris, võib lõike 4 punktis b osutatud teabe asendada teabega nende elektrimootorite asukoha kohta ning lõike 4 punktis c osutatud teabe võib asendada teabega elektrimootoritele juurdepääsu ja nende eemaldamise kohta, mis sisaldab vähemalt teavet kõikide elektrimootoritele juurdepääsuks ja nende eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta.
6. Lõikes 3 osutatud toodete puhul, mille kohta nõutakse ■ tootepassi esitamist, lisatakse lõikes 4 osutatud teave tootepassi.

7. ***Kui ettevõtja laseb toote turule, nagu on osutatud lõikes 1, peab ta tagama, et lõikes 3 osutatud teave on täielik, ajakohane ja täpne ning kättesaadav ajavahemikul, mis on vähemalt võrdne toote tüüpilise kasutuseaga pluss kümme aastat, sealhulgas pärast vastutava füüsilise või juriidilise isiku maksejõuetuks muutumist, likvideerimist või tegevuse lõpetamist liidus. Ta võib volitada käitajat tegutsema enda nimel.***

Lõikes 4 osutatud teabes tuleb viidata tootemudelile, või kui sama mudeli eksemplaride andmed erinevad, siis konkreetsele partiile või eksemplarile. Lõikes 4 osutatud teave peab olema kättesaadav ***parandajatele***, ringlussevõtjatele, turujärelevalveasutustele ja tollile.

8. Kui püsिमagnetite ringlussevõtuga seotud teabenõuded on kehtestatud **II** liidu ühtlustamisõigusaktidega, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid käesoleva artikli sätete asemel.

II

9. Käesoleva artikli nõudeid ei kohaldata peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks mõeldud toodete suhtes.

10. Magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid, kohaldatakse käesoleva artikli nõudeid alates [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

11. Käesolevat artiklit ei kohaldata:

- a) määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 31 määratletud eriotstarbelistele sõidukitele;*
- b) N1-, N2-, N3-, M2- või M3-kategooria sõidukite mitmeastmelises tüübikinnitusmenetluses tüübikinnituse saanud muudele osadele kui baassõiduk;*
- c) väikeseeriana toodetud sõidukitele, nagu on määratletud määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 30.*

12. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakt **■**, et esitada **■** lõikes 1 osutatud toodetele vastavate kombineeritud nomenklatuuri³⁴ koodide ja tootekirjelduste loetelu, hõlbustamaks tolli tööd seoses kõnealuste toodetega ning käesolevas artiklis ja artiklis 29 sätestatud nõuetega.

³⁴ Määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisas esitatud kombineeritud nomenklatuur.

Artikkel 29

Püsimagnetite ringlussevõetud materjali sisaldus

1. Kas [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] või kaks aastat pärast lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumist, olenevalt sellest, kumb on hilisem, teeb iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule artikli 28 lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut artikli 28 lõike 1 punkti b alapunktides i–iii osutatud püsimagnetit ja mille kõigi selliste püsimagnetite kogumass ületab 0,2 kg, vaba juurdepääsuga veebisaidil avalikkusele kättesaadavaks teabe tootes kasutatud püsimagnetites sisalduva tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu kohta.

2. Hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kaks aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakti, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades eeskirjad lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsिमagnetites sisalduva ■ tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu arvutamiseks ja kontrollimiseks.

Arvutus- ja kontrollieeskirjades täpsustatakse *Euroopa Parlamendi ja nõukogu* otsuse nr 768/2008/EÜ³⁵ II lisas sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste toodete seisukohast vajalikud kohandused. Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

- a) asjaomase mooduli sobivus tooteliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;

³⁵ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta otsus nr 768/2008/EÜ toodete turustamise ühise raamistiku kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 93/465/EMÜ (ELT L 218, 13.8.2008, lk 82).*

- b) *millise riski võib toode endaga kaasa tuua ning millises ulatuses on vastavushindamine kooskõlas riski liigi ja suurusega;*
- c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab valmistajal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.

█

3. ***Pärast lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumist ja hiljemalt 31. detsembriks 2031*** võtab komisjon vastu delegeeritud õigusaktid, millega täiendatakse käesolevat määrust, sätestades tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti minimaalsed osakaalud lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsिमagnetites. ***Delegeeritud õigusaktiga võidakse kohaldada eri toodete suhtes erinevat minimaalset osakaalu ja jätta teatavad tooted sellest kohustusest välja.***

Esimeses lõigus osutatud delegeeritud õigusaktidega nähakse ette üleminekuperioodid, mida kohandatakse vastavalt meetme kohaldamisalasse kuuluvate toodete kasutuselevõtmise keerukusele, et tagada nõuete täitmine.

Esimeses lõigus osutatud minimaalne osakaal põhineb mõju eelneval hindamisel, milles on võetud arvesse järgmist:

- a) tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti olemasolev ja prognoositav kättesaadavus;

- b) lõike 1 kohaselt kogutud teave ja ringlussevõetud materjali suhtelised osakaalud lõikes 1 osutatud turule lastud toodetes sisalduvates püsिमagnetites;
 - c) tehnika ja teaduse areng, sealhulgas märkimisväärsed muutused püsिमagnetite tehnoloogiates, mis mõjutavad taaskasutatavate materjalide liiki;
 - d) mil määral minimaalne osakaal võib aidata tulemuslikult kaasa liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele;
 - e) võimalik mõju püsिमagnetite sisaldavate toodete toimimisele;
 - f) vajadus vältida ebaproportsionaalset negatiivset mõju püsिमagnetite ja püsिमagnetite sisaldavate toodete taskukohasusele.
4. Kui püsिमagnetite ringlussevõetuga seotud teabenõuded on kehtestatud liidu ühtlustamisõigusaktidega, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid käesoleva artikli sätete asemel.

5. Alates lõikes 1 sätestatud nõude kohaldamise kuupäevast tagavad füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, juhul kui nad pakuvad lõikes 1 osutatud tooteid müügiks (sealhulgas kaugmüügi korral) või esitlevad neid äritegevuse käigus, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs lõikes 1 osutatud teabele.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente lõikes 1 osutatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada. Käesoleva artikli nõudeid ei kohaldata peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks mõeldud toodete suhtes.

6. Magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid, kohaldatakse lõigetes 1 ja 5 sätestatud nõudeid viie aasta möödumisel lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumise kuupäevast.

7. ***Käesolevat artiklit ei kohaldata:***

- a) ***määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 31 määratletud eriotstarbelistele sõidukitele;***
- b) ***N1-, N2-, N3-, M2- või M3-kategooria sõidukite mitmeastmelises tüübikinnitusmenetluses tüübikinnituse saanud muudele osadele kui baassõiduk;***
- c) ***väikeseeriana toodetud sõidukitele, nagu on määratletud määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 30.***

2. JAGU

SERTIFITSEERIMINE JA KESKKONNAJALAJÄLG

Artikkel 30

Tunnustatud kavad

1. Valitsused, *tööstusliidud ja huvitatud organisatsioonide ühendused*, kes on välja töötanud kriitiliste toormete kestlikkusega seotud sertifitseerimiskavad ja teevad nende üle järelevalvet (edaspidi „kavade omanikud“), võivad taotleda oma kavade tunnustamist komisjoni poolt.

Esimeses lõigus osutatud taotlused peavad sisaldama kõiki asjakohaseid tõendeid, mis on seotud IV lisas sätestatud kriteeriumide täitmisega. ***Komisjon võtab hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: kolm aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] vastu rakendusakti***, milles määratakse kindlaks minimaalne teave, mida taotlused peavad sisaldama. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Rakendusaktiga nähakse ette ühtne vorm, mis hõlmab kogu taotluse jaoks nõutavat teavet. Ühtse vormi täitmiseks võib nõuda dokumente mõistlikul määral.

2. Kui komisjon teeb lõike 1 kohaselt esitatud tõendite põhjal kindlaks, et sertifitseerimiskava vastab IV lisa sätestatud kriteeriumidele ***või märkimisväärsele osale nendest***, võtab ta vastu rakendusakti, millega seda kava tunnustatakse, ***ning täpsustab, millises ulatuses seda tunnustatakse***. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
3. ***Iga kava tunnustamise ulatus määratakse kindlaks järgmistes mõõtmetes:***
 - a) ***väärtusahela etapid, mida kava hõlmab;***

b) kavaga hõlmatud projekti olelusringi etapid, sealhulgas enne sulgemist, selle ajal ja pärast seda; ning

c) IV lisa punktis b loetletud kestlikkuse mõõtmised ja keskkonnamislikud kategooriad, mida kavas käsitletakse.

Kava tunnustamise eeltingimuseks peaksid olema IV lisa punktid a, c, d ja e.

4. Komisjon kontrollib **vähemalt iga kolme aasta järel**, kas tunnustatud kavad vastavad jätkuvalt IV lisa sätestatud kriteeriumidele **või nende kriteeriumide tunnustatud osale**.
5. Tunnustatud kavade omanikud teavitavad komisjoni viivitamata kõigist **neis** kavades tehtud muudatustest või uuendustest, **mis on seotud IV lisa sätestatud kriteeriumide või nende kriteeriumide tunnustatud osa täitmisega**. Komisjon hindab, kas sellised muudatused või uuendused mõjutavad tunnustamise alust, ja võtab asjakohaseid meetmeid.

6. Kui on tõendeid korduvate või oluliste juhtude kohta, mil tunnustatud kava rakendavad ettevõtjad ei ole täitnud kõnealuse kava nõudeid, uurib komisjon tunnustatud kava omanikuga konsulteerides, kas need juhtumid osutavad kava puudustele, mis mõjutavad tunnustamise alust, ning võtab asjakohaseid meetmeid.
7. Kui komisjon tuvastab tunnustatud kavas puudusi, mis mõjutavad tunnustamise alust, võib ta anda kava omanikule parandusmeetmete võtmiseks sobiva tähtaja, ***mis ei ole pikem kui 12 kuud.***

8. Kui kava omanik ei suuda võtta või keeldub võtmast vajalikke parandusmeetmeid ning kui komisjon on kindlaks teinud, et lõikes 6 osutatud puudused tähendavad, et kava ei vasta enam IV lisas sätestatud kriteeriumidele ***või nende kriteeriumide tunnustatud osale***, võtab komisjon vastu rakendusakti, millega tunnistatakse kava tunnustamine kehtetuks. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
9. Komisjon loob tunnustatud kavade registri ja hoiab selle ajakohasena. Register tehakse avalikkusele kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil. ***See veebisait võimaldab ka koguda kõigilt asjaomastelt sidusrühmadelt tagasisidet tunnustatud kavade rakendamise kohta. Selline tagasiside edastatakse vastavatele kava omanikele arvessevõtmiseks.***

Artikkel 31

Keskkonnajalajälje deklaratsioon

1. ***Võttes arvesse lõikes 1a osutatud aruande ja lõikes 2 osutatud hindamise tulemusi, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse täiendamiseks, et kehtestada eri kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise ja kontrollimise eeskirjad, mis on kooskõlas V lisaga ning milles võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid. Arvutus- ja kontrollieeskirjades määratakse kindlaks vähemalt kolm kõige asjakohasemat mõjukatgoriat, mis moodustavad suurema osa üldisest keskkonnajalajäljest. Üks keskkonnakategooriatest on kasvuhoonegaaside heitkogused. Jalajälje deklaratsioon piirdub nende mõjukatgoriatega.***

2. *Komisjon esitab [18 kuud pärast jõustumist] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ja teatab, millised kriitilised toormed on prioriteediks, kui hinnatakse, kas kriitiliste toormete keskkonnajalajälje deklareerimise kohustus on vajalik ja proportsionaalne. Kriitiliste toormete kohta, mille ta on määranud prioriteediks, esitab komisjon lõikes 2 osutatud hindamise järeldused hiljemalt [12 kuud pärast aruannet].*
3. Komisjon **võtab vastu** arvutus- ja kontrollieeskirjad konkreetse kriitilise toorme kohta, kui ta on pärast erinevate asjakohaste keskkonnamõju kategooriate arvessevõtmist jõudnud järeldusele, et asjaomasel kriitilisel toormel on märkimisväärne keskkonnajalajalg ning et seetõttu on selle puhul vajalik ja proportsionaalne kehtestada kohustus deklareerida selle materjali turule laskmisel selle keskkonnajalajalg kõige **lõikes 1 osutatud mõjukategooriate** puhul, et aidata kaasa liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele, hõlbustades väiksema keskkonnajalajalgjega kriitiliste toormete tarnimist.

4. Kaaludes, kas lõikes 2 ette nähtud kohustus on vajalik, võtab komisjon arvesse järgmist:
- a) kas ja kuidas **ning kui tõhusalt** liidu kliima- ja keskkonnanäesmärke juba saavutatakse muude liidu õigusaktidega, mida asjaomase kriitilise toorme suhtes kohaldatakse;
 - b) asjakohaste rahvusvaheliste standardite ja suuniste olemasolu ja kasutuselevõtt või väljavaated selliste standardite kokkuleppimiseks rahvusvahelisel tasandil, samuti kestlikud turutavad, sealhulgas artikli 29 kohaselt tunnustatud vabatahtlikud kavad;
 - c) strateegiliste partnerluste, strateegiliste projektide, kaubanduslepingute ja muude rahvusvaheliste juriidiliste dokumentide ning liidu korraldatud teavitustegevuse tulemuslikkus liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisel;
 - d) **ettevõtjate asjaomased majanduslikud kulud ja halduskoormus.**

5. Komisjon korraldab mõju eelneva hindamise, et otsustada, kas võtta vastu lõike 1 kohane delegeeritud õigusakt. Selline hindamine:

a) põhineb muu hulgas konsultatsioonidel:

- i) kõigi asjaomaste sidusrühmadega, nagu tööstus, sealhulgas järgtööstus, VKEd ja vajaduse korral käsitööstus, sotsiaalpartnerid, kauplejad, jaemüüjad, importijad, ***inimeste tervist ja keskkonnakaitset edendavad organisatsioonid***, tarbijaorganisatsioonid ***ning akadeemilised ringkonnad***;
- ii) kolmandate riikidega ***või ülemeremaade ja -territooriumidega***, kelle kaubavahetust liiduga võib kõnealune kohustus märkimisväärselt mõjutada;
- iii) Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga,
- iv) ***asjakohasel juhul liidu asutustega, kellel on pädevus keskkonnakaitse valdkonnas***;

- b) peab tagama, et ühtki sellist meedet ei valmistata ette, võeta vastu ega kohaldata kavatsusega tekitada või tekitades rahvusvahelisele kaubandusele tarbetuid takistusi, ning et meede ei piira kaubandust rohkem, kui on vajalik liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamiseks, võttes arvesse kolmandate riikide tarnijate suutlikkust täita sellist deklareerimiskohustust nii, et see ei mõjuta ebaproportsionaalselt kogukaubavooge ja kriitiliste toormete kulusid;
- c) *hõlmab hindamist, kas liidu õigusest tulenevad sarnased kohustused on avaldanud kavandatud mõju ja aidanud märkimisväärselt kaasa liidu keskkonnanäesmärkide saavutamisele;*
- d) hõlmab hindamist, kas meede aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele, ilma et see mõjutaks ebaproportsionaalselt liidu tootmisharu suutlikkust hankida kõnealust kriitilist tooret.

6. Iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule kriitilisi toormeid, *sealhulgas töödeldud ja ringlusse võetud*, mille kohta komisjon on vastu võtnud lõike 1 kohased arvutus- ja kontrollieeskirjad, teeb kättesaadavaks keskkonnajalajälje deklaratsiooni.

Esimeses lõigus sätestatud nõuet kohaldatakse iga turule lastud kriitilise toorme liigi suhtes ning seda ei kohaldata vahe- või lõpptoodetes sisalduvate kriitiliste toormete suhtes.

7. Lõikes 5 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsioon sisaldab järgmist teavet:
- a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud kaubamärk ja postiaadress ning elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;

- b) teave kriitilise toorme liigi kohta, mille suhtes deklaratsioon kehtib;
- c) teave riigi ja piirkonna kohta, kus kriitiline toore kaevandati, kus seda töödeldi või rafineeriti või kus see ringlusse võeti;
- d) kriitilise toorme keskkonnajalajalg, mis on arvutatud vastavalt lõike 1 kohaselt vastu võetud kohaldatavatele kontrolli- ja arvutuseeskirjadele;
- e) keskkonnajalajälje tulemusklass, millele kriitiline toore vastab ja mis on kehtestatud kooskõlas lõike 7 kohaselt vastu võetud kohaldatava delegeeritud õigusaktiga;
- f) veebilink, mis võimaldab juurdepääsu keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud tulemusi kinnitava uuringu avalikule versioonile.

8. Komisjon võtab kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades *mõistliku aja* jooksul selliste kriitiliste toormete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mille kohta on lõike 1 kohaselt kooskõlas V lisaga vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjad.
9. *Kui komisjon kehtestab kriitilisi toormeid sisaldavate vahe- ja lõpptoodete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirju, nõuab ta, et võimaluse korral kasutataks käesolevas artiklis osutatud keskkonnajalajälje arvutamise eeskirju.*

█

- 10.** Keskkonnajalajälje deklaratsioon tehakse *kergesti arusaadaval viisil* kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil.

Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakt, millega kehtestatakse lõikes 5 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsiooni vorm. Rakendusakt võetakse vastu artikli **39** lõikes 3 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

- 11.** Kriitiliste toormete müügiks pakkumisel (sealhulgas kaugmüügi korral) või nende esitlemisel äritegevuse käigus peavad kriitilisi toormeid turule laskvad füüsilised ja juriidilised isikud tagama, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs keskkonnajalajälje deklaratsioonile.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule kriitilisi toormeid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada.

3. JAGU

VABA LIIKUMINE, NÕUETELE VASTAVUS JA TURUJÄRELEVALVE

Artikkel 32

Vaba liikumine

1. Liikmesriigid ei keela, piira ega takista käesoleva määruse nõuetele vastavate püsimateid sisaldavate toodete või kriitiliste toormete turul kättesaadavaks tegemist või kasutuselevõttu põhjustel, mis on seotud teabega käesoleva määrusega hõlmatud püsimate ringlussevõtu või nende ringlussevõetud materjali sisalduse kohta või kriitilise toorme keskkonnajalajälje kohta.

2. Liikmesriigid ei takista käesoleva määruse nõuetele mittevastavate püsिमagnetid sisaldavate toodete või kriitiliste toormete näitamist messidel, näitustel, esitlustel või sarnastel üritustel, tingimusel et nähtaval sildil on selgelt märgitud, et sellised tooted või toormed ei vasta käesoleva määruse nõuetele ning et neid ei saa turul kättesaadavaks teha enne, kui need on nõuetega vastavusse viidud.

Artikkel 33

Nõuetele vastavus ja turujärelevalve

1. Enne artikliga **28** või **29** hõlmatud toote turule laskmist tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud, et läbi on viidud kohaldatav vastavushindamine ja et koostatud on nõutav tehniline dokumentatsioon. Kui vastavushindamisega on tõendatud toote vastavus kohaldatavatele nõuetele, tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud ELi vastavusdeklaratsiooni koostamise ja CE-märgise kinnitamise tootele.
2. Artiklis **28** sätestatud nõuetega hõlmatud toodete vastavushindamine on **Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/125/EÜ**³⁶ IV lisas sätestatud menetlus, välja arvatud juhul, kui nende toodete suhtes kohaldatakse ka artiklis **29** sätestatud nõudeid – sel juhul on vastavushindamine menetlus, mis on sätestatud artikli **29** lõike 2 kohaselt vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjades.

³⁶ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (uuesti sõnastatud) (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).*

3. Käesolevat artiklit ei kohaldata toodete suhtes, mis on hõlmatud määruste (EL) 2018/858 ja (EL) nr 168/2013 kohase tüübikinnitusega.

Artikkel 34

Liidu ühtlustamisõigusaktide rakendamine ja nendega vastavusse viimine

1. *Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte, mis täiendavad artikleid 28, 29, 31 ja 33, et:*
 - a) *kehtestada nõuded artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoodi tehniliseks kavandamiseks ja toimimiseks;*
 - b) *osutada tehnilistele standarditele, mida tuleb kasutada seoses artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoodiga;*
 - c) *kehtestada eeskirjad artikli 28 lõikes 4 osutatud toote kordumatu tunnuskoodi lisamiseks turujärelevalve ja tollikontrolli seisukohast olulistesse registritesse;*

- d) *kehtestada artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoode tollikontrolliga seotud nõuded;*
- e) *kehtestada menetlused riiklikul tasandil ohtu kujutavate toodetega tegelemiseks või ametlike mittevastavustega tegelemiseks, samuti kaitsemenetlused juhuks, kui võetud turujärelevameetmete esitatakse vastuväiteid;*

f) kehtestada ELi vastavusdeklaratsiooniga seotud nõuded ning CE-märgise kinnitamise üldpõhimõtted, eeskirjad ja tingimused;

seejuures viitab komisjon muudele liidu ühtlustamis- ja õigusaktidele, eelkõige [väljaannete talitus: palun lisada viide ökodisaini direktiivile] ning võtab arvesse vajadust piirata halduskoormust, tagades samal ajal artiklite 28, 29 ja 31 tõhusa rakendamise.

6. peatükk

7. peatükk

Juhtimine

Artikkel 35

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu

1. Luuakse Euroopa kriitiliste toormete nõukogu (*edaspidi „nõukogu“*).
2. *Nõukogul on komisjoni nõustaja roll ja* see täidab käesolevas määruses sätestatud ülesandeid.

Artikkel 36

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosseis ja toimimine

1. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosneb **kõikide liikmesriikide ja komisjoni esindajatest**. Selle eesistuja on komisjon.
2. Iga liikmesriik määrab nimetatud nõukogusse kõrgetasemelise esindaja. Kui see on ülesannete ja eksperditeadmiste seisukohast asjakohane, võib liikmesriik määrata Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eri ülesannete jaoks eri esindajaid. Igal Euroopa kriitiliste toormete nõukogu liikmel on asendusliige. **Üksnes liikmesriikidel on hääleõigus. Igal liikmesriigil on esindajate arvust olenemata ainult üks hääl.**

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu esimees kutsub Euroopa Parlamendi esindajaid osalema vaatlajatena oma koosolekutel, sealhulgas lõikes 6 osutatud alaliste või ajutiste allrühmade koosolekutel.

3. *Asjakohasel juhul võib Euroopa kriitiliste toormete nõukogu esimees kutsuda tööstuse, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate, kodanikuühiskonna, akadeemiliste ringkondade, ametiühingute, kohalike või piirkondlike omavalitsuste, kolmandate riikide, ülemeremaade ja -territooriumide, samuti Euroopa Kaitseagentuuri, Euroopa Kemikaali ameti, Euroopa Keskkonnaameti või Euroopa välis teenistuse esindajaid osalema vaateajatena Euroopa kriitiliste toormete nõukogu või selle lõikes 6 osutatud alaliste või ajutiste allrühmade koosolekutel või esitama kirjalikke seisukohti. Vaatejad ei osale Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ja selle allrühmade nõuannete koostamisel.*

4. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtab *esimesel koosolekul* komisjoni ettepaneku põhjal oma liikmete lihthälteenamusega vastu oma kodukorra.

5. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tuleb kokku korrapäraste ajavahemike järel, et tal oleks võimalik käesolevas määruses sätestatud ülesandeid tulemuslikult täita. Vajaduse korral tuleb Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kokku komisjoni *või liikmesriigi* põhjendatud taotluse alusel, *milles põhjendatakse tema territooriumil elluviidava strateegilise projektiga seotud erilist huvi, mis õigustab lisakoosoleku korraldamist.*

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tuleb kokku vähemalt:

- a) iga kolme kuu järel strateegiliste projektide taotluste hindamiseks vastavalt 3. peatüki 1. jaole;
- b) iga kuue kuu järel seire edasiarendamiseks vastavalt 4. peatükile;

- c) kord aastas, et arutada edusamme liikmesriikide kohustuste täitmisel seoses 3. peatüki 4. jaos sätestatud maavarauuringutega, sealhulgas pidades silmas kriitiliste või strateegiliste toormete loetelude ajakohastamist.

6. Komisjon **koordineerib** Euroopa kriitiliste toormete nõukogu **tegevust** täitevsekretariaadi kaudu, kes pakub tehnilist ja logistilist tuge.

7. **Euroopa kriitiliste toormete nõukogu:**

- a) **arutab korrapäraselt artikli 9 rakendamist ja jagab parimaid tavasid, mis aitavad kiirendada kriitiliste toormete projektide loamenetlust ning suurendada üldsuse osalemist nendes projektides ja avalikkusega konsulteerimist;**
- b) **esitab asjakohasel juhul komisjonile artikli 9 lõike 1 rakendamise suuniseid, mida ühtsed kontaktpunktid peavad arvesse võtma;**

- c) *arutab korrapäraselt strateegiliste projektide rakendamist ja vajaduse korral meetmeid, mida projektiarendaja või liikmesriik, mille territooriumi strateegiline projekt puudutab, võiksid võtta, et veelgi hõlbustada kõnealuste strateegiliste projektide rakendamist vastavalt artiklile 15;*
- d) *annab komisjonile nõu artikli 25 kohase süsteemi loomise hindamise kohta;*
- e) *hõlbustab parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel selle üle, kuidas parandada artikli 26 kohaseid riiklikke programme.*

8. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võib luua eriküsimuste ja -ülesannetega tegelevaid alalisi või ajutisi allrühmi.

Seejuures moodustab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu vähemalt järgmised alalised allrühmad:

- a) allrühm strateegiliste projektide rahastamise arutamiseks ja koordineerimiseks vastavalt artiklile **16**; vaatelejana kutsutakse osalema riiklike tugipankade ja finantseerimisasutuste, *ekspordikrediidi agentuuride*, Euroopa arengurahastusasutuste, Euroopa Investeerimispanka grupi, muude rahvusvaheliste finantsasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ning asjakohasel juhul eraõiguslike finantsasutuste esindajad;
- b) *allrühm, kus arutada ja vahetada arvamusi meetmete üle, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadmisi kriitiliste toormete tarneahela kohta ning jagada parimaid tavasid seoses üldsuse ja sidusrühmade osalemisega kriitiliste toormete projektides; selle puhul kutsutakse kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajaid korrapäraselt vaatelejateks;*

- c) allrühm, kuhu kuuluvad riiklikud *või asjakohasuse korral piirkondlikud* geoloogiainstituudid või geoloogiliste uuringute keskused või sellise instituudi või uuringukeskuse puudumise korral üldgeoloogiliste uurimistööde eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa artiklis **19** osutatud riiklike maavarauuringute programmide koordineerimisele;
- d) *allrühm, kus arutada meetmeid, millega edendatakse ringlust, ressursitõhusust ja kriitiliste toormete asendamist, ja vahetada nende üle arvamusi;*
- e) allrühm, kuhu kuuluvad kriitiliste toormete küsimustega tegelevad riiklikud tarne- ja teabeasutused või sellise asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa artiklis **20** sätestatud seireülesannete täitmisele;

- f)* allrühm, kuhu kuuluvad riiklik eriolukordade amet ja strateegiliste varude eest vastutavad riigi ametiasutused või sellise ameti ja asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riigi ametiasutus, et aidata kaasa strateegiliste varude koordineerimisele, nagu on sätestatud artiklis **23**.

I

Oma ülesannete täitmisel tagab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu vajaduse korral koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse liidu õiguse alusel loodud asjakohaste kriisireageerimise ja kriisivalmiduse struktuuridega.

- 9.** Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada konfidentsiaalse teabe ja tundliku äriteabe turvaline käitlemine ja töötlemine *kooskõlas artikliga 46*.
- 10.** Euroopa kriitiliste toormete nõukogu annab oma parima, et jõuda üksmeelele.

Artikkel 37

Rahvusvaheline koostöö ja strateegilised partnerlused

1. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arutab korrapäraselt järgmist:

a) mil määral aitavad liidu sõlmitud strateegilised partnerlused kaasa:

- i) liidu tarnekindluse suurendamisele, sealhulgas artikli 5 punktis b sätestatud sihttasemete saavutamisele;*
- ii) liidu ja partnerriikide koostöö suurendamisele kriitiliste toormete väärtusahelas, sealhulgas suutlikkuse suurendamise ja tehnosiirde programmide valdkonnas, et edendada ringlust ja kriitiliste toormete vastutustundlikku ringlussevõttu tootjariikides;*
- iii) partnerriikide majanduslikule ja sotsiaalsele arengule, sealhulgas edendades kestlikke ja ringmajanduse tavasid, inimväärseid töötingimusi ja inimõiguste austamist nende toormete väärtusahelates;*

- b) sidusus ja võimalik koostoime liikmesriikide ja asjaomaste kolmandate riikide kahepoolse koostöö ning liidu poolt strateegiliste partnerluste raames võetud meetmete vahel;*
- c) milliseid kolmandaid riike tuleks strateegiliste partnerluste sõlmimisel esmatähtsaks pidada, võttes arvesse järgmisi kriteeriume:*
- i) võimalik panus tarnekindlusse ja selle vastupidavusse, võttes arvesse kolmanda riigi võimalikke varusid ning kaevandamis-, töötlemis- ja ringlussevõtuvõimsust seoses kriitiliste toormetega;*

ii) kas liidu ja kolmanda riigi vaheline koostöö võiks parandada kolmanda riigi suutlikkust tagada oma õigusraamistiku ja selle rakendamise kaudu kahjuliku keskkonnamõju seire, ennetamise ja minimeerimise, sotsiaalselt vastutustundlike tavade kasutamise, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste austamise, ning sunniviisilise töö ja lapstööjõu kasutamise vastu võitlemise poliitika, samuti sisuka koostöö kohalike kogukondadega, sealhulgas põlisrahvastega, läbipaistvate ja vastutustundlike äritavade kasutamise ning avaliku halduse ja õigusriigi nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju ennetamise;

- iii) *kas kolmanda riigi ja liidu vahel on olemas kehtivad koostöölepingud ning kas tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide puhul on võimalik võtta kasutusele Global Gateway investeerimisprojektid, sealhulgas strateegilistesse projektidesse investeerimise soodustamiseks;*
- iv) *kas ja kuidas võiks partnerlus tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide puhul aidata kaasa kohaliku lisaväärtuse loomisele, sealhulgas järgneva etapi sektorite tegevusele, ning oleks vastastikku kasulik partnerrüügile ja liidule,*
- d) *annab komisjonile nõu selle kohta, kuidas tagada, et lõikes 1 osutatud strateegilised partnerlused on kooskõlas liidu poliitikaga tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide suhtes.*

2. *Lõike 1 sätted ei piira nõukogu aluslepingutest tulenevaid õigusi.*
3. *Liikmesriigid:*
 - a) *teavitavad komisjoni oma kahepoolsest koostööst asjaomaste kolmandate riikidega, kui selle ulatus hõlmab kriitiliste toormete väärtusahelat;*
 - b) *võivad toetada komisjoni toormete väärtusahela strateegiliste partnerluste raames sätestatud koostöömeetmete rakendamisel.*
4. *Komisjon teavitab kord aastas Euroopa Parlamenti ja nõukogu [eelnevates lõigetes] osutatud arutelu sisust ja tulemustest.*

8. peatükk

Delegeeritud volitused ja komiteemenetlus

Artikkel 38

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 6 lõikes 2, artikli 28 lõikes 12, artikli 29 lõikes 2 ja artikli 31 lõigetes 1 ja 5 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kaheksaks aastaks alates [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: üks kuu pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne *kaheksa-aastase* tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 6 lõikes 2, artikli 28 lõikes 12, artikli 29 lõikes 2 ning artikli 31 lõigetes 1 ja 5 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega. Liikmesriikide ekspertidega konsulteerimine toimub pärast artikli 14 kohast konsulteerimist.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 3 lõike 2, artikli 4 lõike 2, artikli 6 lõike 2, artikli 28 lõike 12, artikli 29 lõike 2 ning artikli 31 lõigete 1 ja 5 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel võib seda tähtaega kahe kuu võrra pikendada.

Artikkel 39

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab [väljaannete talitus, palun lisada viide käesolevale õigusaktile] rakendamisel komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

9. peatükk

Muudatused

Artikkel 40

Määruse (EL) 2018/1724 muutmine

Määrust (EL) 2018/1724 muudetakse järgmiselt.

- 1) I lisa esimesse veergu lisatakse uus rida „S. Kriitiliste toormete projektid“.
- 2) I lisa rea „AJ. Kriitiliste toormete projektid“ teise veergu lisatakse järgmised punktid:
 - „1) *artikli 9 lõikes 1 osutatud ühtsed kontaktpunktid*“
 - „2) teave loamenetluse kohta“

- „3) teave rahastamis- ja investeerimisteenuste kohta“
- „4) teave rahastamisvõimaluste kohta liidu või liikmesriigi tasandil“
- „5) teave ettevõtluse tugiteenuste kohta, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklaratsiooni, kohalike maksuseaduste ja tööõigusega“.

3) II lisa esimesse veergu lisatakse uus rida „Kriitiliste toormete projektid“.

4) II lisa rea „Kriitiliste toormete projektid“ teise veergu lisatakse järgmine punkt:

„Kriitiliste toormete projektide ehitustööde ja käitamise kõigi asjakohaste lubade, sealhulgas ehituslubade, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise lubade ning vajaduse korral keskkonnamõju hindamise ja keskkonnalubade menetlus, mis hõlmab kõiki taotlusi ja menetlusi alates kinnitusest, et taotlus on tüüelik, kuni menetluse tulemust käsitleva tervikotsuse teatavaks tegemiseni vastutava ühtse kontaktpunkti poolt“

- 5) II lisa rea „Kriitiliste toormete projektid“ kolmandasse veergu lisatakse järgmine punkt:
- „Kõik menetlustega seotud väljundid alates taotluse **täielikkuse** kinnitamisest kuni menetluse tulemust käsitleva tervikotsuse teatavaks tegemiseni vastutava **ühtse kontaktpunkti** poolt“.
- 6) III lisasse lisatakse järgmine punkt:
- „9) [väljaannete talitus, palun lisada viide käesolevale ettepanekule] Artikli **9** lõikes 1 osutatud **ühtne kontaktpunkt**“.

Artikkel 41

Määruse (EL) 2019/1020 muutmine

Määrust (EL) 2019/1020 muudetakse järgmiselt.

- 1) Artikli 4 lõikes 5 asendatakse tekst „(EL) 2016/425 ⁽³⁵⁾ ja (EL) 2016/426 ⁽³⁶⁾“ järgmisega:
„(EL) 2016/425 (*), (EL) 2016/426 (**) ja [(EL) [...] [käesoleva määruse vastuvõtmise aasta]/...(***)].“
- 2) I lisasse lisatakse järgmine punkt: „X. [väljaannete talitus, palun lisada järgmine järjestikune number] Määrus (EL).../..., millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/1020 [väljaannete talitus, palun lisada käesoleva määruse avaldamise üksikasjad], niivõrd kui see puudutab kõnealuse määruse artiklites **28**, **29** või **31** sätestatud nõudeid.“

Artikkel 42

Määruse (EL) 2018/858 muutmine

Määruse (EL) 2018/858 II lisa muudetakse järgmiselt.

I osa tabelisse lisatakse järgmine kanne:

[väljaannete talitus, palun sisestada pealkirja G all järgmine järjestikune number]	Püsिमagnetite ringluspõhisuse nõuded	Määrus (EL) XX/XXXX [väljaannete talitus, palun lisada ELTs avaldamise üksikasjad käesoleva määruse kohta]	X	X	X	X	X	X							X	X
---	--------------------------------------	--	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--	---	---

Artikkel 43

Määruse (EL) nr 168/2013 muutmine

Määruse (EL) nr 168/2013 II lisa muudetakse järgmiselt.

I osa tabelisse lisatakse järgmine kanne:

[väljaannete talitus, palun sisestada pealkirja C1 all järgmine järjestikune number]	Püsिमagnetite ringluspõhisuse nõuded	Määrus (EL) XX/XXXX [väljaannete talitus, palun lisada ELTs avaldamise üksikasjad käesoleva määruse kohta]	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
--	--------------------------------------	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

10. peatükk

Lõppsätted

Artikkel 44

Edusammude jälgimine

1. *Hiljemalt ... [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: 18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] esitab komisjon aruande, mis sisaldab soovituslikke prognoose iga kriitilise toorme aastase tarbimise kohta 2030., 2040. ja 2050. aastal, sealhulgas madal, kõrge ja võrdlusprognoos, samuti iga strateegilise toorme kaevandamise ja töötlemise soovituslikud sihttasemed, et täita 2030. aastaks artikli 5 punktis a sätestatud sihttasemed.*

2. Võttes arvesse Euroopa kriitiliste toormete nõukogu nõuandeid, jälgib komisjon edusamme artikli **5 lõikes 1** sätestatud **sihttasemete** saavutamisel ning samuti artikli **5 lõikes 2 osutatud kriitiliste toormete tarbimise eeldatava suurenemise vähendamist liidus** ja avaldab vähemalt iga kolme aasta järel aruande, milles kirjeldatakse üksikasjalikult liidu edusamme nende **sihttasemete ja osutatud vähendamise** saavutamisel.

Esimene aruanne koostatakse hiljemalt [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **3** aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

3. Lõikes 1 osutatud aruanne hõlmab järgmist:

- kvantitatiivset teavet selle kohta, määral on liit teinud edusamme artiklis 5 sätestatud sihttasemetele ja *vähendamise* saavutamisel,
- *loetelu liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud strateegilistest partnerlustest, mis hõlmavad toormeid, ning*
- *hinnangut nende panuse kohta artikli 5 lõike 1 punktis b sätestatud eesmärgi saavutamisse.*

Käesoleva artikli kohaldamisel ei nõuta ettevõtjatelt teabe esitamist lisaks artikli 21 kohaselt esitatud teabele.

4. *Käesoleva määruse ühtse rakendamise tagamiseks jälgib komisjon selle rakendamiseks võetud meetmete koostõla muude liidu õigusaktidega. Lisaks avaldab komisjon [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: üks aasta pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] aruande käesoleva määruse koostõla kohta muude liidu õigusaktidega.*
5. *Kui komisjon järeldab lõikes 1 osutatud aruande alusel, et liit tõenäoliselt ei saavuta lõikes 5 sätestatud eesmäärke, siis hindab ta, kas on otstarbekas ja proportsionaalne teha ettepanek meetmete võtmiseks, et tagada kõnealuste eesmärkide saavutamine.*
6. *Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel töötada välja Euroopa standardid või Euroopa standardimisdokumendid, et toetada käesoleva määruse eesmäärke.*

Artikkel 45

Liikmesriikide aruandlus

1. Liikmesriigid saadavad igal aastal komisjonile aruande, mis sisaldab artikli **19** lõikes 4, artikli **21** lõigetes 1 ja 2, artikli **22** lõikes 1, Artikli **23** lõikes 5 ja artikli **26** lõikes 6 osutatud teavet. Esimene aruanne saadetakse [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: **kaks aastat** pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Ettevõtjad ei pea esitama teavet lisaks esimeses lõigus loetletud sätete alusel esitatud teabele.

2. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, milles sätestatakse lõikes 1 osutatud aruannete vorm. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb lõikes 1 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli **39** lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.
3. Lõikes 1 osutatud aruannetes sisalduvat teavet käsitletakse vastavalt artiklile **46**.

Artikkel 46

Konfidentsiaalse teabe käsitlemine

1. Käesoleva määruse rakendamise käigus saadud teavet kasutatakse üksnes käesoleva määruse kohaldamisel ning seda kaitstakse asjakohaste liidu ja riigisiseste õigusaktide alusel.
2. Liikmesriigid ja komisjon tagavad ärisaladuste ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja koostatud tundliku, konfidentsiaalse ja salastatud teabe kaitse, sealhulgas soovitusi ja võetavaid meetmeid käsitleva teabe kaitse vastavalt liidu ja riigisisesele õigusele.
3. Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et käesoleva määruse alusel esitatud või vahetatud salastatud teabe salastatuse taset ei alandata ning salastatust ei kustutata ilma teabe koostaja eelneva kirjaliku nõusolekuta, ***kooskõlas asjaomase liikmesriigi või liidu õigusega.***

4. Kui liikmesriik leiab, et agregeeritud teabe esitamine artikli 22 kontekstis võib siiski kahjustada tema riiklikke julgeolekuhuve, võib ta esitada komisjonipoolsele teabe avaldamisele vastuväite, saates selle kohta põhjendatud teate.
5. Komisjon ja riigi ametiasutused, nende ametnikud, töötajad ja muud nende järelevalve all töötavad isikud peavad tagama oma ülesannete täitmise ja tegevuse käigus saadud teabe konfidentsiaalsuse *kooskõlas asjaomase liikmesriigi või liidu õigusega*. See kohustus kehtib ka kõigi liikmesriikide esindajate, vaatlejate, ekspertide ja muude artikli 36 kohaselt Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosolekul osalevate osaliste suhtes.
6. *Komisjon näeb ette standarditud ja turvalised vahendid käesoleva määruse kohaselt saadava teabe kogumiseks, töötlemiseks ja säilitamiseks.*
7. *Käesoleva määruse kohaseid teabe jagamise kohustusi ei kohaldata andmete suhtes, mis on seotud liikmesriikide oluliste julgeoleku- või kaitsehuvidega.*

Artikkel 47

Karistused

Hiljemalt **18** kuud pärast määruse jõustumist kehtestavad liikmesriigid käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teavitavad komisjoni viivitamata nimetatud normidest ja meetmetest ning teavitavad teda viivitamata nende hilisematest muudatustest.

Artikkel 48

Hindamine

1. Hiljemalt ... [väljaannete talitus, palun lisada kuupäev: viis aastat pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] hindab komisjon käesolevat määrust selle eesmärkide seisukohalt ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele selle kohta aruande.
2. **Lõikes 1** osutatud aruandes hinnatakse vähemalt järgmist:
 - kui asjakohane on maksimaalsete keskkonnajalajälje künniste kehtestamine kriitiliste toormete suhtes, mille kohta on vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjad, **samuti vajadust kriitiliste toormete tarneahelate edasise tugevdamise järele pärast 2030. aastat;**

- *kooskõla liidu keskkonnaalaste õigusaktide ja käesoleva määruse vahel, eelkõige seoses strateegiliste projektide eelisstaatusega;*
- *teabe kättesaadavust asjaomaste jäätmevoogude jäätmekoguste ja strateegilise toorme sisalduse kohta;*
- *2040. ja 2050. aastaks sihttasemete kehtestamise asjakohasus agregeeritud kujul ja strateegiliste toormete kaupa;*
- *artikli 25 kohaselt loodud ühisostmise süsteemi mõju konkurentsile siseturul;*
- *kas on asjakohane võtta lisameetmeid, et suurendada jäätmete kogumist, sortimist ja töötlemist, eelkõige seoses vanametalli, sealhulgas rauajäätmetega.*

3. *Komisjon esitab selle aruande alusel asjakohasel juhul asjaomased seadusandlikud ettepanekud.*

Artikkel 49

Jõustumine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. *Artikleid 42 ja 43 kohaldatakse alates ... [5 aastat pärast määruse jõustumist].*

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

....

Euroopa Parlamendi nimel

Nõukogu nimel

president

eesistuja

I lisa

STRATEEGILISED TOORMED

1. JAGU

STRATEEGILISTE TOORMETE LOETELU

Strateegilistena käsitatakse järgmisi toormeid:

- a) *boksiit/alumiiniumoksiid/alumiinium*
- b) vismut
- c) boor – metallurgiline
- d) koobalt
- e) vask
- f) gallium

- g) germaanium
- h) liitium – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega
- i) magneesiummetall
- j) mangaan – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega
- k) ■ grafiit – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega
- l) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega
- m) plaatinarühma metallid
- n) haruldased muldmetallid magnetite jaoks (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm ja Ce)
- o) ränimetall
- p) titaanmetall
- q) volfram

2. JAGU

STRATEEGILISTE TOORMETE VALIMISE METOODIKA

1. Strateegiline tähtsus määratakse kindlaks lähtuvalt toorme olulisusest rohe- ja digipöörde ning kaitse- *ning lennundus-, sh kosmoselennundusrakenduste* jaoks *vastavalt järgmistele kriteeriumidele:*
 - a) selliste strateegiliste tehnoloogiate hulk, mille tootmiseks tooret sisendina kasutatakse;
 - b) asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks vajaliku toorme kogus;
 - c) eeldatav ülemaailmne nõudlus asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate järele.

2. Prognoositav nõudluse kasv ($D_{F/C,\tau}$) arvutatakse järgmiselt:

$$D_{F/C,\tau} = \frac{DF_{\tau}}{GS_{\tau_0}}$$

kus:

DF_{τ} on prognoositav *ülemaailmne aastane* nõudlus toorme järele *aastal* τ ;

GS_{τ_0} on toorme ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil τ_0 .

3. Toodangu suurendamise raskuse kindlaksmääramisel võetakse arvesse vähemalt järgmist:

a) toorme praegune *ülemaailmne aastane* tootmismahd \blacksquare ;

b) toorme varude ja tootmise suhe \blacksquare , *mis põhineb toorme teadaolevatel geoloogilistel varudel, mida on võimalik majanduslikult kaevandada, ja praegusel ülemaailmsel aastatoodangul;*

\blacksquare

c) *tarnevõimekust suurendavate uute projektide teostusaeg, kui usaldusväärne teave on kättesaadav.*

\blacksquare

II lisa

KRIITILISED TOORMED

1. JAGU

KRIITILISTE TOORMETE LOETELU

Kriitiliste toormetena käsitatakse järgmisi toormeid:

- a) antimon
- b) arseen
- c) *boksiit/alumiiniumoksiid/alumiinium*
- d) barüüt

- e) berüllium
- f) vismut
- g) boor
- h) koobalt
- i) koksisüsi
- j) vask
- k) päevakivi
- l) fluoriit
- m) gallium
- n) germaanium
- o) hafnium

- p) heelium
- q) rasked haruldased muldmetallid
- r) kerged haruldased muldmetallid
- s) liitium
- t) magneesium
- u) mangaan
- v) grafiit
- w) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega
- x) niobium
- y) fosforiit
- z) fosfor

- aa) plaatinarühma metallid
- ab) skandium
- ac) ränimetall
- ad) strontsium
- ae) tantaal
- af) titaanmetall
- ag) volfram
- ah) vanaadium

2. JAGU

MAJANDUSLIKU TÄHTSUSE JA TARNERISKI ARVUTAMINE

1. *Hinnatava* toorme majanduslik tähtsus (EI) arvutatakse järgmiselt:

$$EI = \sum_s (A_s * Q_s) * SI_{EI}$$

kus:

s tähistab majanduse NACE (kahenumbrilise taseme) sektoreid;

A_s on *hinnatava* toorme lõppkasutuse osakaal NACE \blacksquare (kahenumbrilise taseme) sektoris
(kasutades ELi väärtusi, kui need on kättesaadavad, muudel juhtudel
ülemaailmseid osakaale);

Q_s on asjaomase NACE sektori (kahenumbriline tase) lisaväärtus *osakaaluna*
kogumajandusse;

SI_{EI} on majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur.

2. **Hinnatava** toorme majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur (SI_{EI}) arvutatakse *selle kõige asjakohasemate tööstuslike rakenduste põhjal* järgmiselt:

$$SI_{EI} = \sum_i \sum_a SPP_{i,a;EI} * Sub_share_{i,a} * Share_a$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab toorme konkreetset kasutusala;

$SPP_{i,a;EI}$ on *iga* asendusmaterjali i *majandusliku tähtsuse parameeter võrreldes hinnatava toormega, mis põhineb iga kasutusala a tehnilisel suutlikkusel, sealhulgas funktsionaalsusel, ja kulutõhususel;*

„Share“ _{a} on toormete osakaal lõppkasutuses;

„Sub_share“ _{i,a} on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutuslal.

3. **Hinnatava** toorme tarnerisk (SR) arvutatakse järgmiselt:

$$SR = \left[(HHI_{WGI,t_c})_{GS} * \frac{IR}{2} + (HHI_{WGI,t_c})_{EU_sourcing} * \left(1 - \frac{IR}{2}\right) \right] * (1 - EOL_{RIR}) \cdot SI_{SR}$$

kus:

GS **tähistab hinnatava** toorme **ülemaailmset aastast toodangut**;

„EU_sourcing“ **tähistab tegelikku** toorme **hankimist** ELis, st **ELi-sisest toodangut ja importi teistest liiduvälistest riikidest ELi**;

HHI on Herfindahli-Hirschmani indeks (kasutatakse riigi tasandi **tarnete** kontsentratsiooni näitajana);

WGI on *Maailmapanga valitsemiskorralduse näitajatel põhinev* kohandatud indeks (kasutatakse riigi juhtimise näitajana);

t_c on WGI-d kohandav kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või riigi kehtestatud ekspordikeelde.

■

EoL_{RIR} on olusringijärgne ringlussevõtu määr, mis tähendab sisendina kasutatavate teiseste materjalide (mis on saadud ringlussevõetud jääkidest) ja kogu sisendina kasutatava toorme (esmane ja teisene toore) suhet;

SI_{SR} on tarneriskiga seotud asendatavustegur;

IR on sõltuvus impordist.

4. Toormete puhul esinev sõltuvus impordist **IR** arvutatakse järgmiselt:

$$IR = \max \left\{ 0 ; \frac{Import - Export}{DomesticProduction + Import - Export} \right\}$$

5. **Hinnatava** toorme Herfindahli-Hirschmani indeks (HHI_{WGI}) arvutatakse järgmiselt:

$$HHI_{WGI,t_c} = \sum_c (S_c)^2 * WGI_c * t_c$$

kus:

c tähistab riike, kes tarnivad hinnatavat tooret;

S_c on riigi c osakaal *hinnatava* toorme \blacksquare tarnetes (*GS või EU_sourcing*)

WGI_c on riigi c *Maailmapanga valitsemiskorralduse näitajatel põhinev* kohandatud indeks;

t_c on WGI-d kohandav riigi kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse *riigi c kehtestatud* võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või ekspordikeelde.

6. Tarnriskiga seotud *hinnatava* toorme asendatavustegur (SI_{SR}) arvutatakse järgmiselt:

$$SI_{SR} = \sum_i \sum_a SPP_{i;SR} * Sub_share_{i,a} * Share_a$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab kandidaatmaterjali konkreetset kasutusala;

■

SPP_{i,SR} on iga asendusmaterjali i tarneriski parameeter, mis põhineb selle ülemaailmsel toodangul, kriitilisel tähtsusel ja majanduslikul tähtsusel (esmatooode, kaastooode, kõrvalsaadus).

„Share“_a on kandidaatmaterjalide osakaal lõppkasutuses;

„Sub_share“_{i,a} on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutuselal.

7. Kui struktuurilised või statistilised muutused mõjutavad horisontaalselt kõigi hinnatavate materjalide majandusliku tähtsuse ja tarneriski mõõtmist, korrigeeritakse vastavaid väärtusi selliste muutuste tasaarvestamiseks.

Käesoleva jao valemite alusel arvutused põhinevad viimase viie aasta (mille kohta on andmed kättesaadavad) keskmisel. Arvesse võetakse andmete prioriteetsust, kvaliteeti ja kättesaadavust.

III lisa

STRATEEGILISTE PROJEKTIDE TUNNUSTAMISE KRITEERIUMIDE HINDAMINE

1. Hinnates, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis a osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:
 - a) kas projekt aitab kaasa artikli 1 lõike 2 punktis a sätestatud sihttasemete saavutamisele;
 - b) kas projekt aitab säilitada või tugevdada liidu võimsuse osakaalu liidu igaaastases strateegilise toorme tarbimises, võttes arvesse liidu tarbimise eeldatavat suurenemist;

█

- c) *kas projekt aitab kaasa liidu võimsuse tugevdamisele innovaatiliste toormete tootmisel, mis saaksid asendada strateegilisi toormeid ühe või mitme strateegilise tehnoloogia valdkonnas, võttes samal ajal meetmeid samaväärse või väiksema keskkonnajalajälje saavutamiseks võrreldes strateegilise toormega, mida asendatakse.*

Hinnates, mil määral projekt toetab asjaomase võimsuse sihttaseme saavutamist, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet ning projekti eeldatavat turulejõudmise aega.

2. Hinnates, kas kolmandas riigis *või ÜMTdes* elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis a osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:
- a) kas projekt aitab kaasa artikli 1 lõike 2 punktis b sätestatud sihttasemete saavutamisele või aitab säilitada liidus strateegiliste toormete tarneahela vastupanuvõimet;
 - b) kas kohaldatav õigusraamistik või muud tingimused tagavad, et projektiga seotud kaubandust ja investeringuid ei moonutata, võttes eelkõige arvesse seda, kas liit on sõlminud asjaomase kolmanda riigiga *või ÜMTdega* artiklis 37 osutatud strateegilise partnerluse või kaubanduslepingu, mis sisaldab toormete peatükki, ning kas kohaldatav õigusraamistik on kooskõlas liidu ühise kaubanduspoliitikaga;

- c) kui palju on äriühinguid, kes on sõlminud või valmis sõlmima projektiarendajaga väljaostulepingud, et kasutada või töödelda liidus elluviidavate asjaomaste projektide raames toodetud strateegilisi toormeid;
- d) kas projekt on kooskõlas liidu arengukoostöö ja välispoliitika eesmärkidega.

Hinnates, mil määral projekt aitab kaasa punktis a osutatud sihttasemete saavutamisele, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet, projekti eeldatavat turulejõudmise aega ning punktis c osutatud olemasolevate või võimalike väljaostulepingutega kaetud osa projekti väljunditest. Punktiga c seotud tõendite hulka võivad kuuluda lepingulised kokkulepped, kavatsusavaldused või vastastikuse mõistmise memorandumid.

3. Hinnates, kas projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis b osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:
- a) projekti arendamise potentsiaali kohta tehtud teostatavusuuringute kvaliteet;
 - b) kas tehnoloogiat, mida kavatsetakse kasutada, on asjaomases keskkonnas demonstreeritud.

Punktis a osutatud teostatavusuuringute eesmärk on:

- a) hinnata, kas kavandatav projekt on või ei ole tõenäoliselt edukas, analüüsides tehnoloogilisi ja keskkonnakaalutlusi;
- b) teha kindlaks võimalikud tehnilised küsimused ja probleemid, mis võivad projekti käigus tekkida.

Projekti teostatavuse kinnitamiseks võib olla vaja lisauuringuid.

4. Hinnates *liidus asuvate projektide* vastavust artikli 6 lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse *üldhinnangut selle kohta, kas projekt vastab asjaomastele liidu või riigisisestele õigusaktidele, ning asjakohaseid täiendavaid tõendeid, arvestades projekti asukohta.*

Hinnates kolmandates riikides elluviidavate projektide vastavust artikli 6 lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse vastavust järgmistele rahvusvahelistele õigusaktidele ja kohaldatavatele riigisisestele õigusaktidele, kui see annab piisava kindluse kriteeriumi või selle aspektide täitmise kohta:

■

- a) ILO kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta;
- b) vastutustundlikku ettevõtlust käsitlevad OECD hoosuskohustuse suunised, eelkõige korrupsioonivastase võitlusega seotud suunised;
- c) konflikti- ja riskipiirkondadest pärit mineraalide vastutustundlikke tarneahelaid käsitlevad OECD hoosuskohustuse suunised;
- d) sidusrühmade sisukat kaasamist kaevandussektoris käsitlevad OECD hoosuskohustuse suunised, *sealhulgas juhul, kui viidatakse ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis sätestatud põhimõtetele*;
- e) OECD äriühingute üldjuhtimise põhimõtted;
- f) OECD *hargmaistele ettevõtjatele mõeldud vastutustundliku ärikäitumise suunised*;

- g) ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted;
- h) IFC tulemusstandard 5 maa omandamise ja sunniviisilise ümberasustamise kohta.**

Projektiarendajad võivad tõendada vastavust artikli 6 lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumile ka järgmiselt:

- a) esitades tõendid selle kohta, et asjaomane projekt on eraldi sertifitseeritud **ühe või mitme artikli 30 lõike 2 kohaselt tunnustatud kava raames, mis hõlmavad ühiselt kõiki IV lisa punktis b loetletud nõudeid**, või
- b) võttes kohustuse hankida asjaomasele projektile **sertifikaat ühe või mitme artikli 30 lõike 2 kohaselt tunnustatud kava raames, mis hõlmavad ühiselt kõiki IV lisa punktis b loetletud nõudeid**, ja esitades piisavad tõendid selle kohta, et asjaomane projekt vastab rakendamise ajal sellise sertifitseerimise kriteeriumidele;

5. Hinnates, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis d osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:
- a) kas projektis osalevad eri liikmesriikide äriühingud;
 - b) kas ka võimalikud väljaostjad asuvad rohkem kui ühes liikmesriigis;
 - c) mõju strateegiliste toormete kättesaadavusele allkasutajate jaoks rohkem kui ühes liikmesriigis.

6. Hinnates, kas kolmandas riigis elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis e osutatud kriteeriumile, võetakse arvesse, mil määral projekt aitab asjaomases kolmandas riigis:
- a) tugevdada rohkem kui üht toormete väärtusahela etappi selles riigis või selle laiemas piirkonnas;
 - b) soodustada erainvesteeringuid riigisisesele toormete väärtusahelasse;
 - c) tuua laiemat majanduslikku või sotsiaalset kasu, sealhulgas luua töökohti.

IV lisa

SERTIFITSEERIMISKAVADE KRITEERIUMID

Tunnustatud sertifitseerimiskava peab vastama järgmistele kriteeriumidele:

- a) kavas võivad läbipaistvatel, õiglastel ja mittediskrimineerivatel tingimustel osaleda kõik ettevõtjad, kes soovivad ja suudavad täita kava nõudeid, **ning kavas kasutatakse mitut sidusrühma hõlmavat juhtimist;**

- b) sertifitseerimisnõuete hulka kuulub vähemalt järgmine:
- i) nõuded, millega tagatakse keskkonnakestlikud tavad, sealhulgas nõuded, millega tagatakse keskkonnajuhtimine ja mõju leevendamine ***järgmiste keskkonnariskide kategooriate puhul:***
 - ia) õhk, sealhulgas õhusaaste, näiteks kasvuhoonegaaside heide;***
 - ib) vesi, k.a merepõhi ja merekeskkond, ning veereostus, veekasutus, veekogused (üleujutused või põuad) ja juurdepääs veele;***
 - ic) pinnas, sealhulgas pinnasereostus, mullaerosioon, maakasutus ja mulla degradeerumine;***
 - id) elurikkus, sealhulgas elupaikade, eluslooduse, taimestiku ja ökosüsteemide, k.a ökosüsteemi teenuste kahjustamine;***

ie) ohtlikud ained;

if) müra ja vibratsioon;

ig) taimeohutus;

ih) energiatarbimine;

ii) jäätmed ja jäägid;

- ii) nõuded, millega tagatakse sotsiaalselt vastutustundlike tavade, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste, **kaasa arvatud põlisrahvaste kogukonnaelu** austamine;
- iii) nõuded, millega tagatakse äritegevuse ausus ja läbipaistvus, sealhulgas finants-, keskkonna- ja sotsiaalküsimuste usaldusväärse haldamise nõuded **ning korrupsiooni ja altkäemaksu vastu võitlemise poliitika;**

■

- c) õigusnormidele vastavuse kontroll ja järelevalve on objektiivsed, põhinevad rahvusvahelistel, liidu või riiklikel standarditel, nõuetel ja menetlustel ning neid tehakse asjaomasest ettevõtjast sõltumatult;
- d) kava hõlmab piisavaid nõudeid ja menetlusi, et tagada vastutavate tõendajate pädevus ja sõltumatus;
- e) ***kava sisaldab nõudeid, et tagada tegevuskoha tasandil koostatud auditiaruanne.***

IV lisa

KESKKONNAJALAJÄLG

I osa

Mõisted

Käesolevas lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „tegevusandmed“ – protsessidega seotud teave olelusringi andmike modelleerimisel. Protsessi tegevusi esindavate protsessiahelate olelusringi andmike koondtulemused korrutatakse vastavate tegevusandmetega ja liidetakse seejärel kokku, et tuletada selle protsessiga seotud keskkonnajalajälg;

- b) „materjalide loetelu“ – uuringuga hõlmatud toote tootmiseks vajalike toormete, alakoostude, vahekoostude, alakomponentide ja osade ning nende koguste loetelu;
- c) „ettevõttespetsiifilised andmed“ – ühest või mitmest üksusest otse mõõdetud või kogutud andmed (asukohaspetsiifilised andmed), mis esindavad ettevõtte tegevust. Samatähenduslik mõistega „esmased andmed“;
- d) „mõjuhindamismeetod“ – menetlus, mille kohaselt teisendatakse olelusringi andmiku andmed uuritava keskkonnamõju kvantitatiivseteks osakaaludeks;
- e) „mõjukategooria“ – ressursikasutuse või keskkonnamõju klass, millega olelusringi andmiku andmed on seotud;

- f) „olelusring“ – tootesüsteemi järjestikused omavahel seotud etapid alates toorme hankimisest või loodusvaradest tootmisest kuni toote lõpliku kõrvaldamiseni (ISO 14040:2006);
- g) „olelusringi andmik“ – elementaar-, jäätme- ja tootevoogude vastasmõjude kogum olelusringi andmiku andmekogumis;
- h) „olelusringi andmiku andmekogum“ – dokument või fail, mis sisaldab konkreetse toote või muu võrdlusaluse (nt tegevuskoht, protsess) olelusringi teavet ning hõlmab kirjeldavaid metaandmeid ja olelusringi kvantitatiivset andmikku. Olelusringi andmiku andmekogum võib olla protsessiüksuse andmekogum, osaliselt liidetud andmete andmekogum või liidetud andmete andmekogum;

- i) „teisesed andmed“ – andmed, mis ei ole saadud keskkonnajalajälje uuringut tegeva ettevõtte tarneahelas konkreetse protsessi käigus. See tähendab andmeid, mille saamiseks ettevõtte ei kasuta otsest andmekogumist, mõõtmist ega hindamist, vaid mis on saadud kolmanda isiku oleluringi andmike andmebaasist või muudest allikatest. Teiseste andmete hulka kuuluvad tööstusharu keskmised andmed (nt avaldatud tootmisandmed, valitsuse statistika ja tööstusliitude andmed), kirjandusuuringud, tehnilised uuringud ja patendid ning teisesed andmed võivad põhineda ka finantsandmetel ja sisaldada asendusandmeid ja muid üldisi andmeid. Esmaseid andmeid, mis läbivad horisontaalse liitmise etapi, käsitatakse teiseste andmetena;
- j) „süsteemipiirid“ – oleluringi uuringuga hõlmatud või sellest välja jäetud aspektid.

Lisaks peavad kriitilise toorme keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjad sisaldama muid nende tõlgendamiseks vajalikke määratlusi.

II osa

Kohaldamisala

Käesolevas lisas on esitatud olulised elemendid kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamiseks.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjad põhinevad käesolevas lisas esitatud olulistel elementidel ning neis võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid olelusingi hindamise valdkonnas.

Kriitilise toorme keskkonnajalajälje arvutamisel võetakse aluseks kriitilise toorme tootmisega seotud rajatistes kasutatav materjalide loetelu, energia, tootmismeetodid ja abimaterjalid.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjade kehtestamisel püüab komisjon tagada kooskõla asjaomaseid kriitilisi toormeid *sisaldavate vahe- ja lõpptoodete* keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjadega.

III osa

Deklareeritav ühik

Deklareeritav ühik on 1 kg asjaomast liiki kriitilist tooret.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise eeskirjades võib ette näha suurema või väiksema kilogrammides väljendatud deklareeritava ühiku, kui see on vajalik, et võtta arvesse asjaomase kriitilise toorme laadi või otstarvet.

Kõik valmistaja poolt CO₂ jalajälje mõõtmiseks kogutud kvantitatiivsed sisend- ja väljundandmed arvutatakse selle deklareeritava ühiku kohta.

IV osa

Süsteemipiirid

Kaevandamine, kontsentreerimine ja rafineerimine on kolm olelusringi etappi, mis peavad kuuluma esmaste kriitiliste toormete süsteemipiiridesse ning mis hõlmavad järgmisi protsesse (kui see on konkreetse toorme puhul asjakohane):

- a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas maagi kaevandamine toorme tootmiseks, kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine (*sealhulgas* transport), kütuste tootmine ja tarnimine (*sealhulgas* transport), elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile *või mida organisatsioon ei käita*;
- b) maagi, kontsentratsioonide ja toormete transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või kasutab;

- c) maagi, kontsentratsioonide ja toormete ladustamine;
- d) maagi purustamine ja puhastamine;
- e) toorme kontsentratsiooni tootmine;
- f) metalli eraldamine (keemiliste, füüsiliste või bioloogiliste vahendite abil);
- g) sulatamine;
- h) metalli muundamine;
- i) räbu puhastamine;
- j) metalli rafineerimine;
- k) metalli elektrolüüs;

- l) metallivalu või pakendamine;
- m) kasutatud materjali ja räbu töötlemine;
- n) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine (kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejahutusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine), heitgaaside vähendamise süsteemid (sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks), katelde kasutamine (sealhulgas toitevee eelpuhastus), sisemine logistika.

Teiseste kriitiliste toormete süsteempiiridesse (mis piiritlevad olelusringi ringlussevõtuetaapi) kuuluvad järgmised protsessid (kui see on konkreetse ringlussevõetud toorme puhul asjakohane):

- a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas sisendtoorme teke (jäägid ja primaarvasekontsentraadid), kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine (transport), kütuste tootmine ja tarnimine (transport), elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile;

- b) kontsentratsioonide ja jääkide transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või kasutab;
- c) jääkide, kontsentratsioonide ja toormete ladustamine;
- d) teiste materjalide eeltöötlus;
- e) sulatamine;
- f) metalli muundamine;
- g) metalli rafineerimine;
- h) metalli elektrolüüs;
- i) metallivalu või pakendamine;
- j) kasutatud materjali töötlemine;
- k) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine (kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejätusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine), heitgaaside vähendamise süsteemid (sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks), katelde kasutamine (sealhulgas toitevee eelpuhastus), sisemine logistika.

Kasutusetaap või olelusringi lõpu etapp jäetakse keskkonnajalajälje arvutustest välja, kuna see ei ole vastutava ettevõtja otsese mõju all. Muid protsesse võib välja jätta, kui nende mõju konkreetse kriitilise toorme keskkonnajalajäljele on tühine.

V osa

Mõjukategooriad

Arvutuseeskirjades täpsustatakse *mõjukategooriad*, mida tuleb keskkonnajalajälje arvutamisel arvesse võtta. Valik põhineb tulipunktide analüüsil, mis on tehtud kooskõlas rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud meetodikaga ja milles võetakse arvesse järgmist:

- a) eri mõjude suhteline tähtsus, sealhulgas nende suhteline tähtsus liidu kliima- ja keskkonnamõju eesmärkide saavutamisel;
- b) selliste järgneva etapi äriühingute vajadused, kes soovivad anda teavet enda kasutatavate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje kohta.

VI osa

Ettevõttespetsiifiliste ja teiseste andmekogumite kasutamine

Arvutuseeskirjades täpsustatakse ettevõttespetsiifiliste või teiseste andmekogumite kasutamist kõigi asjakohaste protsesside ja materjalide puhul. *Kui arvutuseeskirjad võimaldavad valida ettevõttespetsiifilise andmekogumi ja teisese andmekogumi vahel, kaalub komisjon ettevõttespetsiifilise andmekogumi kasutamise stimuleerimist.*

Ettevõttespetsiifiliste andmete kasutamist nõutakse vähemalt protsesside puhul, mis on vastutava ettevõtja otsese mõju all, ning nende panus asjaomastesse mõjukategooriatesse on suurim.

Ettevõttespetsiifilisi tegevusandmeid kasutatakse koos asjakohaste teiseste andmekogumitega, mis vastavad keskkonnajalajälje leidmise nõuetele. Arvutuseeskirjades tuleks täpsustada, kas proovivõtt on rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud meetodikates sätestatud kriteeriumide kohaselt lubatud.

Juhul kui teatava kriitilise toorme tootmiseks kasutatavate materjalide loetelu või energiaallikate jaotus muutub, tuleb keskkonnajalajälg uuesti arvutada.

Arvutuseeskirjade kehtestamisel, sealhulgas kriitiliste toormete tootmiseks elektri kasutamisega tekitatud kasvuhoonegaaside heite kohta, tagab komisjon kooskõla muude asjakohaste liidu õigusaktidega ja vastavuse nendele õigusaktidele, välja arvatud kui muu on põhjendatud.

Delegeeritud õigusaktiga väljatöötavad arvutuseeskirjad peavad hõlmama järgmiste olelusringi etappide üksikasjalikku modelleerimist:

- a) esmase toorme kaevandamine, kontsentreerimine ja rafineerimine;
- b) teisese toorme hankimise ja töötlemise etapp.

VII osa

Mõjuhindamismeetodid

Keskkonnajalajälje arvutamisel kasutatakse teaduslikult põhjendatud mõjuhindamismeetodeid, milles võetakse arvesse rahvusvahelisel tasandil toimunud muutusi kliimamuutuste, vee, õhu, pinnase, ressursside, maakasutuse ja toksilisusega seotud asjakohaste mõjukategooriate puhul.

Tulemused esitatakse kirjeldatud tulemustena (ilma normaliseerimise ja kaalumisetä).

VIII osa

Keskkonnajalajälje tulemusklassid

Olenevalt siseturule lastud keskkonnajalajälje deklaratsioonides esitatud väärtuste jaotusest määratakse selleks, et turul olevaid tooteid oleks võimalik eristada, kindlaks otstarbekas arv tulemusklasse, kusjuures A-kategooria on parim klass, mille puhul mõju on olelusringi jooksul väiksem. Iga tulemusklassi künnisväärtuse ja klassi ulatuse kindlaksmääramine põhineb eelneva kolme aasta jooksul turule lastud asjaomaste kriitiliste toormete tõhususe jaotusel, eeldatavatel tehnoloogilistel täiustustel ja muudel tehnilistel teguritel, mis tuleb kindlaks määrata.

Komisjon vaatab tulemusklasside arvu ja künnisväärtused üle iga kolme aasta järel, et need kajastaksid turu tegelikku olukorda ja selle eeldatavat arengut.

IX osa

Vastavushindamine

Arvutus- ja kontrollieeskirjades täpsustatakse otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste materjalide seisukohast vajalikud kohandused.

Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

- a) asjaomase mooduli sobivus materjaliliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;
- b) ***millise riski võib toode endaga kaasa tuua ning millises ulatuses on vastavushindamine kooskõlas riski liigi ja suurusega;***
- c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab valmistajal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.